

महामति श्री प्राणनाथजी प्रणीत

श्री कृष्णभद्रजीमा (बड़ा)

श्री राज श्यामाजी

प्रकाशक

श्री ५ नवतनपुरीधाम
जामनगर

निजानन्दाचार्य श्री देवचन्द्रजी महाराज

महामति श्री प्राणनाथजी महाराज

શ્રી તારતમ સાગર

“નિજનામ શ્રીકૃષ્ણજી, અનાદિ અક્ષરાતીત” ॥
સો તો અબ જાહેર ભયે, સબ વિધ વતન સહીત ॥

શ્રી ક્યામતનામા (બડા) ગ્રંથ પ્રારંભ

શ્રી ક્યામતનામા (બડા) ગ્રંથનું અવતરણ વિક્રમ સંવત ૧૭૪૪માં ચિત્રકૂટમાં થયું. કહેવામાં આવે છે કે, આ ગ્રંથ શ્રી પ્રાણનાથજીએ છત્રસાલને ભેટ રૂપે આપ્યો હતો. તેની પદ્ધતેલીના અંતરને જોતાં પ્રતીત થાય છે કે, શ્રી પ્રાણનાથજીએ તેના માટે પ્રેરણા અને આશીર્વાદ આપ્યા હોય. આ ગ્રંથમાં કુરાન તથા હદ્દીસ ગ્રંથોના વિવિધ પ્રસંગોના અભિપ્રેત અર્થ સ્પષ્ટ કરીને ક્યામતની વેળા (સમય) નિશ્ચિત કરવામાં આવી છે. આ ગ્રંથમાં કુલ ૨૪ પ્રકરણ અને ૫૭૧ ચોપાઈઓ છે. તથા ભાષા ઉર્દૂમિશ્રિત હિન્દી છે.

ખાસ ઉમતસો કહિયો જાઈ, ઉઠો મોમિનો ક્યામત આઈ ।
કેહેતી હોં માઝક કુરાન, તુમારે આગે કરોં બયાન ॥ ૧ ॥

મહામતિ શ્રીપ્રાણનાથજીએ મહારાજા શ્રીછત્રસાલજીને કહ્યું, પોતાને શ્રેષ્ઠ સમુદ્દરાય (ખાસ ઉમત)માં ગણાવનાર (ઔરંગઝેબ)ને જઈને કહો; હે મોમિનો ! ઉઠો, ક્યામતનો સમય આવી ગયો છે. હું તમારી સામે કુરાન પ્રમાણે ક્યામતનું વિસ્તાર પૂર્વક વર્ણન કરી રહ્યો છું.

જો કોઈ ખાસ ઉમત સિરદાર, ખડે રહો હોએ હુસિયાર ।
વસીયત નામે દેવેં સાખ, અગ્યારેં સદી હોસી બેબાક ॥ ૨ ॥

જે પોતાને શ્રેષ્ઠ સમુદ્દરાયના શિરોમણિ કહે છે, તેઓ સતર્ક થઈને ઉભા થઈ જાય. મક્કાથી મોકલવામાં આવેલ વસ્તિયતનામાએ સાક્ષી પૂરાવી છે કે, અગ્નિયારમી સદીમાં તમામ જીવોનો હિસાબ-કિતાબ ચૂક્યે કરવામાં આવશે.

બરકત દુનિયાં ઔર કુરાન, ઔર ફીરીઓ કી મેહેરબાન ।
એ દરગાહ સે આયા બયાન, જબરાઈલ લે જાસી અપને મકાન ॥ ૩ ॥

મક્કાની દરગાહમાંથી આવેલા વસ્તિયતનામામાં એ વર્ણન છે કે, જિબ્રીલ ફિરસ્તા અહીંથી દુનિયાને મળેલી વિશ્વાસની શક્તિ (બરકત), કુરાનનું મહત્વ અને સંતો (ફીરીઓ)નો આશીર્વાદ વગેરે લઈને પોતાના સ્થાને ભારતમાં ચાલી જશે.

ઔર તિન હોસી અંધાધુંધ, દ્વાર તોબાકે હોસી બંધ ।
કહ્યા હોસી ઔર રબેસ, તબ કોઈ કિસી કા નાહીં ખેસ ॥ ૪ ॥

હદ્દિસ વગેરે ગ્રંથોની ભવિષ્યવાણી મુજબ ક્યામતના સમયે ચારે તરફ અંધાધૂંધી છવાઈ જશે અર્થાત્ જુદા જુદા ધર્મવિલંબીઓના રૂઢીવાદી વિશ્વાસમાં ખળભળાટ મચી જશે. પ્રાયશ્રિત (ક્ષમા માગવાથી અપરાધમાંથી મુક્તિ મળી જવી) ના દરવાજા બંધ થઈ જશે. અર્થાત્, કર્મકંડ (શરાઅ)નું મહત્વ રહેશે નહિ. લોકોની રીતભાતમાં અંતર પડશે. તે સમયે કોઈ કોઈનો મિત્ર રહેશે નહિ. (બ્રહ્મજ્ઞાનને લીધે સંસારનો મોહ છૂટી જશે.)

અબ કહોજુ બાકી ક્યા રહ્યા, નિસાન ક્યામત કા જાહેર કહ્યા ।
પાતસાહી ઈસા બરસ ચાલીસ, લિખ્યા સિપારે અઠાઈસ ॥ ૫ ॥

હવે કહો, ક્યામતની નિશાનીઓ પ્રગટ થવામાં શું બાકી રહ્યું છે. બધી નિશાનીઓ પ્રગટ થઈ ગઈ છે. કુરાનના અકાવીસમાં સિપારામાં લઘું છે, એ સમયે ચાલીસ વર્ષ સુધી ઈસા રૂહઅલ્લાહનું સામ્રાજ્ય ચાલશે.

ક્યા હિંદુ ક્યા મુસલમાન, સબ એક હૌર લ્યાવેં ઈમાન ।
સો ક્યા હોસી ઉઠે કુરાન, એ બિચાર દેખો દિલ આન ॥ ૬ ॥

એ સમયે હિંદુ કે મુસલમાન બધા એક જ સ્થાન (નિષ્કલંક બુદ્ધ) પર વિશ્વાસ લાવશે. મક્કામાં કુરાનમાંથી વિશ્વાસ ઊઠી જવાનું શું પરિણામ હશે. આ વાત પર હદ્યપૂર્વક વિચાર કરો.
(મક્કાથી ઊઠીને કુરાનનું ભારતમાં આવી જવાનો અર્થ કુરાનનાં ગૂઢ અર્થો ભારતમાં ખૂલશે એવો થાય છે.)

નવ સૈ નબે હુએ બિતીત, તબ હજરત ઈસા આએ ઈત ।
સો લિખ્યા અગ્યારહેં સિપારે માહેં, મેં ખિલાફ બાત કહોંણી નાહેં ॥ ૭ ॥

રસૂલ મહભ્રદ પછી નવસો નેવું વર્ષ પસાર થયાં ત્યારે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદજી (હજરત ઈસા) ભારતમાં પ્રગટ થયા. કુરાનના અગ્નિયારમા સિપારામાં આ પ્રસંગનો ઉલ્લેખ છે. હું તેની વિરુદ્ધની વાત કરતો નથી.

રૂહઅલ્લા પેહેને જામેં દોએ, એ લિખ્યા કુરાનમેં સોઈ હોએ ।
એ લિખ્યા છઠે સિપારે માહેં, ધોખેવાલા જાએ દેખે તાહેં ॥ ૮ ॥

કુરાનમાં એ ઉલ્લેખ છે કે, શ્રીશ્યામાજ (રૂહ અલ્લાહ) આ જગતમાં પ્રગટીને બે શરીર ધારણ કરશે. છઠા સિપારામાં એ વર્ણન આપ્યું છે. જેમને શંકા હોય તેઓ ત્યાં જોઈ શકે છે.

એ જો બરસ ઈસા કી કહી, તિનકી તફસીર કર દેઓં સહી ।
દસ અગ્યારહીં બારહીં કે તીસ, ઈસા પાતસાહી બરસ ચાલીસ ॥ ૯ ॥

ઈસા રૂહઅલ્લાહના સામ્રાજ્યની જે વાત કરી છે, તેનું વર્ણન પણ સ્પષ્ટ કરું છું. અગ્નિયારમી સદીનાં છેલ્લાં દસ વર્ષ અને બારમી સદીનાં પ્રારંભનાં ત્રીસ વર્ષ. એ રીતે કુલ ચાલીસ વર્ષ સુધી સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદજી (ઈસા રૂહઅલ્લાહ)નું સામ્રાજ્ય કહેવાયું છે.

સતર બરસ ઓરજો રહે, સો તો પુલસરાત કે કહે ।
મોમિન ચલેં બિજલીકી ન્યાત, મુતકી ભી ઘોડેકી ભાંત ॥ ૧૦ ॥

બારમી સદીનાં બાકીનાં સીતેર વર્ષ ‘પુલેસિરાત’ (તલવારની ધાર જેવો તીક્ષ્ણ માર્ગ)નાં કહેવાયાં છે. એ સમયે બ્રહ્માત્માઓ વીજળીની જેમ અને ઈશ્વરીસૃષ્ટિ ઘોડા (મુતકો)ની જેમ દોડીને તેને પાર કરશે.

ઔર જો જાહેરી ઉમત રહી, દસ વિધ તિનકો દોજખ કહી ।
પુલસરાત કહી ખાંડે કી ધાર, ગિરેં કટેં નહીં પાવેં પાર ॥ ૧૧ ॥

બાકીના સંસારી જીવોને તેમના કર્મ પ્રમાણે દસ પ્રકારનાં નરક મળશે. ‘પુલેસિરાત’ નો માર્ગ તલવારની ધાર જેવો તીક્ષ્ણ છે. જે લોકો અશુભ કર્મો કરે છે, તેઓ તેના પર પડીને કપાઈ જાય છે. તેઓ આનાથી પાર ઉત્તરી શકતા નથી.

અમેતસાલુનમેં કહ્યા એ, જાએ દેખો દીદે દિલકે ।
એ જાહેર કહ્યા બયાન, પર દિલ કે અંધે ન સકે પેહેચાન ॥ ૧૨ ॥

કુરાનના ગ્રીજા સિપારાના પ્રથમ અધ્યાય ‘અમેતસાલુન’માં આ પ્રસંગનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ છે. પોતાની અંતર દાઢિ ખોલીને તે જોઈ લો. ત્યાં તેનું સ્પષ્ટ વર્ણન છે. પરંતુ હદ્યના આંધળા લોકો તેની ઓળખાણ કરી શકતા નથી.

દસઈ ઈસા અગ્યારહીં ઈમામ, બારહીં સદી ફજર તમામ ।
એ લિખા બીચ સિપારે આમ, તીસમાં સિપારા જાકો નામ ॥ ૧૩ ॥

કુરાનના ગ્રીસમા સિપારા, જેને “અમ્મ સિપારા” કહે છે, ત્યાં સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ છે કે, મહભૂમદની દસમી સદીમાં ઈસા રૂહઅલ્લાહ અને અગ્નિયારમી સદીમાં ઈમામ મહદી પ્રગટશે. તથા બારમી સદીમાં બધે જ તેમના જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાશે.

આએ ઈસા મહુંમદ ઔર ઈમામ, સબ કોઈ આએ કરો સલામ ।
પર ન દેખો આંખો જાહેરી, દિલ દીદે દેખો ચિત ધરી ॥ ૧૪ ॥

તે ભવિષ્યવાણી પ્રમાણે ઈસા, મહભૂમદ અને ઈમામ મહદી બધા પ્રગટ થઈ ગયા છે. હવે બધા જ આવીને તેમને પ્રણામ કરે. માત્ર બાહ્યદાસ્તી તેમને જોયા વગર અંતર દાઢિથી હદ્યપૂર્વક તેમનાં દર્શન કરો. (તેમના માત્ર બાહ્યવેશને ન જોતાં અંતરની શક્તિને જુઓ.)

અજાજીલેં દેખ્યા વજૂદ, તો આદમકો ન કિયા સજૂદ ।
સેજૂદે કિએ તિનેં બેહુદ, સો સારે હી હુએ રદ ॥ ૧૫ ॥

જે રીતે અજાજીલ ફિરસ્તાએ આદમના માત્ર બાહ્ય શરીરને જોઈને તેને પ્રણામ ન કર્યા અને ખુદાના હુકમનું ઉલ્લંઘન કર્યું. આનાથી ખુદા સમક્ષ તેણે કરેલા અસંખ્ય નમસ્કાર નિરર્થક સાબિત થયા.

જો ઉનને દેખ્યા આકાર, તો લગી લાનત ઔર હુઆ ખુઆર ।
તથ અજાજીલેં માંગ્યા બચન, કે આદમ મેરા હુઆ હુસમન ॥ ૧૬ ॥

અજાજીલે આદમની બાહ્ય આકૃતિને જ જોઈ. તેથી તેને વિકાર મળ્યો અને તે અપમાનિત થયો. તેને ખબર પડી કે એ આદમ જ મારો હુશમન છે. ત્યારે તેણે ખુદા પાસે પોતાના નમનનું વરદાન માયું.

ઈનકી ઓલાદકી મારો રાહ, સબકે દિલ પર હોઉં પાતસાહ ।
આદમ અજાજીલસોં ઐસી ભઈ, આઠમેં સિપારેમેં જાહેર કહી ॥ ૧૭ ॥

“હું આદમના બધા વંશજોને પથબ્રાષ્ટ કરું અને તેમના હૃદય પર મારું સામ્રાજ્ય રહે.” આ રીતે આદમ અને અજાજીલ વચ્ચે શત્રુતા બંધાઈ. આદમા સિપારામાં આનું સ્પષ્ટ વિવરણ છે.

ફેર તુમ લેત વાહી કી અકલ, પર ક્યા કરો તુમ જો વાહી કી નસલ ।
તુમ દજાલ બાહેર ઢૂંઢત, વહ દિલ પર બૈઠા લે લાનત ॥ ૧૮ ॥

આ બધું જાણીને પણ તમે તેની બુદ્ધિ પ્રમાણે ચાલી રહ્યા છો. તમે કરી પણ શું શકો ? તમે પણ તેના વંશજ છો. તમે નાસ્તિકતા રૂપી શેતાનને બહાર શોધી રહ્યા છો. તે તો સ્વર્ગમાંથી બહિજીર પામીને તમારા હૃદયમાં આવીને બેસી ગયો છે.

ઉપર માએને ન હોએ પેહેચાન, એ તુમ સુનિયો દિલકે કાન ।
હમેસા આવત હું જ્યોં, અબ ભી ફેર આએ હું ત્યો ॥ ૧૯ ॥

ધર્મગ્રંથોના માત્ર બાહ્ય અર્થ ગ્રહણ કરવાથી વાસ્તવિકતાની ઓળખાણ નહિ થાય. તેથી તમે હૃદયના કાન વડે મારી વાત સાંભળો. પરમાત્માની શક્તિ હંમેશાં જે રીતે આવતી રહી છે, હમણાં પણ તે જ રીતે પ્રગટ થઈ છે.

સબ પૈગંમર જહૂદ બિલકે, બિચાર દેખો દીદે દિલકે ।
તો આએ હિંદુઓં દરમ્યાન, જિનકો તુમ કેહેતે કુફરાન ॥ ૨૦ ॥

અંતરદિષ્ટ ખોલીને એ તથ્ય પર વિચાર કરો. પહેલાં પણ બધા પયગંબરો યહૂદીઓમાં અવતર્યા છે. આ સમયે પણ તેઓ હિંદુઓમાં પ્રગટી ચૂક્યા છે, જેને તમે નાસ્તિક (કાફર) કહો છો.

તુમ ઢૂંઢો અપને બિલકે માહેં, તામેં તો સાહેબ આયા નાહેં ।
જિનકો તુમ કેહેતે કાફર જાત, સો સબકી કરસી સિફાત ॥ ૨૧ ॥

તમે પોતાની જાતિ (મુસ્લિમાનો)માં તેમને શોધી રહ્યા છો. પરંતુ તમારી જાતિમાં પરમાત્મા અવતર્યા નથી. જે હિંદુ જાતિને તમે નાસ્તિક કહો છો તે જ તમામ જીવોની (જગણી) ભલામજા કરીને તેમને સ્વર્ગમાં પહોંચાડશે.

રબ ના રખે કિસીકા ગુમાન, ઓ તો ગરીબોં પર મેહેરબાન ।
પરદા લિખ્યા હજરતકે રૂહ પર, તિનકી ક્યા તુમકો નહીં ખબર ॥ ૨૨ ॥

પરમાત્મા કોઈનું પણ અભિમાન સહન કરતા નથી. તેઓ તો વિનમ્ર (ગરીબ) લોકો પર દયા કરે છે. કુરાનમાં ઉલ્લેખ છે કે, જ્યારે પરમાત્મા સદ્ગુરુ રૂપે આ જગતમાં પ્રગટ થશે તે સમયે તેમના મુખ પર પડદો હશે. શું એ પ્રસંગની તમને જાણકારી નથી ?

[પહેલાંના સમયમાં પણ યાકૂબના વંશજોને ગર્વ થયો કે, પયગંબર તેમની જાતિમાં અવતરે છે. તેથી રસૂલ મહિમદ ઈસ્માઈલ પરિવારમાં અવતર્યા. આ રીતે ખુદાએ તેમના અભિમાનનો નાશ કર્યો. આ રીતે રસૂલ મહિમદના અનુયાયીઓ એવું સમજે છે કે, પરમાત્મા અમારા સમુદ્દરયમાં જ પ્રગટ થશે, પરંતુ તેઓ હિંદુઓમાં અવતર્યા. આ રીતે તેમની અભિમાન ભરેલી ગણતરી જૂઠી સાબિત થઈ.]

પરદા લિખ્યા વાસ્તે આવને હિંદુઓ માહેં, એ પઢે ઈસારત સમજત નાહેં ।

જો દેખત હૈં જેર જબર, સો હકીકત પાવેં કર્યોં કર ॥ ૨૩ ॥

કુરાનમાં તેમના અવતરણ વખતે મુખ ઉપર પડદો હોવાનો ઉલ્લેખ એટલા માટે થયો છે કે, તેમનું અવતરણ હિંદુઓમાં થવાનું છે. લોકો કુરાનનો તો અભ્યાસ કરે છે, પરંતુ તેના સંકેતોને સમજતા નથી. જે લોકો માત્ર શબ્દોની માત્રાઓ (જેર-જબર)નો જ વિચાર કરે છે, તેઓ સત્ય હકીકતને શી રીતે મેળવી શકે ?

એસી હિંદુઓંકી કહી સિફત, આખર હિંદુઓમેં મુલક નખૂબત ।

ઔર આપ હજરત રસાલત પનાહ, જહૂદ ફ્કીરોં મેં પાતસાહ ॥ ૨૪ ॥

કુરાન અને હદ્દીસ ગ્રંથોમાં હિંદુઓનો મહિમા આ રીતે ગાવામાં આવ્યો છે કે, અંતિમ સમયે બધા અવતાર તેમનામાં પ્રગટશે અને ભારત ભૂમિ અવતારોની ભૂમિ કહેવાશે. સ્વયં રસૂલ મહિમાદ પણ યહૃદી સંતોમાં શિરોમણિ રહ્યા છે. આ રીતે શ્રીપ્રાણનાથજી બ્રહ્માત્માઓ (મોમિનો)ના શિરોમણિ છે.

પાંચમેં સિપારે એહ બયાન, ન માનો સો જાએ દેખો કુરાન ।

ઔર હિંદ્વી કિતાબોમેં યોં કહી, બુધ કલંકી આવેગા સહી ॥ ૨૫ ॥

કુરાનના પાંચમા સિપારામાં એ વર્ણન છે. જે આ વાત પર વિશ્વાસ રાખતા ન હોય તેઓ કુરાનને ખોલીને જુએ. આ રીતે હિંદુધર્મ શાસ્ત્રોમાં પણ ઉલ્લેખ છે કે, બુદ્ધ નિષ્ઠલંક અવતાર થશે.

સો આએકે કરસી એક રસ, મસરક મગરબ હોસી વસ ।

કોઈ કેહેસી કયા દોડિ હોસી એક બેર, તિનકા ભી કર દેડિં નિવેર ॥ ૨૬ ॥

તેઓ અવતરીને બધાને એક રસ કરશે ત્યારે પૂર્વ અને પશ્ચિમની તરફ મુખ રાખીને ઉપાસના કરનારાઓ હિંદુ અથવા મુસલમાન બધા તેમને શરણે આવશે. આ પ્રસંગને લઈને કેટલાક લોકો શંકા કરશે કે, શું બસે (બુદ્ધ નિષ્ઠલંક અને ઈમામ મહદી) એક જ સમયે એકી સાથે પ્રગટ થશે ? તેમની શંકાઓનું પણ નિવારણ કરી દઈએ છીએ.

એ ઈસારત ખોલે નિજ બુધ, બિના હાઈ ન પાઈએ સુધ ।

ઘોડેકો લિખ્યા કલંકી કર, તાકી કિનકોં નહીં ખબર ॥ ૨૭ ॥

જાગૃત બુદ્ધિના જ્ઞાન (તારતમ જ્ઞાન) વડે એ સંકેતો સ્પષ્ટ થાય છે. સદ્ગુરુના માર્ગદર્શન વગર આ રહસ્યોની સમજ પ્રાપ્ત થતી નથી. વિભિન્ન મનીધીઓએ ઘોડાને જ કલ્કી (કલંકી) કહીને લખ્યું છે. તેના પર સવારી કરનાર (બુદ્ધ નિષ્ઠલંક)નું જ્ઞાન કોઈને પણ થયું નથી.

જોતિષ કહે વિજિયા અભિનંદ, સબ કલિજુગકો કરસી નિકંદ ।

અંજીર કહે ઈસા બુજરક, સો આએકે કરસી હક ॥ ૨૮ ॥

જ્યોતિષીઓએ પણ આ જ ભવિષ્યવાણી કરી છે કે, વિજ્યાભિનંદ બુદ્ધ નિષ્ઠલંક અવતાર ધારણ કરીને સંપૂર્ણ આસુરી વૃત્તિઓ (કલિયુગ)ને નિર્મૂળ કરશે. બાઈબલમાં પણ કહ્યું છે કે, શ્રેષ્ઠ ઈસા પુનઃ પ્રગટ થઈને સત્ય(વર્મ)ની સ્થાપના કરશે.

જહૂદ કહે મૂસા બડા હોએ, તાકે હાથ ધૂટે સબ કોએ ।
યોં સારોને રસમ જુદી કર લઈ, સબ બુજરકી ધનીકી કહી ॥ ૨૮ ॥

યહૂદીઓ પણ એ જ કહે છે કે, અંતિમ સમયમાં મૂસા અવતરશે. તેમના હાથે બધાને મુક્તિ મળશે. આમ બધા લોકોએ પોતપોતાના ધર્મગ્રંથોની ભવિષ્યવાણીને લઈને તેને સમજવાની જુદી જુદી રીતો માની છે. પરંતુ એ સંપૂર્ણ કથન બુદ્ધ નિષ્કલંક રૂપે અવતરેલા પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા માટે જ છે.

ઓ ઉરજે જુદે નામ ધર, રબ આલમકા આયા આખર ।
અપની અપનીમેં સમજે સબ, જુદા ન રહ્યા કોઈ અબ ॥ ૩૦ ॥

આ રીતે પરમાત્માના અવતરણ સંબંધી, તેમનાં અલગ અલગ નામ લઈને બધા લોકો ભ્રમમાં રહ્યા છે. વિશ્વ બ્રહ્માંના સ્વામી પરબ્રહ્મ પરમાત્મા આ અંતિમ સમયે પ્રગટ થઈ ચૂક્યા છે. તેમના ઉપદેશ મુજબ બધા લોકો પોત પોતાના ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહ્યાનો સ્પષ્ટ સમજ રહ્યા છે. હવે કોઈ પણ, કોઈનાથી જુદું રહ્યું નથી.

સબ કિતાબોં દઈ સાખ, જુદે નામ જુદી લિખી ભાખ ।
સત અસત દોડિ જુદે કિએ, માયા બ્રહ્મ ચિન્હાએકે હિએ ॥ ૩૧ ॥

બધા ધર્મ ગ્રંથોએ પરમાત્માના અવતરણની સાક્ષી આપી છે. તેથી જુદી જુદી ભાષાઓમાં તેમનાં જુદાં જુદાં નામ લખવામાં આવ્યાં છે. હવે બ્રહ્મ (તારતમ) જ્ઞાન વડે સત્ય અને અસત્યને અલગ અલગ સ્પષ્ટ કરીને માયા અને બ્રહ્મની ખરી ઓળખ કરાવી દીધી છે.

દોનોં જહાનમેં થી ઉરજન, કર્મકંડ સરીયત ચલન ।
કરી હકીકત મારફત રોસન, સાફ કિએ આસમાન ધરન ॥ ૩૨ ॥

હિંદુ અથવા મુસલમાન બને સમુદ્ધાર્યોમાં ભ્રમ વધેલો હતો. બને કર્મકંડ અથવા શરાઅના માર્ગો ચાલી રહ્યા હતા. બુદ્ધ નિષ્કલંકે પ્રગટ થઈને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા ધર્મગ્રંથોનું યથાર્થ જ્ઞાન અને વિજ્ઞાન (માર્ગિકત) ને પ્રકાશિત કર્યું. જેનાથી પૃથ્વીથી લઈને આકાશ સુધી નિર્મલતા છવાઈ ગઈ.

બ્રહ્માંડકો ભાન્યો ખિલાફ, સબ જહાનકો કિયો મિલાપ ।
ગવાહી ખુદાકી ખુદા દેવેં, કરેં બયાન હુકમ સિર લેવેં ॥ ૩૩ ॥

તેમણે આવીને આ બ્રહ્માંડમાં પ્રચલિત વિરુદ્ધ ભાવનાઓનું નિવારણ કર્યું અને બધા સમુદ્ધાર્યોનું મિલન કરાવ્યું. કુરાનમાં કહ્યું છે કે, પરમાત્માની સાક્ષી પરમાત્મા પોતે આપે છે. આ રીતે પરમાત્મા સ્વરૂપ સદ્ગુરુનો આદેશ લઈને મહામતિ શ્રીપ્રાણનાથજી આ વર્ણન કરી રહ્યા છે.

સબ પૂજસી સાહેબ સરત, કલામ અલ્લા યોં કેહેવત ।
એ લિખ્યા તીસરે સિપારે, ખોલે અરસ અજીમકે દ્વારે ॥ ૩૪ ॥

કુરાનમાં આ ઉલ્લેખ છે કે, તે સમયે બધા સંપ્રદાયના લોકો તેમને પોતાના પરમાત્મા સમજીને, તેમની પૂજા કરશે આ સમય આવી ગયો છે. ત્રીજા સિપારામાં આ ઉલ્લેખ છે કે, પરમાત્મા પ્રગટ થઈને, પરમધામના દરવાજા ખોલી દેશે.

લૈલત કદરકે તીન તકરાર, તીસરે ફજરમે કારગુજર ।
રૂહોં ફિરસ્તોં વજૂદ ધરે, લૈલત કદરકે માહેં ઉતરે ॥ ૩૫ ॥

કુરાનમાં મહિમામયી રાત્રિ (લૈલ-તુલ-કદર)ના ગ્રણ ખંડોનો ઉલ્લેખ છે. તેના ગ્રીજા ખંડમાં પ્રભાતનો ઉદ્ય થવાથી ક્યામતનાં સંપૂર્ણ વચનો સિદ્ધ સાબિત થશે. આ સમયે બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરીસૃષ્ટિ નાશવંત શરીર ધારણ કરીને એ રાત્રિના ગ્રણે ખંડોમાં અવતરિત થઈ છે.

ઘેર ઉત્તરી મહીને હજર, ગિરો દોઉં ભઈ સિરદાર ।
હુકમ દિયા સાહેબે ઈનકે હાથ, ભઈ સલામતી ઈનકે સાથ ॥ ૩૬ ॥

એ બને શ્રેષ્ઠ સમુદાયો (બ્રહ્મસૃષ્ટિ અને ઈશ્વરી સૃષ્ટિ)માં હજર માસ સુધી પરમાત્માની કૃપાનો વરસાદ વરસ્યો છે. પરમાત્માએ એમને જ પોતાનો હુકમ કર્યો છે, જેના કારણે સૃષ્ટિના તમામ જીવો તેમની દેખરેખમાં આખંડ મુક્તિ પામશે.

[હજર માસ સુધી પરમાત્માની કૃપાનો અર્થ તારતમ જ્ઞાન તથા તારતમ સાગરરૂપી બ્રહ્મવાણીના અવતરણ સાથે છે]

યોં કેન્તિક જ્વાહી દેઉં કુરાન, ઈન્ના ઈન્જુલનામેં એહ બયાન ।
તીસરે તકરારકી ભઈ ફજર, અગ્યારેં સદીમેં દેખો નજર ॥ ૩૭ ॥

આ રીતે કુરાનની કેટલી સાક્ષીઓ આપું. “ઈન્ના ઈન્જુલના” નામના અધ્યાયમાં આ વર્ણન છે. મહિમામયી રાત્રિના ગ્રીજા પહોરમાં બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રભાતનું વર્ણન છે જે અગિયારમી સદી માટે કહેવામાં આવ્યું છે. પોતાની અંતર દણ્ણ ખોલીને તેના પર વિચાર કરો.

ઔર પેહેલે સિપારેમેં જો લિખી, સો તુમ ક્યા નહીં દેખી ।
સાહેદી કુંન કી દેવે જોએ, ખાસ ઉમતકા કહીએ સોએ ॥ ૩૮ ॥

કુરાનના પ્રથમ સિપારેમાં જે કાંઈ ઉલ્લેખ છે શું તમે તેને નથી જોયા ? ખુદાયે ‘હોજા’ (કુંન) કહીને જે સૃષ્ટિની રચના કરી છે, તઓ જેના જેના માટે કરવામાં આવી છે તેમની સાક્ષી આપે તેમને જ શ્રેષ્ઠ સમુદાયના કહેવા જોઈએ.

અબ જો કોઈ હોવે ખાસ ઉમત, દેવે જ્વાહી સો હોએ સાબિત ।
ઉડાએ ગફલત હો સાવધાન, છોડો પઢોંકા ગુમાન ॥ ૩૯ ॥

હવે જે લોકો પોતાને શ્રેષ્ઠ સમુદાયના સમજે છે તેઓ તે (કુંનની)ની સાક્ષી આપે. તેથી કુરાનમાં દર્શાવાયેલી વાત સિદ્ધ થઈ જાય. હવે અજ્ઞાનરૂપી બ્રાંતિને છોડીને, જાગૃત થઈ જાઓ અને કુરાનના શબ્દજ્ઞાનના અહંકારને છોડી દો.

હકુલયકીન ઔર સુંની જોએ, પેહેલે ઈમાન લ્યાવેગા સોએ ।
પીછે જાહેર હોસી સાહેબ, તથ તો ઈમાન લ્યાવેંગો સબ ॥ ૪૦ ॥

જે લોકો પરમાત્મા પ્રત્યે વિશ્વાસ રાખનારા અને બ્રહ્મજ્ઞાન સાંભળતાં જ તેમાં વિશ્વાસ કરનારા હશે તેઓ જ સર્વપ્રથમ, આ સમયે અવતરેલા પરમાત્મા પ્રત્યે શ્રદ્ધા પ્રગટ કરશે. તે પછી તો પરમાત્માના અવતરણની વાત બધે જ પ્રગટ થઈ જશે, ત્યારે તો બધા લોકો તેમના

પર વિશ્વાસ મૂકશે.

ભિસ્ત દોજખ જાહેર ભઈ, નફા કિસીકો ન હેવે કોઈ ।
લે હિરદેં હાઈકે પાએ, છત્રસાલ યોં કહે બજાએ ॥ ૪૧ ॥

હવે મુજિતસ્થળ (બહિશ્ત) અને નરક (દોજક) બનેનું સ્પષ્ટ વર્ણન થઈ ગયું છે. પ્રાયશ્રિતનાં દ્વાર બંધ હોવાથી કોઈને પણ કોઈ પણ લાભ મળશે નહિ. છત્રસાલજી પોતાના સદ્ગુરુનાં ચરણોને હૃદયમાં ધારણ કરી આ ઘોષણા કરી રહ્યા છે.

પ્રકરણ ૧ ચોપાઈ ૪૧

એક તો કહે અલ્લા કલામ, જાહેરી માએનોંકા નાહીં કામ ।
દૂજે તો ઈસારત કહી, ઈત હુજત કાહૂકી ના રહી ॥ ૧ ॥

કુરાનને એક તો અલ્લાહ કલામ (બ્રાહ્મી વચન) કહ્યા છે. તેથી તેમના માત્ર બાબ્ય અર્થો ગ્રહણ કરવાથી કાર્ય સિદ્ધ થતું નથી. બીજું તેમાં સંકેતો વડે જ્ઞાન આપવામાં આવ્યું છે. તેથી કોઈ પણ તેમને સાચા સ્વરૂપે સમજવાનો દાવો કરી શકતું નથી.

તીસરે જંજરોં કરી જિકર, પોહોંચે ન ચૌદે તથકોં કી ફિકર ।
સોએ પરોવની મોતિયોં માહેં, ખુદા બિન દાવા કિનકા નાહેં ॥ ૨ ॥

ત્રીજું, તેનાં વિભિન્ન અધ્યાયોમાં જુદા જુદા સ્વરૂપે ગૂઢ વાતો કહેવામાં આવી છે. તેથી ચૌદે લોકના જીવો તેનો મર્મ સમજવામાં સક્ષમ બન્યા નહિ. કુરાનની આ કરીઓને એકબીજા સાથે મેળવીને મોતીમાં પરોવવાની છે. (મોતી સ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓને તેનો ગૂઢાર્થ સમજવાનો છે.) આ કાર્ય કરવાની જવાબદારી પરમાત્મા સિવાય બીજું કોઈ લઈ શકે તેમ નથી.

કેહેલાવેં કાજ પઢે કુરાન, અલ્લા રસૂલ ના ઉમત પેહેચાન ।
ના કુરાન ના આપ ચિન્હાર, એહેલ કિતાબ યોં કહાવેં દીનદાર ॥ ૩ ॥

અનેક લોકો કુરાન વાંચીને પોતાને કાજ કહેવડાવે છે પરંતુ તેમને અલ્લાહના રસૂલ તથા તેમના સમુદ્દરાયની ઓળખાણ નથી. તેમને કુરાનનાં ગૂઢ અર્થોની સમજ નથી અને પોતાની ઓળખાણ પણ નથી. કુરાનના એવા કહેવાતા ઉત્તરાધિકારીઓ પોતાને ધાર્મિક સમજે છે.

જાહેરી માએને લિએ અંધેર, જાકો લાનત લિખી બેર બેર ।
દાંપે કુરાનકી રોસનાઈ, અંદર સૈતાને એહી સિખાઈ ॥ ૪ ॥

જે લોકો માત્ર બાબ્ય અર્થને ગ્રહણ કરે છે, તેઓ અજ્ઞાન રૂપી અંધકારમાં રહે છે. કુરાનમાં એવા લોકોને વારંવાર ધિક્કારવામાં આવ્યા છે. કારણ કે તેઓ તેના જ્ઞાનના પ્રકાશને દુષ્પાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે. તેમના હૃદયમાં બેઠેલા દુષ્ટ શેતાને તેમને એ જ શીખવ્યું છે.

દિલ પર દુસમન હુઆ પાતસાહ, મારી દીન ઈસલામકી રાહ ।
હુએ હિરસ હવાકે બંદે, કિએ સૈતાને દેખીતે અંધે ॥ ૫ ॥

એવા લોકોના હૃદયમાં શેતાનનું સામ્રાજ્ય છે. તેણે હંમેશાં ધર્મના માર્ગને અવરોધો છે. તેથી એ લોકો મોહ-માયા તથા વાસનાઓના દાસ બનેલા છે. દુષ્ટ શેતાને, તેઓને આંખોવાળા

હેવા છતાં, આંધળા જેવા બનાવી દીધા છે.

સબ અંગોં બૈઠા દુસમન જોર, દિલકે દીદે દિદે ફોર ।
દુસમનેં ન છોડચા કોઈ ઠૌર, ચૌદે તબકોં ઈનકી ઠૌર ॥ ૬ ॥

તેવા લોકોના પ્રતેક અંગમાં શેતાનનું સામ્રાજ્ય છે. જેણે તેમની અંતર દણ્ણિ કરી દીધી છે.
એ દુષ્ટે કોઈ સ્થાન છોડ્યું નથી. ચૌદેય લોકમાં બધે જ તેનું શાસન ચાલી રહ્યું છે.

ઉબરીં એક રૂહેં ઉમત, દૂજી ગિરો ફિરસ્તોંકી ઈત ।
જિનમેં ઈમામ હુઆ આખરી, હિન્દુ ફકીરોમેં પાતસાહી કરી ॥ ૭ ॥

એક બ્રહ્માત્માઓનો સમુદ્ધાય જ તેના પ્રભાવથી મુક્ત રહ્યો છે. બીજો ઈશ્વરી સૂછિનો સમુદ્ધાય
પણ તેનાથી બધ્યો છે. આ સમુદ્ધાયમાં અંતિમ (ક્યામત) સમયના સદ્ગુરુ પ્રગટ થયા છે અને
તેઓ ધર્મ પ્રત્યે સમર્પિત હિંદુ ભક્તો (બ્રહ્માત્માઓ)ના હદ્યના સમાટ બન્યા છે.

દેખાઈ રાહ તૌરેત કુરાન, કુઝર સબોંકા દિયા ભાન ।
લ્યાયા નહીં જો યકીન, સો જલ દોજખ આએ મિને દીન ॥ ૮ ॥

તેઓએ ‘તૌરાત’ અને ‘કુરાન’નો માર્ગ પ્રશસ્ત કરીને ‘કલશ’ અને ‘સનંધ’ ગ્રંથ વડે ઉપદેશ
આપ્યો અને બધાના હદ્યના ભમને દૂર કર્યો. જેમણે તેમના પર વિશ્વાસ ન કર્યો તેઓ
નરકાણિમાં બળીને શુદ્ધ થઈને સત્યર્ધમાં પ્રવેશ પામ્યા.

જો થી ચૌદે તબકોં અંધેર, ભાન્યો સૈતાની ઉલ્ટો ફેર ।
કરાયા સબોંકો સેજદા, જાહેર કિયા જો સાહેબ હેં સદા ॥ ૯ ॥

આ ચૌદે લોકમાં ચારેબાજુ અજ્ઞાનરૂપી અંધારું છવાયેલું હતું. તેવામાં સદ્ગુરુએ પ્રગટ થઈને
નાસ્તિકતા અને ખરાબ પ્રવૃત્તિઓનો નાશ કરીને જન્મ અને મૃત્યુના વિપરિત ચક્કરમાંથી
માનવોને મુક્તિ અપાવી. તેઓએ અખંડ અવિનાશી પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માના સ્વરૂપને પ્રગટ કરીને
બધા જીવોને તેમના ચરણોમાં પ્રણામ કરાવ્યા.

ખાસ ગિરો નૂરજમાલમેં લઈ, નૂરજલાલ ઠૌર દૂજી કો દઈ ।
તીસરી જો સબ દુનિયાં કહી, કરી નૂર નજર તલે સહી ॥ ૧૦ ॥

તેઓએ બ્રહ્માત્માઓના શ્રેષ્ઠ સમુદ્ધાયને અક્ષરાતીત પરમધામમાં પહોંચાડ્યા અને બીજી સમુદ્ધાય
ઈશ્વરી સૂછિને અક્ષરધામમાં પહોંચાડી. ત્રીજી સૂછિ, નાશવંત જગતના જીવોને અક્ષરબ્રહ્મની
દણ્ણિ (હદ્ય)માં અંકિત કરીને અખંડ કર્યા.

ભિસ્તાં બાંટ દઈયાં ઈન વિધ, કામ સબોંકે કિએ યોં સિધ ।
કહે છતા પેહેલેં જો લ્યાવે ઈમાન, ખાસ ઉમતકા સોઈ જાન ॥ ૧૧ ॥

આ રીતે તેમણે બધાને જુદાં જુદાં મુક્તિ સ્થળોમાં પહોંચાડ્યા અને બધાનાં કર્યો સિદ્ધ કર્યાં.
ઇત્રસાલજ કહે છે કે, આ સદ્ગુરુનાં ચરણોમાં જે સર્વપ્રથમ શ્રદ્ધા વ્યક્ત કરશે તેમને જ શ્રેષ્ઠ
સમુદ્ધાયમાં સમજવા જોઈએ.

પ્રકરણ ૨ ચોપાઈ પર

લિખ્યા ચૌથે સિપારે, સુખ ઉમત કો ખુદા કે સારે ।
કહે મકે કે કાફર, આરામ કરતે બીચ ઘર ॥ ૧ ॥

કુરાનના ચોથા સિપારામાં ઉલ્લેખ છે, પરબ્રહ્મ પરમાત્માના પરમધામનાં બધાં સુખો તેમના અંગ સ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓને પ્રાપ્ત છે. પરંતુ જે લોકો મકાને ખુદાનું ઘર માને છે અને તેમના ઉત્તરાધિકારી હોવાનો દાવો કરે છે, તેઓ નાસ્તિક કહેવાય છે. તેમને ધર્મની કોઈ ચિંતા નથી. તેથી તેઓ પોતાનાં ધરોમાં સુખેથી બેસે છે (બિહારીજી ચાકલા મંદિરને જ સદ્ગુરુશ્રીદેવચંદ્રજી મહારાજનું ઘર માનીને પોતાને તેમના ઉત્તરાધિકારી માને છે. તેમને ધર્મના પ્રચાર-પ્રસારની ચિંતા નથી.)

જો પૂજેં મકે કે પથર, ઈનોં એહી જાન્યા સાંચ કર ।
ઔર જિનકો ખુદાએકી પેહેચાન, સહેં દુખ ન છોડે ઈમાન ॥ ૨ ॥

જે લોકો પરમાત્માથી વિમુખ થઈને મકાના પથરની પૂજા કરે છે, તેમને તેને જ સત્ય માની લીધું છે. પરંતુ જેઓને પરમાત્માની ઓળખ છે, તેઓ સંસારનાં દુઃખો સહન કરીને પણ, તેમના પ્રત્યેના વિશ્વાસનો ભંગ થવા દેતા નથી. (જે લોકો પથર જેવા કઠોર હદ્યવાળા બિહારીજીને જ સાચા સદ્ગુરુ માનીને, તેમની પૂજા કરે છે, તેમણે તેમને જ પરમાત્મા સ્વરૂપ સદ્ગુરુ માન્યા છે. પરંતુ જેમને શ્રી પ્રાણનાથજીમાં બ્રહ્મસ્વરૂપ સદ્ગુરુની ઓળખાણ થઈ છે તેઓ દુઃખો સહન કરીને પણ તેમનો સાથ છોડતા નથી..)

તિનકી તસલ્લીકે કારન, મહંમદ કો હુઆ ઈજન ।
ઔર ઈસલામ કહે દુરવેસ, કહી ખાસ ઉમત ઈન ભેસ ॥ ૩ ॥

તે ધર્મનિષ્ઠ આત્માઓને વિશ્વાસ અપાવવા માટે રસૂલ મહિમદને ખુદાનો આદેશ પ્રાપ્ત થયો. કુરાનમાં જેમને ઈસલામના દરવેશ અર્થાત્ ખુદા સાથે પ્રેમ કરનાર ફકીર કહ્યા છે એ શ્રેષ્ઠ આત્માઓએ, તે જ પોષાક ધારણ કર્યો છે. (જે બ્રહ્માત્માઓ, શ્રીપ્રાણનાથજી સાથે ચાલ્યા, તેમને વિશ્વાસ અપાવવા માટે પ્રાણનાથજીને તારતમસાગરરૂપ બ્રહ્મવાણીના ઉપદેશનો હુકમ મળ્યો. આ બ્રહ્માત્માઓને જ જગતથી વિમુખ અને પરમાત્મા પ્રત્યે ઉન્મુખ શ્રેષ્ઠ આત્માઓનો સમુદાય કહ્યો છે.)

યાકી મુરાદ કહી ઈસલામ, યોં કહ્યા માહેં અલ્લાકલામ ।
કોઈ કર ના સકે ભેવ, જો મહંમદકો દેવેં ફરેબ ॥ ૪ ॥

કુરાનમાં આ રીતે કહ્યું છે, એવા શ્રેષ્ઠ આત્માઓને ધર્મપ્રત્યે નિષા રાખવાની ઈચ્છા થાય છે. જે લોકો રસૂલનાં વચ્ચેનો મર્મ સમજી શકતા નથી, તેઓ તેમને દગ્ધો કરે છે. (બ્રહ્માત્માઓ ધર્મના પ્રચાર-પ્રસારની ભાવના રાખે છે, પરંતુ જે લોકો શ્રીપ્રાણનાથજીનાં વચ્ચેનોનું રહસ્ય સમજતા નથી તેઓ તેમને ચમત્કારી કહીને દોષ આપે છે.)

બીચ આવેં જાઓ સૌદાગર, વાસ્તે ફાની ફલ કુઝર ।
કાફર હોએ સિતાબી દૂર, મોમન સાહેબ કે હજૂર ॥ ૫ ॥

ધર્મગોઢીમાં એવા વેપારી લોકો પણ આવે છે, જેઓ સંસારની મિથ્યા વસ્તુઓ અર્થાત્ ચમત્કાર

પ્રાપ્ત કરવાનું ઈચ્છે છે. તેવા અવિશ્વાસુ લોકો તરત જ ધર્મ માર્ગથી દૂર થઈ જાય છે. જ્યારે બ્રહ્માત્માઓ હંમેશાં પોતાના ધણીના ચરણોમાં રહે છે.

સો કાફર પડે માહેં દોજક, આખર કો જો લ્યાવેં સક ।
જો મોમિન હેં ખબરદાર, ડરતે રહેં પરવરદિગાર ॥ ૬ ॥

એવા અવિશ્વાસુ લોકો નરકની પીડાઓ ભોગવે છે. તેઓ અંતિમ સમયે અવતરેલા પરમાત્મા પ્રત્યે શંકા સેવે છે. જે બ્રહ્માત્માઓ ધર્મમાં સાવધાન રહે છે તેઓ પરમાત્મામાંથી પોતાનો વિશ્વાસ ઓછો ન થાય તે માટે ઉરતા રહે છે. (સાવધાન રહે છે.)

બીચ આખરત કે બુજરકી, હુઈ હૈ ઈસ ઉમતકી ।
સાંચી ગિરો જો હેં હક, તહાં બાગ ભિસ્ત બુજરક ॥ ૭ ॥

કુરાનમાં ઉલ્લેખ છે કે, ક્યામતના સમયે એવા બ્રહ્માત્માઓના સમુદ્દરને મહત્વ મળશે. પરબ્રહ્મ પરમાત્માના અંગ સ્વરૂપ આ સત્ય આત્માઓને પરમધામનાં શ્રેષ્ઠ વન-ઉપવનોનો આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે.

દૂધ સેહેતકી નદિયાં ચલેં, બાગોં બીચ દરખતોં તલેં ।
હેં ઈસલામ કો મેહેમાની, હોસી ખુદાકી મેહેરબાની ॥ ૮ ॥

પરમધામનાં વન-ઉપવનોમાં વૃક્ષો નીચે દૂધ અને મધની નદીઓ વહે છે. પરમાત્મા પ્રત્યે સમર્પિત આત્માઓને તેમનું આતિથ્ય અને અપાર કૃપા પ્રાપ્ત થાય છે.

જહાં વિધ વિધકી હેં ન્યામત, મેવા મિઠાઈયાં બીચ ભિસ્ત ।
કરકે તમાસા નૂર, ઈસલામ સાહેબકે હજૂર ॥ ૯ ॥

દિવ્ય પરમધામમાં મેવા-મિઠાઈ વગેરે ભાતભાતના અલૌકિક ખજાના છે. બ્રહ્માત્માઓ અક્ષરબ્રહ્મ વડે સર્જિયેલા નાશવંત જગતના ખેલને જોતાં જોતાં ધામધણીનાં ચરણોમાં રહીને એ સુખોનો અનુભવ કરશે.

જો હમેસા દરગાહ કે, એ બીચ ભિસ્ત ખુદાએકે ।
ઔર જાહેદ જો ચાહેં ભિસ્ત, આસિકોં દીદારકી કસ્ત ॥ ૧૦ ॥

જે અખંડ પરમધામના આત્માઓ છે તેઓ હંમેશાં પરમાત્માનાં ચરણોમાં રહે છે. બાદ્ય આચરણવાળા નાશવંત જગતના જીવો પણ બ્રહ્મધામનાં સુખોની ઈચ્છા રાખે છે. પ્રેમી આત્માઓ નાશવંત જગતમાં પણ પોતાના મિયતમધણીના દર્શન માટે પ્રયત્ન કરે છે.

જો કહે હેં નેકોંકાર, પાયા છિપા ભલા દીદાર ।
જો ફુરમાન કે બરદાર, સોઈ નેક ગિરો સિરદાર ॥ ૧૧ ॥

જે આત્માઓને કુરાનમાં શ્રેષ્ઠ કાર્યો કરનારા કહ્યા છે, તેમને ક્યામતના સમયે અવતરેલા સદ્ગુરુમાં પરમાત્માનાં દર્શન થયાં છે. જે તેમના હુકમનું પાલન કરતાં કરતાં ચાલે છે, તે શ્રેષ્ઠ આત્માઓના સમુદ્દરને શિરોમણિ કહ્યો છે.

એ જો કહીં કિતાબેં તીન, તિનપર હૈ હક્કા યકીન ।
સિફત જમાને પૈગંમર, રખના બીચ ખુદાએકા ડર ॥ ૧૨ ॥

જે ત્રણ પુસ્તકો (અંજીલ, તૌરાત અને કુરાન)ને બ્રહ્મજ્ઞાન સંબંધી કહ્યાં છે, તેમાં પરમાત્મા પ્રત્યે વિશ્વાસ રાખવાનો ઉપદેશ આખ્યો છે. તેમાં અંતિમ સમયે આવનારા પયગંબરનાં વખાણ પણ લખ્યાં છે અને એમ પણ કહ્યું છે કે, તમે હંમેશાં પરમાત્માનો ડર રાખતા રહેજો.

અંજીલ તૌરેત ઔર કુરાન, ઈન પર હોએ આયા ફુરમાન ।
જો હબ્સેકા પાતસાહ, પાઈ ઈન કિતાબોંસે રાહ ॥ ૧૩ ॥

અંજીલ, તૌરાત અને કુરાન એ ત્રણેય ગ્રંથોમાં ખુદાનો સંદેશ આવ્યો છે. કુરાનમાં જેને “હબ્સાકા બાદશાહ” કહ્યા છે તે શ્રી પ્રાણનાથજી છે. તેમના દ્વારા અભિવ્યક્ત થયેલા રાસ, કલશ અને સનંધ વગેરે ધર્મગ્રંથોમાંથી બ્રહ્માત્માઓને પરમધામનું માર્ગદર્શન મળ્યું છે.

ઈનકી જો કરે ઉમેદ, મુરાદ ઈસલામ પાવે ભેદ ।
જો કહે દોસ્ત સાહેબ મહેલ, નજીક ખુદાએકે ખાસે ફૈલ ॥ ૧૪ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓ આ ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને સમજવાની ઈચ્છા રાખે છે, તેમને જ ધર્મનાં ગૂઢ રહસ્યો પ્રાપ્ત થાય છે. જે આત્માઓને પરમાત્માના મિત્રો કહ્યા છે અને જેમના હદ્યમાં પરમાત્માનું સિંહાસન છે, તેઓ જ પરમાત્માની નીકટતાનો અનુભવ કરી શુભ કાર્યોમાં પ્રવૃત્ત થાય છે.

સબદ ન છોડે એ મહેમદ, વાસ્તે ફાની દુનિયાં રદ ।
વાસ્તે નેકી આખરત, કબૂં ન છોડેં ખાસ ઉમત ॥ ૧૫ ॥

એ બ્રહ્માત્માઓ નશર જગતનાં સુખોને અવગણીને પોતાના માર્ગદર્શક શ્રીપ્રાણનાથજીનાં વચ્ચે ગ્રહણ કરવાનું છોડતા નથી. અંતિમ સમયમાં આ બ્રહ્માત્માઓને ઘણો મોટો લાભ થવાનો છે. તેથી બ્રહ્માત્માઓ પોતાના સદ્ગુરુનાં ચરણકુમળને કદાપિ છોડતા નથી.

અદા હુએ સબ ફરજ, તબ સિરસે છૂટ્યા કરજ ।
ખુસાલિયાં ઈનોં હોસી ઘની, ભિસ્ત ખજાના પાયા અપની ॥ ૧૬ ॥

શ્રીપ્રાણનાથજી પાસેથી બ્રહ્મજ્ઞાન મેળવીને બ્રહ્માત્માઓ કર્મકાંડ વગેરે લોકધર્મથી નિવૃત્ત થયા. તેમણે કર્મકાંડરૂપી લોક વ્યવહારનું ત્રણ છોડી દીધું. એમણે એ લૌકિક નિધિને સ્થાને પરમધામની પોતાની અખંડ નિધિ મેળવી છે. તેથી તેમને ઘણી ખુશી થશે.

ઈનોં કા હોસી સિતાબ, નજીક ખુદાએકે હિસાબ ।
સબ બંદગી એહી મોમન, જો અંદર કે મારે દુસમન ॥ ૧૭ ॥

પરમાત્મા સમક્ષ આ બ્રહ્માત્માઓનાં કર્તવ્યોનો હિસાબ તરત જ કરવામાં આવશે. બ્રહ્માત્માઓની પૂજા જ એ છે કે, તેઓ અંતરના કામ, કોધ, લોભ, મોહ વગેરે દુર્ગુણો રૂપી શત્રુઓને દૂર કરી દે છે.

એહી કહી તુમ હકીકત, એ કબૂલ કરો હુકમ સરીયત ।
આપ રખો પાંઅ ઉસ્તવાર, મૈદાન લડાઈ હો હુસિયાર ॥ ૧૮ ॥

મેં તમારી સમક્ષ (કુરાનના ચોથા સિપારાની) સચ્ચાઈ સ્પષ્ટ કરી છે. હવે પરમાત્માની પ્રાપ્તિનો માર્ગ (તેમનો હુકમ) સ્વીકારો. પરમધામના માર્ગ ચાલવા માટે પ્રેમ, સેવા વડે દૃઢતાપૂર્વક પગલાં માંડો આ માર્ગ ચાલતી વખતે અડચણ ઊભી કરનારાં ગુણ, અંગ ઈન્દ્રિયો સાથે સાવધાની પૂર્વક યુદ્ધ કરો.

એ જો બૈઠા માહેં સબન, એહી ખુદાએકા હૈ દુસમન ।
કાફર કરે બોહોતક સોર, તો મોમિનોંસોં ન ચલે જોર ॥ ૧૯ ॥

બધા લોકોના હૃદયમાં બેઠેલો શેતાન બધાનો શત્રુ બનીને પરમાત્મા પ્રાપ્તિના માર્ગ ચાલવા દેતો નથી. નાસ્તિક લોકો ગમે તેટલો શોર કરે તેમ છતાં બ્રહ્માત્માઓ પર તેમનું કશું જ ચાલતું નથી.

બાજે નજીક અરજ નિમાજ, ઔર ડરેં નહીં હુકમ અવાજ ।
નિમાજ પીછે કહ્યા યોં કર, ખુદાએકા તુમ રાખો ડર ॥ ૨૦ ॥

અનેક લોકો એવા છે, જેઓ પરમાત્માની નજીક પહોંચવા માટે પૂજા અને પ્રાર્થના કરે છે. પરંતુ તેમના આદેશથી ડરતા નથી. કુરાનમાં આ રીતે કહેવામાં આવ્યું છે. નમાજ પણ પછો અને ખુદાનો ડર પણ રાખો.

કુરમાન બરદારી લ્યાવે જોએ, સિતાબ છુટકારા પાવે સોએ ।
જિનોં કુરાનકી પાઈ ખબર, તિનોં યોં કહ્યા દિલ ધર ॥ ૨૧ ॥

જે લોકો પરમાત્માના આદેશનું પાલન કરે છે તેઓ તત્કાળ, જન્મ-મृત્યુનાં બંધનોમાંથી મુક્તિ મેળવે છે. જેમણે કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો સમજ લીધાં છે એવા સદ્ગુરુએ આ વાત હૃદયપૂર્વક કહી છે.

નફસોંસે કરો સબર, મારો હિરસ હવા પરહેજ કર ।
દિલસે દૃઢ કરો સબર, સાબિત બંદગી મૌલા પર ॥ ૨૨ ॥

તમામ ધર્મગ્રંથોનો આદેશ છે કે, ઈન્દ્રિયોના વિષયો પ્રત્યે સંયમી રહો. સંયમથી ચાલીને મોહ અને તૃષ્ણા ત્યાગો. આત્મસંતોષ મેળવવામાં હૃદયપૂર્વક દૃઢ રહો. તો જ તમારી ભક્તિ પરમાત્મા સુધી પહોંચશે.

બંદગી વાલે ખુદાએ રાખત, બલાએ સેંતી સલામત ।
કજાએકા સિર લેઓ હુકમ, હક મિલાવે કો રૂહ તુમ ॥ ૨૩ ॥

જે લોકો પરમાત્માની ઉપાસના કરે છે, પરમાત્મા તેમને નાશવંત આપત્તિઓમાંથી બચાવે છે. જો તમે પોતાના આત્માને પરમાત્મા સાથે મેળવવા ઈચ્છતા હો તો છેવટના સમયે અવતરેલા સદ્ગુરુના ન્યાયને માથે ચડાવો.

દૂર કરો જો બિના હક, કરો ઉસ્તવારી જો બુજરક ।
લુલ્લ મેહેરબાનગી પાઓ ભેદ, છૂટો તિનસે જો હે નિષેદ ॥ ૨૪ ॥

પરમાત્મા સિવાય બીજી નકામી વસ્તુઓને પોતાનાથી દૂર કરો અને શ્રેષ્ઠ ધર્મ માર્ગ પર દઢતાપૂર્વક આગળ વધો. જ્યારે તમે પ્રતિબંધિત અને તરછોડવા જેવી વસ્તુઓથી દૂર થઈને નિર્મળ બની જશો, ત્યારે તમે પરબ્રહ્મ પરમાત્માની છૂપાના રહસ્યને સમજી શકશો.

ખુદાએ બીચ વજૂદ હિંજાબ, રૂહ તુમારી બૈઠા દાબ ।
પીછે ફનાકે ફાયદા સબ, દૌલત ખુદાએ બકા પાઓ જબ ॥ ૨૫ ॥

પરમાત્મા અને તમારી વચ્ચે આ પંચભૌતિક શરીર જ પડદા સ્વરૂપે છે. આ દેહમાં આ આત્મા બંધાયેલો છે. પોતાને પરમાત્માને સમર્પિત કરી દેવાથી અનેક પ્રકારના લાભો મળે છે. તેનાથી પરબ્રહ્મ પરમાત્માની અપાર સંપત્તિ મળે છે.

બકા ચાહે સો ફના હોએ, બિના ફના બકા ન પાવે કોએ ।
ઇંડો નાચીજ જો કમતર, તાથેં ફના હોઉં બકા પર ॥ ૨૬ ॥

જો તમે અખંડ પરમધામના સુખને ઈચ્છતા હો તો સ્વયં (અહંભાવ)ને દૂર કરો. આ રીતે અહૃમનો નાશ કર્યા સિવાય કોઈ પણ અખંડને મળેવી શકતા નથી. તેથી તમે સંસારની તુચ્છ વસ્તુઓનો મોહ છોડી દો અને અખંડ પરમધામના માર્ગ પર સમર્પિત થઈ જાઓ.

દાંપે થે જો એતે દિન, હનોજ લોં ન ખોલે કિન ।
બાતૂન જો કુરાનકે સ્વાલ, સો જાહેર કિએ છત્રસાલ ॥ ૨૭ ॥

આજ સુધી કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો છુપાયેલાં હતાં. તેમને કોઈ પણ ઉકેલી શક્યું ન હતું. શ્રીછત્રસાલ કહે છે, શ્રીપ્રાણનાથજીએ પ્રગટ થઈને કુરાનનાં એ ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરી દીધાં છે.

પ્રકરણ ઉ ચોપાઈઓ ૭૮

તીસરે સિપારે બડા જહૂર, ઈમામ સુલતાન કા મજફૂર ।
સો મહંમૂદ ગજનબી સુલતાન, મિલે ઈમામ સુખ હુંઆ જહાન ॥ ૧ ॥

કુરાનના ત્રીજા સિપારામાં એક પ્રસંગ છે, જેમાં ઈમામ અને સુલતાનની વાત કહેવામાં આવી છે. મહંમદ ગજનવી નામના સુલતાને એ પ્રસંગને પોતાના ઉપર ઘટાવ્યો. તે જ્યારે ઈમામ (ફકીર)ને મળ્યો ત્યારે લોકોને ખૂબ આનંદ થયો.

લાગન હિંદુ મુસલમાન, મહંમૂદ ગજનવી સુલતાન ।
દાએ હિંદુઓકે ખાને બુત, દિલમેં ઈમામકી જારત ॥ ૨ ॥

મહંમદ ગજનવી સુલતાનના સમયે હિંદુ અને મુસલમાનો વચ્ચે દુશમનાવટ હતી. તેથી તેણે હિંદુઓના મંદિરો અને મૂર્તિઓને તોડ્યાં. તેના મનમાં ઈમામને મળવાની ઈચ્છા હતી.

અપને જમાને થા ઉસ્તવાર, કુતબ ઔલિયોં કા સિરદાર ।
બંદગી માહેં થા બડા, સફ તલેકી રેહેતા બડા ॥ ૩ ॥

કુરાનમાં જે સુલતાનની વાત કરવામાં આવી છે તે પોતાના સમયમાં પોતાના કામમાં દઢ હતો. એટલું જ નહિ તે કુતબ (ખુદાનું સ્મરણ કરનાર), ઔલિયા (ખુદાનો મિત્ર), જેવા શ્રેષ્ઠ આત્માઓનો પણ શિરોમણિ કહેવાતો હતો. ખુદાની બંદગીમાં તે હંમેશાં તત્પર રહેતો હતો. ખૂબ જ નભ્રતાને લીધે તે સૌથી પાછળ ઊભો રહેતો હતો.

તલબ દ્વાર ફાતિયાંઓ કી કર, ચાહતા થા તો અજમંતિસા અવસર ।
ફકીર સુલતાનસોં બાતેં ભર્યા, તબ યકીન આયા સહી ॥ ૪ ॥

તે ખૂબ જ પ્રેમથી ખુદાની પ્રાર્થના કરતો હતો અને ઈચ્છાથો હતો કે તેને ખુદા વડે શ્રેષ્ઠતાનો અવસર (અજમંતિસા) મળે. જ્યારે તેની ચર્ચા ફકીર (ઈમામ) સાથે થઈ ત્યારે તેને તેના પર વિશ્વાસ બેઠો.

ઈમામે કહ્યા યોં કર, પેસકસી લ્યાવેં હમ ઘર ।
બસ્તી કોસ પાંચ હજાર, મુલક મદીને કે સેહેર બજાર ॥ ૫ ॥

તે વખતે ઈમામે તેને કહ્યું, શું મારે માટે ધેરથી કંઈ બેટ લઈને આવ્યા છો ? ત્યારે તેણે કહ્યું, હું આપને મદીના શહેરનાં બજાર, ગલીઓ, વગેરે પાંચ હજાર કોશની વસ્તી બેટ રૂપે આપું છું.

એક હજાર સાત સે હાથી, લાખ ઘોડે સૂરમેં સાથી ।
એતી આએકે પેસકસી કરી, ઓઠકે પુરાની કમરી ॥ ૬ ॥

તે વખતે તેણે એક હજાર સાત સો હાથી, એક લાખ ઘોડા અને શૂરવીર સેનાને ઈમામના ચરણોમાં અર્પણ કરી. આટલી બેટો આપીને તે જૂનો કામળો ઓઢીને, નભ્ર થઈને ઊભો રહ્યો.

આપ હોએકે નંગે પાએ, તલેકી સફમેં બડા આએ ।
આજિજ હોએ નમાયા સીસ, કહે મોકો કરો બખસીસ ॥ ૭ ॥

પોતે ઊધાડે પગે થઈને, રાજમદનો ત્યાગ કરીને તે ઈમામના અનુયાયીઓની પાછલી પંક્તિમાં જઈને ઊભો રહ્યો. તેણે ખૂબ જ નભ્રતાથી પોતાનું મસ્તક નમાયું અને કહ્યું, આપ મારા પર આપની કૃપા વરસાવો.

કહે મોકો સબૂરી દેઓ, ફકીરોં કે મિલાવેં મેં લેઓ ।
હુનિયાં થેં આજાદ કિયા, ફકીરોં કે મિલાવેં મેં લિયા ॥ ૮ ॥

તેણે ઈમામને પુનઃ એ પણ કહ્યું, આપ મને ધીરજ આપો અને ફકીરોના સમુદ્દરમાં દાખલ કરો. ત્યારે ઈમામે તેને લૌકિક કાર્યોથી મુક્ત કરીને પોતાના ફકીરોમાં સામેલ કર્યો.

તો અજમંતિસામેં સહી, ગજનવી કો બખસીસ ભર્ય ।
ઈમામ પેહેચાન કરો રોસન, સંસે ભાંન દેઉં સબન ॥ ૯ ॥

આ રીતે કુરાનની આયત “અજમંતિસા”ના પ્રસંગ પ્રમાણે ગજનવી સુલતાનને ખુદાની કૃપા પ્રાપ્ત થઈ. આ ઘટના પર વિચારો કે તે ઈમામ કોણ છે અને તે સુલતાન કોણ છે ? હવે હું

તમારી સમક્ષ આ શકાનું નિવારણ કરું છું.

[કુરાનના ત્રીજા સિપારામાં એક સુલતાન અને ઈમામનો પ્રસંગ છે. મહંમદ ગજનવીએ તે પ્રસંગને પોતાના પર ઘટાવીને ખુદાની કૃપા પ્રાપ્ત કરવા માટે અનેક મંદિરો તોડવાં. જ્યારે તે ઈમામને મણ્યો ત્યારે તેને પોતાના કાર્ય પર પશ્ચાત્તાપ થયો. છત્રસાલજીનું કહેવું છે કે, કુરાનનો આ પ્રસંગ ક્યામતના સમયની ઘટના તરફ સંકેત કરે છે. તેમણે શ્રીપ્રાણનાથજી સાથેની પોતાની મુલાકાતને ઉપરોક્ત પ્રસંગ માન્યો. તેમણે શ્રીપ્રાણનાથજીનાં ચરણોમાં પોતાનું તન મન અને બધું જ અર્પણ કર્યું.]

દેઊં કુરાનકી સાહેદ, બિના કુરમાન ન કાઢોં સબદ ।
ઇઠે સિપારેમેં એહ સનંધ, ઈસા નુસ્ખેકા ખાવંદ ॥ ૧૦ ॥

હું કુરાનની સાક્ષી આપીને કહું છું. તેની સાક્ષી સિવાય બીજી કોઈ વાત કરીશ નહિ. કુરાનના છઠા સિપારામાં એવો ઉલ્લેખ છે કે, ઈસા રૂહઅલ્લાહ મંત્ર(નુસ્ખા)ના સ્વામી કહેવાશે.

ઔર સાહેદી દેઊં તીસરી, એહેલ કિતાબેં દિલમેં ધરી ।
દસ ઔર એક સિપારા જિત, એહ સબદ લિખે હું તિત ॥ ૧૧ ॥

હવે હું કુરાનની ત્રીજી સાક્ષી આપી રહ્યો છું. અગિયારમા સિપારામાં ઉલ્લેખ છે કે, કુરાનના ઉત્તરાધિકારી (બ્રહ્માત્માઓ) તેનાં ગૂઢ રહસ્યો સમજી શકે.

બરસ નવ સૈ નબે હુએ જબ, મૌભિન ગાજી આએ તબ ।
રૂહઅલ્લા આએ તિન મિસલ, દૂસરા જામા હોસી મિલ ॥ ૧૨ ॥

રસૂલ મહભૂમદના પ્રયાણ પછી નવસો નેવું વર્ષ વીતી ગયા પછી બ્રહ્માત્માઓનો સમુદ્દરાય અવતરિત થયો. તેમની સાથે શ્રીશ્યામાજી પણ અવતર્યો. તેમણે બીજું શરીર (જામા) ધારણ કર્યું. અર્થાત્ તેઓ શ્રીપ્રાણનાથજીના હદ્યમાં બિરાજમાન થયા.

બંદગી એ કરસી કબૂલ, એકકી હજાર દેવેં ઈન સૂલ ।
એ દૂજા જામા ઈસેકા હોએ, બાતૂન માઅને પાઈએ સોએ ॥ ૧૩ ॥

હવે તેઓ બધાની પ્રાર્થના સ્વીકારશે અને એક પ્રાર્થનાને બદલે એક હજાર પ્રાર્થનાઓનું ફળ આપશે. કુરાનમાં ઈસા રૂહઅલ્લાહ દ્વારા બીજું શરીર ધારણ કરવાનો ઉલ્લેખ છે. બાધ્યાર્થને છોડીને ગૂઢાર્થ ગ્રહણ કરવાથી જ તેનો અર્થ સમજી શકાય છે. (રૂહઅલ્લાહનું બીજું વસ્ત્ર ધારણ કરવાનો અર્થ શ્રીશ્યામાજી દ્વારા શ્રીદેવચંદ્રજીના પછી શ્રીપ્રાણનાથજીના હદ્યમાં બિરાજમાન થયા તે છે.)

ચૌથી સાહેદી નામેં નૂર, હુઆ રૂહઅલ્લા કા નુસ્ખા જહૂર ।
નવ સૈ નબે નવ માસ ઊપર, એ નુસ્ખા લિયા મિસલ માતબર ॥ ૧૪ ॥

ચૌથી સાક્ષી “નૂરનામા”ની આપું છું. ત્યાં રૂહઅલ્લાહ દ્વારા આપેલા મંત્રના પ્રકાશનું વર્ણન છે. રસૂલ મહભૂમદ પછી નવસો નેવું વર્ષ અને નવ માસ પસાર થયા પછી રૂહઅલ્લાહ પ્રગટ થશે. તેમના દ્વારા શ્રેષ્ઠ આત્માઓ મંત્ર પ્રાપ્ત કરશે. (તે પ્રમાણે શ્રીદેવચંદ્રજી મહારાજ પ્રગટ થયા અને તેમણે બ્રહ્માત્માઓને તારતમ મંત્ર આપ્યો.)

અસરાફીલ ઈત બીચ ઈમામ, એ નુસ્ખે ઈલમકી કિતાબેં કલામ ।
એક રોજ આએ ખાને કિતાબ, કહ્યા પોહોંચાઓ નુસ્ખા સિતાબ ॥ ૧૫ ॥

ઈશ્વાફીલ ફિરસ્તાએ ઈમામ સાથે આવીને ઉપરોક્ત મંત્ર સાથે સાથે જ્ઞાન વચ્ચનોના ગ્રંથ (તારતમ સાગર)નો વિસ્તાર કર્યો. એકવાર ધર્મ ચર્ચા સમયે પરમાત્માના આવેશે પ્રેરણા આપી કે, આ જ્ઞાન (ઔરંગજેબ સુધી) તરત જ પહોંચાડો.

(અક્ષરબ્રહ્મની બુદ્ધિએ શ્રીપ્રાણનાથજી સાથે અવતરીને તારતમ જ્ઞાનનો વિસ્તાર કર્યો. એક દિવસ ધર્મ-ચર્ચાને સમયે શ્રીપ્રાણનાથજીને અંતરથી પ્રેરણા થઈ અને તેમણે શ્રીલાલદાસજીને કહ્યું, તમે જઈને ઔરંગજેબને તારતમ જ્ઞાનના અવતરણની સૂચના આપો. તે સમયે શ્રીલાલદાસજીએ કુરાનને ખોલીને પ્રસંગને જોયો તો તેમાં સોળમા સિપારામાં મૂસા પયગંબરે ફેરણ બાદશાહ પર વિજય પ્રાપ્ત કર્યો હતો તે પ્રસંગ નીકળ્યો. ત્યારે શ્રીપ્રાણનાથજીએ શ્રીલાલદાસજીને આદેશ આપ્યો કે, હવે તમે બુદ્ધજીના અવતરણનો પ્રસંગ છત્રસાલને સમજાવો. હકીકતે કુરાનના ચોથા સિપારામાં ઉલ્લેખવામાં આવેલા મહંમદ ગજનવી સુલતાન અને ઈમામનો પ્રસંગ શ્રીછત્રસાલજી અને શ્રીપ્રાણનાથજીનો પ્રસંગ છે.)

મહંમૂદ ગજનવી સુલતાન, ઓ નુસ્ખા હાસિલ કરે પરવાન ।
જબ નુસ્ખા ઉનને સહી કિયા, પંદ્રહ રોજ સામેં આએકે લિયા ॥ ૧૬ ॥

તે સમયે એવો અનુભવ થયો કે, મહંમદ ગજનવી સુલતાનની જેમ તેજસ્વી વીર મહારાજ છત્રસાલ છે. તેઓ તારતમજ્ઞાન મેળવીને તેને પ્રમાણભૂત માનશે. તેમને મંત્ર પ્રદાન કરવાનો સમય આવે તે પહેલાં પંદર દિવસ અગાઉ જ તેમના ભત્રીજા દેવકરણે સામેથી આવીને તારતમ જ્ઞાન ગ્રહણ કર્યું અને છત્રસાલની વાત પણ કરી.

તબ અવલ આખરકી મિલી સબ જહાન, મિલે તિત હિંદુ મુસલમાન ।
ઔર ભી મિલી અનેક જાત, સબ કોઈ નુસ્ખા કરે વિઘ્યાત ॥ ૧૭ ॥

તે વખતે પહેલેથી ચાલી આવતા સુંદરસાથ અને શ્રીછત્રસાલ સાથે આવેલા રાજકુળના લોકો એકીસાથે સુંદરસાથમાં સામેલ થયા. ત્યાં હિંદુ અને મુસલમાન બધા મળીને શ્રી પ્રાણનાથજીના ચરણોમાં-સાન્નિધ્યમાં રહેવા લાગ્યા. અન્ય બીજી અનેક જાતિઓ પણ તેમાં સામેલ થઈ. તે બધા મળીને તારતમજ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવા લાગ્યા.

કેતોંક અપના કિયા કુરબાન, કરે નિધાવર બુજર્ગ જાન ।
ઈત પાંચ સૈ જુલજુલાટહું, સંગ રસૂલ કે અસલુ રૂહ ॥ ૧૮ ॥

અનેક લોકોએ શ્રીપ્રાણનાથજીને સર્વશ્રેષ્ઠ સમજીને તેમનાં ચરણોમાં પોતાની જાતને સમર્પી દીધી. તે સમયે શ્રીપ્રાણનાથજી સાથે પાંચસો તેજસ્વી બ્રહ્માત્માઓ હતા.

એ બખત હુઆ કહી ક્યામત, દોસ્ત ખાના દાના પોહોંચી સરત ।
ગુનાહ સુલતાનકે કિએ સબ માઝ, લિયા નુસ્ખા હુઆ સાઝ ॥ ૧૯ ॥

કુરાનમાં એવો ઉલ્લેખ છે જ્યારે આવા તેજસ્વી ચહેરાવણા લોકો પ્રગટ થશે ત્યારે સમજવું કે ક્યામતનો સમય આવી ગયો છે. (હકીકતે તે એ જ સમય હતો) ચોક્કસ સમયે જ બ્રહ્માત્માઓને

તારતમ વાણીનો આહાર પ્રાપ્ત થયો છે. કુરાનમાં એવો પણ ઉલ્લેખ હતો કે તે સમયે ઈમામે સુલતાનના બધા અપરાધોને માફ કર્યા અને તે સુલતાન ઈમામ પાસેથી જ્ઞાન મેળવીને પવિત્ર હદ્યવાળો બ્રહ્માત્મા કહેવાયો.

(શ્રીપ્રાણનાથજીએ છત્રસાલને ક્ષમાદાન આપ્યું અને શ્રીછત્રસાલ, પ્રાણનાથજી પાસેથી તારતમ જ્ઞાન મેળવીને નિર્મલ હદ્યવાળા બ્રહ્માત્મા કહેવાયા.)

બારે હલકે થે જો બંધ, કિએ આજાદ છૂટે માયા ફંદ ।
લાખ નંગોં કે દિએ સિરો પાએ, હુઅા સુખ દુખ સબોં જાએ ॥ ૨૦ ॥

કુરાનમાં એવો પણ ઉલ્લેખ છે કે, તે સમયે બાર હજાર આત્માઓ, જે બંધનમાં પડ્યા હતા, તેમને મુક્ત કરીને, માયામાંથી છૂટકારો અપાવ્યો અને લાખો રત્નો આપીને તેમને આનંદિત કર્યા.

(શ્રી પ્રાણનાથજીએ બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓને માયાનાં બંધનોથી મુક્ત કર્યા અને પરમધામની નિધિ આપીને તેમને આનંદ વિભોર કર્યા.)

પચાસ હજાર બાગ કિએ જેરાત, બરકત નુસ્ખે ભઈ સિફાત ।
હવેલિયાં જો થીં બૈરાન, સો કિયા ખડિયાં હુએ મેહેરબાન ॥ ૨૧ ॥

એટલું જ નહિ, તેમણે અનુદાન સ્વરૂપે પચાસ હજાર ઉપવન (પરમધામના વન-ઉપવનનું સુખ) આપ્યાં. તારતમ જ્ઞાનની કૃપાથી બ્રહ્માત્માઓની પ્રશંસા થઈ. તે આત્માઓની શરીર રૂપી હવેલીઓ નિર્જન પડેલી હતી અર્થાત્ જે આત્માઓ શરીરમાં સુષુપ્ત અવસ્થામાં હતા તેમને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા જગાડીને તેમના પર અપાર દ્યા કરી.

એ જો બાતે કુરાને કહી, સો મૈં જાહેર કરી સહી ।
ઈનકા બયાન કરે આલમ, બિના કુરમાયા કરે જાલમ ॥ ૨૨ ॥

કુરાનમાં આ પ્રસંગ સંકેત દ્વારા આપ્યો છે. હું તેને જ અહીં સ્પષ્ટ કરું છું. સંસારના વિદ્વાનો આ પ્રસંગોનું વર્ણન તો કરે છે પરંતુ તેનો અર્થ સમજ્યા વગર તેનો અનર્થ કરે છે.

તુમ માએને ઊપરકે યોં લિએ, કિસ્સે કુરાન કે પેહેલે હો ગાએ ।
જો જમાને હુએ મનસૂખ, એ રોસની તિત ક્યોં ડારો ચૂક ॥ ૨૩ ॥

તમે લોકો કુરાનને વાંચીને તેનો બાધ્ય અર્થ ગ્રહણ કરો છો અને કહો છો કે, એ બધી ઘટનાઓ પહેલે બની ગઈ છે. જે સમયને કુરાનમાં અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર કહીને દૂર કર્યો છે, તે સમયની સાથે તે રહસ્યોને જોડવાની ભૂલ શા માટે કરો છો ?

એ જો ઈમામ ગજનવીકા મજફૂર, લિખ્યા આખરત કો હોસી જહૂર ।
સો મજફૂર કહેં હોએ ગયા, જો જાહેર કયામતમેં કહ્યા ॥ ૨૪ ॥

કુરાનમાં ઈમામ અને ગજનવીના જે પ્રસંગનો ઉલ્લેખ કર્યો છે, તે અંતિમ સમયે બનનારી ઘટના

તરફ સંકેત કરે છે. અજાની લોકો કહે છે કે, તે ઘટના બની ગઈ છે. તેને માટે કુરાનમાં સ્પષ્ટ કહ્યું છે કે, તે ઘટના ક્યામતના સમયે ઘટશે.

ઉમ્મી આપ પઢેં કુરાન, સુનો જાહેરિયોં દિલકે કાન ।
કાજી કજા પર આયા આખર, ખોલ દિલ દીદે દેખો નજર ॥ ૨૫ ॥

કુરાનમાં એ પણ કહ્યું છે કે, તે સમયે ‘ઉમ્મી’ (લૌકિક ચતુરાઈથી અજાણ) લોકો કુરાન પઢશે. બાબુ અર્થ ગ્રહણ કરનારા લોકો, અંદરના કાન ખોલીને આ વાત સાંભળી લે કે, આ અંતિમ સમયે પરમાત્મા ન્યાયાધીશ બનીને પ્રગટ થઈ ગયા છે. પોતાની અંતર દર્શિ ખોલીને તેમનાં દર્શન કરી લો.

લ્યાઓ યકીન કહે છત્રસાલ, અસલૂ પાક હુએ નિહાલ ॥ ૨૬ ॥

છત્રસાલ કહે છે કે, એ પરમાત્મામાં વિશ્વાસ મૂકો. કારણ કે વાસ્તવિક બ્રહ્માત્માઓ પવિત્ર હદ્યથી તેમનાં દર્શન કરીને કૃતકૃત્ય થઈ રહ્યા છે.

પ્રકરણ ૪ ચોપાઈ ૧૦૫

લિખ્યા માહેં નામેં નૂર, જાએ દેખો મહંમદ કા જહૂર ।
આરફ કહાવેં મુસલમાન, પાવેં નહીં હિરદા કુરાન ॥ ૧ ॥

‘નૂરનામા’ નામના ગ્રંથમાં રસૂલ મહિમદના જ્ઞાનના પ્રકાશનું વર્ણન છે. અનેક મુસલમાનો પોતાને કુરાનના જાગાકાર કહેવડાવે છે. પરંતુ તેનું હાઈ (રહસ્ય) સમજતા નથી.’

મહંમદ મુરગ કહ્યા આસમાન, એ નીકે કર દેઉં પેહેચાન ।
ઈન મુરગને કિયા ગુસલ, ધોએ પર અરક નિરમલ ॥ ૨ ॥

ત્યાં રસૂલ મહિમદને ‘આકાશી મુર્ગ’ (મુરઘો) કહ્યા છે. હું તમારી સમક્ષ એ કથનનું રહસ્ય સારી રીતે સમજાવું. તે મુર્ગ નિર્મલ જલમાં સ્નાન કરીને પોતાની પાંખો ધોઈ છે.

તિન મુરગને ઝટકે અપને પર, તા બુંદોકે ભએ પૈગંમર ।
એક લાખ ભએ બીસ હજાર, જિનો પૈગંમ દિએ સિરદાર ॥ ૩ ॥

જ્યારે તે મુર્ગ પોતાની પાંખો બંખેરી ત્યારે ખરી પડેલી બુંદોથી પયગંબરો ઉત્પન્ન થયા. તે રીતે એક લાખ, વીસ હજાર પયગંબરો પેદા થયા. જેમણે, પ્રત્યેક જણને ખુદાનો સંદેશો આપ્યો.

કલામ અલ્લાહકી તો એહ નકલ, દેખો દુનિયાં કી અકલ ।
મહંમદકો કરહીં ઔરોં સમાન, ઈન દુનિયાંકી એ પેહેચાન ॥ ૪ ॥

કુરાનમાં તો રસૂલ મહિમદના વિષયમાં આ રીતે ઉલ્લેખ છે. પરંતુ દુનિયાના લોકોની બુદ્ધિ તો જુઓ. તેમણે મહિમદને પણ અન્ય પયગંબરોની સમકક્ષ માન્યા. તે લોકોને તેમની એટલી જ ઓળખ હતી.

જો કહાવેં મહંમદકે બંદે, સો ભીન ચીનેં હિરદે કે અંધે ।
કહાવેં જાહેરી મુસલમાન, ગિનેં મહંમદકો ઔરોં સમાન ॥ ૫ ॥

જે લોકો પોતાને મહભ્રદના અનુયાયી કહે છે, તેઓ પણ હદ્યના આંધળા બની ગયા છે. તેથી તેમના સ્વરૂપને ઓળખી ન શક્યા. પોતાને મુસલમાન કહેવડાવનારા લોકો આ રીતે મહભ્રદને અન્ય પયગંબરો સમાન ગણવા લાગે છે.

ઉપર માએને લે ભૂલે જાહેરી, કલામ અલ્લાકી સુધ ના પરી ।
પેહેલે કહી જો તુમ દિલમેં આની, તુમ જો જાની મુસલમાની ॥ ૬ ॥

બાધ્યાર્થ ગ્રહણ કરનારા એ લોકો, આ રીતે ભૂલો કરે છે. તેમને કુરાનમાં ગૂઢ રહસ્યોનું જ્ઞાન થયું નથી. રસૂલ મહભ્રદ જે કર્મકંડનો માર્ગ દર્શાવ્યો છે, તેને તમે ઈસ્લામ ધર્મ માની લીધો અને તેનાથી આગળનો વિચાર જ કર્યો નહિ.

પાલે અરકાન મસલે બાવન, તુમ વાડી કો જાનો મોમન ।
ઉજ્જ નિમાજ રોજા ફરજ, એ તો ઈન પર ધરયા કરજ ॥ ૭ ॥

જે વ્યક્તિ કુરાનના બાવન નિયમોનું પાલન કરે છે, તેને જ તમે મોમિન સમજો છો. વજૂ (હાથ-પગ ધોવા), નમાજ (વંદના), રોજા (ઉપવાસ) વગેરે કર્તવ્યોને પણ ઋણ ભોગવવા બરાબર સમજો છો.

ઔર ભી ઈનોં મુસલમાની કરી, સો ભી દેખો ચલન જાહેરી ।
એ લાનત લિખી માહેં ઝુરમાન, સો બડી કર પકડી મુસલમાન ॥ ૮ ॥

પોતાની જાતને મુસલમાન સમજનારા આ લોકોએ (સુન્તત કરાવવા જેવાં) અન્ય કામો પણ કર્યો છે. જુઓ, તેમણે પોતાના બાધ્ય આચરણને જ કર્તવ્ય સમજ્યું છે. કુરાનમાં જેને અપરાધ-દંડ માનવામાં આવ્યા છે તેને જ એ મુસલમાનોએ પોતાનો સૌથી મોટો નિયમ સ્વીકાર્યો છે.

સરીયત યોં કહે ઈભરામ, જિનોં કિએ થે બદ ફેલ કામ ।
જિનોં અંગોં લોષ્યા ઝુરમાન, સો સારે કિએ નુકસાન ॥ ૯ ॥

કુરાનમાં દર્શાવાયેલા કર્મકંડમાં એ ઉલ્લેખ છે કે, ઈબ્રાહીમ પયગંબરે પોતાની પત્નીને આપેલાં વચનોનો ભંગ કરી અનાચાર કર્યો. ન્યાયાધીશે તેને દંડ આખ્યો કે, શરીરના જે જે અંગો વડે પાપ કર્મ થયું છે, તે તે અંગોને કાપી નાખવામાં આવે. (પયગંબર હોવાથી તેમનો દંડ ઘટાડવામાં આવ્યો. જેમકે, ટોપી, કુર્તાની બાંધ, પાયજામાનો પાયચો તથા ઈન્દ્રિયનો અગ્ર ભાગ થોડો થોડો કાપવામાં આવ્યો.)

ઈભરાહીમ સિર એ લાનત કહી, સો પઢોં સુંનત બડી કર લઈ ।
જિન લાનત દઈ ઉપર તકસીર, સો સોભા લઈ મુલ્લાં મીર પીર ॥ ૧૦ ॥

ઈબ્રાહીમને તો તેના અપરાધની સજા મળી હતી પરંતુ કુરાનના વાંચનારાઓએ એ સુન્તત (ઇન્દ્રિય છેદન)ને વિશેષ ધર્મ માનીને, તેનો સ્વીકાર કર્યો. અપરાધ માટે આપવામાં આવેલા દંડને પણ મુલ્લાં, મીર અથવા પીર લોકોએ મળીને ધર્મના રૂપે સ્વીકાર કર્યો.

એ પાવેં નહીં અલ્લા કહાની, ઈન યાહી મેં કર લઈ મુસલમાની ।
લાનત કરી ઉપરકી બાની, ઈનોં સોઈ ભલી કર માની ॥ ૧૧ ॥

એ લોકો ખુદાએ કહેલાં વચનોનો ગૂઢાર્થ સમજતા નથી અને માત્ર બાધ્યાર્થને ગ્રહણ કરવાને જ પોતાનો ધર્મ માને છે. કુરાનમાં તો તેના બાધ્યાર્થને ગ્રહણ કરનારાઓને વિકારવામાં આવ્યા છે. પરંતુ આ લોકોએ, એ બાધ્યાર્થને સર્વત્રેષ્ઠ કર્તવ્ય માની લીધું છે.

પઢેં આલમ આરફ કહાવેં, પર એક હરફકો અરથ ન પાવેં ।
મુખથેં કહે કિતાબેં ચાર, પર હિરદે અંધે ન કરેં બિચાર ॥ ૧૨ ॥

કુરાનને વાંચીને મોટા મોટા વિદ્ધાનો તો કહેવાય છે, પરંતુ એક શબ્દનો પણ યોગ્ય અર્થ ગ્રહણ કરતા નથી. એવા લોકો પોતાના મુખે તો કહે છે, કે અમે ચારેય કટેબ ગ્રંથોનો અભ્યાસ કરી લીધો છે. પરંતુ જેમના હદ્યની આંખ જ ખુલ્લી નથી, તેઓ એ ગ્રંથોના અર્થો પર કેવી રીતે વિચારી શકે ?

તૌરેત અંજીર ઔર જંબૂર, ચૌથી કલામ અલ્લા જહૂર ।
એ ચારોં ઉત્તરિયાં જિન પર, સો ચારોં નામ કહે પૈગંમર ॥ ૧૩ ॥

કટેબ પરંપરામાં જંબૂર, તૌરાત, બાઈબલ અને કુરાન એ ચારેય ધર્મગ્રંથ, જેમના દ્વારા પ્રગટ થયા છે, તે ચારેયને વિશિષ્ટ પયગંબરો કહ્યા છે.

મૂસા ઈસા ઔર દાઉિદ, એ ચારોં આએ બીચ જહૂર ।
ઔર આખરી કહે મહંમદ, ખતમ કિયા ઈત બાંધી હદ ॥ ૧૪ ॥

મૂસા, દાઉિદ, ઈસા અને મહંમદ એ ચારેય યહૂદીઓમાં પ્રગટ્યા છે. તે ચારેયમાં રસૂલ મહભ્રદને અંતિમ પયગંબર કહીને પયગંબરોના અવતરણની સીમા બાંધી દેવામાં આવી છે.

મનસૂખ તીન કહી તા મિને, કુરકાન એક યોં ભને ।
સમજે ના કિતાબોંકે તાંઈ, ક્યા લિખ્યા હે માઝેનોં માહીં ॥ ૧૫ ॥

ઉપર્યુક્ત ચારેય ગ્રંથો પૈકી એક કુરાન ગ્રંથ આ રીતે કહે છે કે, તેના પૂર્વ પ્રગટ થયેલા ગ્રંથો રદ થઈ ગયા છે. માત્ર બાધ્યાર્થ ગ્રહણ કરનારા લોકો, એ કથનનો અર્થ શું છે તે સમજ શક્યા નહીં.

તૌરેત લિખી ઠૌર બીસેક કહી, જુદે જુદે નામોં પર દઈ ।
તા બીચ કહે અલ્લા કલામ, કૌલ ક્યામત ઈનપર ઈસલામ ॥ ૧૬ ॥

કુરાનમાં તૌરાત ગ્રંથનો વીસ વાર ઉલ્લેખ થયો છે. તેમાં એ પણ ઉલ્લેખ છે કે, જુદા જુદા પયગંબરોને આપવામાં આવેલું જ્ઞાન, આ ગ્રંથમાં સંકલિત છે. એ ગ્રંથોમાં કુરાનને ખુદાનાં વચન કહીને, આ રીતે કહ્યું છે, “ક્યામતનાં વચનો આને આધારે ચરિતાર્થ થશે.”

અબ કો મનસૂખ ઔર કો કહી હક, જાહેરી કોઈ ન હુંઆ બેસક ।
ઔર ભી તુમકો કહૂં હક, બિના પાએ મગજ ન છૂટે સક ॥ ૧૭ ॥

આ બાધ્યાર્થ ગ્રહણ કરનારા લોકોને યોક્કસપણે જ એની ખબર ન પડી કે, કયો ગ્રંથ રદ કર્યો

છે અને ક્યા ગ્રંથને સત્ય, પ્રમાણિત કર્યો છે. હું તમને બીજી સત્ય વાત કહું છું. તેના રહસ્યને સમજ્યા વગર શંકા દૂર થશે નહિ.

**કુરાન લિખ્યા દિયા ચાર ઠૌર, ભી કિતાબેં દૈયાં ઠૌર ઔર ।
અબ કો અવ્વલ કો કલામ આખરી, એ નીકે તુમ હુંઢો જહેરી ॥ ૧૮ ॥**

કુરાનમાં એમ પણ કહ્યું છે કે ખુદાએ પોતાનું જ્ઞાન ચાર સ્થાનોએ આપ્યું છે. હવે ક્યા ગ્રંથોને પ્રથમ રદ કરવામાં આવ્યા અને કયાને છેવટે સત્ય પ્રમાણિત કર્યો? તમે બાધ્યાર્થ ગ્રહણ કરનારા લોકો આ રહસ્યને સારી રીતે જાણી લો.

(પરમાત્માનું જ્ઞાન ચાર સ્થળે આપ્યું. એનો અર્થ છે કે, રસૂલ મહિમદ દ્વારા કર્મકંડ, રૂહઅલ્લાહ દ્વારા ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરવાની ચાવી અને ઈમામ મહદી વડે યથાર્થની ઓળખાજા અને તેમના સાથી બ્રહ્માત્માઓ દ્વારા જગતના જીવોને મુક્તિ અભિપ્રેત છે.)

**કિસે કુરાનકે ડારો તિત, રદ જમાને હો ગયે જિત ।
તાએ ક્યોં કહો યોં કર, જો રોસની હોસી આખર ॥ ૧૯ ॥**

તમે લોકો કુરાનની એ ઘટનાઓને ભૂતકાળની ઘટનાઓ માનો છો. જ્યારે તે સમય અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને લીધે રદ માનવામાં આવ્યો છે. જે ઘટનાઓ ભવિષ્યમાં જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવનારી છે તેને આ રીતે બની ગયેલી શા માટે કહો છો?

**લિખ્યા અઠારમેં સિપારે, લે ઊપર કે માએને સો હારે ।
ઊપર માએને લે દેવે સૈતાન, તાકો કહિએ બે ફુરમાન ॥ ૨૦ ॥**

કુરાનના અદ્ગારમાં સિપારામાં સ્પષ્ટ લખ્યું છે કે, બાધ્યાર્થ લેનારા લોકો હારી જશે. અર્થાત્ તેમનાં મસ્તકો જૂઝી જશે. તેમના હૃદયમાં રહેલો શેતાન જ તેમને માત્ર બાધ્યાર્થ ગ્રહણ કરવા દે છે. (ગૂઢ રહસ્યો ગ્રહણ કરવા દેતો નથી.) તેમને જ કુરાનમાં ‘બે ફુરમાન’ (ખુદાનાં આદેશથી વિપરીત આચરણ કરનારા) કહ્યા છે.

**જો કોઈ હોસી બે ફુરમાન, નેહેચે સો દોજખી જાન ।
તાકો ઠૌર ઠૌર લાનત લિખી, સો જહેરિયોં હિરદેમેં રખી ॥ ૨૧ ॥**

જે લોકો, આ રીતે ખુદાના આદેશ કરતાં વિપરીત આચરણ કરે છે, તેમને ચોક્કસ જ નરકગામી સમજવા જોઈએ. એવા લોકોને વિભિન્ન સ્થાને વિક્કારવામાં આવ્યા છે. બાધ્ય દસ્તિવાળા લોકોએ તે વાતોને પોતાના હૃદયમાં સ્થાપિત કરી. (તેથી તેઓ ઈમામ મહદી! રૂપે પ્રત્યક્ષ પ્રગટ થયેલા પરમાત્માને ઓળખતા નથી.)

**અબ ઔર કહું સો સુનો, મહંમદ કો ક્યોં ઔરોમેં જિનો ।
જિરો મહંમદ તો હોએ પેહેચાન, જો મગજ માએને પાઓ કુરાન ॥ ૨૨ ॥**

હવે હું વધુ કહી રહ્યો છું. તેને સાંભળો. તમે મહિમદને બીજા પયગંબરો સમાન કેમ સમજો છો? જો તમને કુરાનનાં રહસ્યો સમજમાં આવી જાત તો તમે મહિમદના સમુદાયની ઓળખાજા મેળવી શકત.

એક લાખ ભાએ બીસ હજાર, જિનોં પૈગામ દિએ સિરદાર ।
સાત કલમેં વાલે પૈગંમર, ગિરો સબોં કી કહી કાફર ॥ ૨૩ ॥

પયગંબરને તો એક લાખ અને બીસ હજાર થયા છે, જેમણે પરમાત્માના શ્રેષ્ઠ, સંદેશા આખ્યા છે. તે પયગંબરોમાંથી અનેક ‘સાત કલમા’ (મંત્ર) વાળા પયગંબર છે. (જેમણે પોતાના અનુયાયીઓને મંત્ર આખ્યો) પરંતુ તે બધાના અનુયાયીઓ પણ હુકમનું ઉત્ત્વંધન કરનારા (કાફર) કહેવાયા.

ઉનોં કરી બેફુરમાની, તાથેં ગિરો સબોં કી રાંની ।
અમેતસાલુન જો સૂરત, તામેં લિખી યોં હકીકત ॥ ૨૪ ॥

તે લોકોએ પયગંબરોની આજાની અવજા કરી. તેથી તે બધા પયગંબરોનો સમુદ્દાય ઘિક્કારને પાત્ર થયો. કુરાનના ત્રીસમા સિપારાના ‘અમેત સાલુન’ અધ્યાય (સુરત)માં આ પ્રસંગનો યથાર્થ ઉત્ખેખ છે.

મહંમદ કી જો ઉમત ભઈ, દસ વિધ દોજખ તિનકોં કહી ।
યામેં ફિરકે કહે બહિતર, તામેં એક મોમિન લિખે અંદર ॥ ૨૫ ॥

રસૂલ મહભ્રમદના જેટલા અનુયાયી થયા છે, તેમને માટે પણ દસ પ્રકારની નરકની યાતનાઓ લખવામાં આવી છે. આ અનુયાયીઓના બોતેર સમુદ્દરો, એ યાતનાઓને ભોગવનારા કહેવામાં આવ્યા છે. માત્ર એક સમુદ્દરને જ પરમાત્માએ પોતાના શરણે લીધો.

કૌન ગિરો જો અંદર લઈ, ઔર કૌન કાફર હુએ સહી ।
વાહી સૂરત મેં કહી પુલ સરાત, કૌન ગિરો ચલી બિજલી કી ન્યાત ॥ ૨૬ ॥

વિચાર કરો, ક્યા સમુદ્દરને પરમાત્માએ પોતાના શરણમાં રાખ્યો અને ક્યા ક્યા સમુદ્દરો અવજાકારી કહેવાયા ? એ ‘અમેત સાલુન’ અધ્યાયમાં ‘પુલેસિરાત’ (દિવ્ય માર્ગ)ની ચર્ચા કરવામાં આવી છે. તે ક્યો સમુદ્દર હતો જે, વીજળીની જેમ તીવ્ર ગતિથી તેને પસાર કરી ગયો ?

કો નિકસી ઘોડે જ્યોં પાર, ઔર કૌન કટી પુલ સરાત કી ધાર ।
ખાસ ગિરો સાહેબેં સરાહી, ગિરો દૂજી પીછે લગી આઈ ॥ ૨૭ ॥

ક્યો સમુદ્દર ઘોડાની જેમ દોડીને પાર થઈ ગયો અને ક્યો સમુદ્દર ‘પુલે સિરાત’ (દિવ્ય માર્ગ)ની તીક્ષ્ણ ધારમાં કપાઈ ગયો ? પરમાત્માએ પોતે જ બ્રહ્માત્માઓના શ્રેષ્ઠ સમુદ્દરનાં વખાણ કર્યું છે. તેની સાથે રહીને બીજો ઈશ્વરી સૂષ્ણિનો સમુદ્દર પણ પાર ઉતરી ગયો.

ઔર સેતાને પીછી ફિરાઈ, સો સબ દોજખકો ચલાઈ ।
ઐસે ઉલમા સબહી કહેં, પર માએના બાતૂન કોઈ ના લહેં ॥ ૨૮ ॥

જે સમુદ્દરના હૃદયમાં બેસીને દુષ્પ શેતાને તેમની બુદ્ધિને વિપરીત કરી દીધી તે (જવસૂષિ)નો સમુદ્દર નરક તરફ ધકેલાઈ ગયો. કુરાનના વિદ્વાનો (ઉલમા) કુરાન વાંચતા વાંચતા આ પ્રસંગોનો ઉત્ખેખ કરે છે. પરંતુ તેનાં ગૂઢ રહસ્યો ગ્રહણ કરતા નથી.

અઠારહેં સિપારે લિખ્યા હરફ, બિના મગજ ન પાવેં આરફ ।
બિના મગજ ના મહંમદ પેહેચાન, બિના મગજ ના પઢ્યા કુરાન ॥ ૨૯ ॥

અઠારમાં સિપારામાં એ વચનો લખવામાં આવ્યાં છે કે, ગૂઢાર્થને ગ્રહણ કર્યા વગર વિદ્વાનો પણ ક્યામતના સમજું શકતા નથી. તે રહસ્યોને સમજ્યા વગર તેમને અંતિમ સમયે અવતરેલા મહભૂષણની ઓળખાણ પણ થશે નહિ અને તેમનો કુરાનનો અભ્યાસ પણ અર્થહીન માનવામાં આવશે.

બિના મગજ ન પાઈએ કુરકાન, કિન વાસ્તે આયા કુરમાન ।
એહ વાસ્તા પાઈએ તબ, મગજ માએને ખુલેં જબ ॥ ૩૦ ॥

રહસ્યોને સમજ્યા વગર કુરાનનો અર્થ સમજું શકતો નથી, કે આ સંદેશા કોને માટે આવ્યા છે ? એ બાબત ત્યારે સમજું શકાશે, જ્યારે તેનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થઈ જશે.

ખોલ ન સકેં પઢેં અલ્લા કલામ, સો ખોલેં ઉમ્મી સબ મેહેર ઈમામ ।
અવ્વલ એહી બાંધી સરત, ખુલેં માએને જાહેર હોસી ક્યામત ॥ ૩૧ ॥

કુરાન વાંચનારા લોકો, આજ સુધી તેનાં રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરી શક્યા નથી. તેમને તો ભौતિક ચતુરાઈથી અજાણ પ્રેમીજનો (ઉમ્મી) એ સ્પષ્ટ કર્યા કેમ કે તેમના પર સદ્ગુરુ (ઇમામ)ની દ્યા રહી છે. કુરાનમાં પહેલેથી એ સંકેત આપવામાં આવ્યો હતો કે જ્યારે તેનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થશે ત્યારે ક્યામતનો સમય આવી જશે.

કિન ખોલે ન માએને કબું કુરાન, પાવેં ન હકીકત કરેં બયાન ।
પઢેં આલમ આરફ કે જન, પર એક હરફ ન ખોલ્યા કિન ॥ ૩૨ ॥

આજ સુધી કોઈ પણ કુરાનનાં રહસ્યો સ્પષ્ટ કરી શક્યું નથી. બધા લોકો વાસ્તવિકતાને જાણ્યા વગર જ તેની ચર્ચા કરતા રહ્યા. અનેક વિદ્વાનો તેનો અભ્યાસ કરે છે, પરંતુ તેના એક શબ્દનું પણ ગૂઢ રહસ્ય સ્પષ્ટ કરી શકતા નથી.

અબ દેઉં દરવાજે ખોલ, કહું હકીકત બાતૂન બોલ ।
જાસોં જાહેર હોવે મારફત, દિન પાઈએ રોજ ક્યામત ॥ ૩૩ ॥

હવે હું તે રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરી દઉં છું અને તેમાં રહેલી વાસ્તવિકતાને સ્પષ્ટ કરી દઉં છું, જેથી બ્રહ્મજ્ઞાનરૂપી સૂર્યોદય થશે અને જ્ઞાનના પ્રકાશમાં ક્યામતની વેળાની ઓળખાણ થશે.

સાહેદી દેવે અલ્લાકલામ, સબ દુનિયાં કબૂલ કરે ઈસલામ ।
ખોલે માએને બાતૂન હકી, મોમિન જાહેર કરોં બુજરકી ॥ ૩૪ ॥

કુરાનમાં એ પણ સાક્ષી છે કે, એક દિવસ દુનિયાના તમામ લોકો એક જ ધર્મનો સ્વીકાર કરશે. હવે હકી સ્વરૂપે પ્રગટ થઈને કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો ઉકેલી દીધાં છે. તેથી હવે હું બ્રહ્માત્માઓની વિશેષતાઓનું વર્ણન કરું છું.

લિખ્યા સબ માંને બાતન, સો હનોજ લોં ના ખોલે કિન ।
સબ ખૂબિયાં હૈં બાતન, ખુલેં મગજ સબોં ભઈ રોસન ॥ ૩૫ ॥

કુરાનમાં એ બધી ગૂઠ વાતો સંકેત રૂપે કહેવાઈ છે. તેથી આજ સુધી કોઈ પણ તેને ઉકેલી શક્યું નથી. બ્રહ્માત્માઓની બધી વિશેષતાઓ રહસ્યમયી છે. તેમના પ્રગટ થવાથી સર્વત્ર જ્ઞાનનો પ્રકાશ છાવાઈ જશે.

અલવ ખૂબી અલ્લાકલામ, દૂજી ખૂબી ગિરો ઈસલામ ।
તીસરી ખૂબી તીન હાદી વજૂદ, આખર આએ બીચ જહૂદ ॥ ૩૬ ॥

કુરાનની પ્રથમ વિશેષતા એ છે કે, તેને પરમાત્માનાં વચનો કહ્યાં છે. બીજી વિશેષતા એ છે કે, તેમાં બ્રહ્માત્માઓનો મહિમા લખ્યો છે. ત્રીજી વિશેષતા રસૂલ મહિમદનાં ત્રણ સ્વરૂપોની ચર્ચા લખી છે. રસૂલ પોતે બધા પયગંબરોને અંતે યહૂદી સમુદ્યમાં પ્રગટ થયા છે.

રસૂલ રૂહઅલ્લા ઔર ઈમામ, એ તીનોં એક કહે અલ્લાકલામ ।
બસરી મલકી ઔર હકી, તીનોં તરફ સાહેબ કે સાકી ॥ ૩૭ ॥

કુરાનમાં રસૂલ મહિમદ, રૂહઅલ્લાહ અને ઈમામ મહદી આ ત્રણોને એક જ કહ્યા છે. તેમને જ ‘તફસીર’ ગ્રંથોમાં બશરી (મહિમદ), મલકી (શ્રીદેવચંદ્રજી), અને હકી (શ્રી પ્રાણનાથજી) સ્વરૂપે વર્ણિત છે. એ ત્રણોય પરમાત્માનું પ્રેમરૂપી અમૃત પીવરાવનારા છે.

આદમ નૂહ મૂસા ઈભરામ, ઔર અલી ભેલા માણે ઈમામ ।
મહિમદ ઈસા પેહેલે કહે, એ સાતોં કલમા આએ ઈત ભેલે ભાએ ॥ ૩૮ ॥

કુરાનમાં એ પણ ઉત્ત્લેખ છે કે, આદમ, નૂહ, મૂસા, ઈબ્રાહીમ, અલી વગેરે બધા પયગંબરો મળીને ઈમામ મહદી સાથે પ્રગટ થશે. મહિમદ અને ઈસા એ બને તો પ્રથમથી જ સાથે કહેવામાં આવ્યા છે. આ રીતે સાતે કલમાવાળા એ પયગંબરો અહીં એક સાથે એકત્ર થયા છે. (કલમાવાળા સાત પયગંબરો આ પ્રકારે છે : આદમ-સફીઅલ્લાહ, નૂહ-નબી અલ્લાહ, મૂસા-કલીમ અલ્લાહ, ઈબ્રાહીમ-ખલીલ અલ્લાહ, ઈસા-રૂહઅલ્લાહ, મહિમદ-રસૂલ અલ્લાહ અને અલી-વલી અલ્લાહ).

જેતા કોઈ પૈગંમર ઔર, સારી સિફતેં યાહી ઠૌર ।
સતરહેં સિપારે યોં કહ્યા, બિના મહિમદ કોઈ આયા ન ગયા ॥ ૩૯ ॥

આ જગતમાં જેટલા પણ પયગંબરો થયા છે, તે બધાની વિશેષતાઓ ઈમામ મહદીમાં એક સાથે પ્રગટ થઈ છે. સતતરમા સિપારામાં એમ પણ કહ્યું છે કે, મહિમદ સિવાય કોઈપણ (પરમધામથી) આ જગતમાં આવ્યું નથી અને કોઈ અહીંથી (પરમધામ) ગયું પણ નથી.

ઔર લિખ્યા અઠારમેં સિપારે, મહિમદ નામ પૈગંમર સારે ।
સબ પૈગંમરોંકો જો સિફત દઈ, સો સિફત સબ રસૂલ કી કહી ॥ ૪૦ ॥

અઠારમાં સિપારામાં આ પણ લખ્યું છે કે બધા પયગંબરો મહિમદના નામે જ ઓળખાય છે. તે બધા પયગંબરોની જેટલી વિશેષતાઓ છે તે બધી રસૂલ મહિમદની જ અન્તર્ગત કહેવામાં આવી છે.

એહ મગજ ખોલ્યા કુરાન, સુનો હિંદુ યા મુસલમાન ।
જો ઉઠ ખડા હોસી સાવચેત, સાહેબ તાએ બુજરકી દેત ॥ ૪૧ ॥

આ રીતે કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થઈ ગયાં છે. હિંદુ અથવા મુસલમાન બધા લોકો તેને ધ્યાનપૂર્વક સાંભળે. જે આ વચ્ચનોને સાંભળીને જાગૃત થઈ જશે તેને પરમાત્મા મોટાઈ પ્રદાન કરશે.

કહે છતા તિનકા અંકૂર, નૂર તજલ્લા માહેં જહૂર ॥ ૪૨ ॥

શ્રી છત્રસાલ કહે છે, બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રતાપે બધા બ્રહ્માત્માઓનો સંબંધ પરમધામમાં પ્રકાશિત થઈ જશે.

પ્રકરણ ૫ ચોપાઈ ૧૪૭

હો સૈયાં કુરમાન લ્યાએ હમ, આએ વતનસે વાસ્તે તુમ ।
ઈનમેં ખબર હૈ તુમારી, હકીકત દેખો હમારી ॥ ૧ ॥

શ્રી છત્રસાલ કહે છે, શ્રીપ્રાણનાથજીએ મને એમ કહ્યું કે, સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી મહારાજે તેમને સમજવતાં કહ્યું હતું કે, હે બ્રહ્માત્માઓ ! હું તમારે માટે આ સંદેશ લાય્યો છું. તમને જાગૃત કરવા માટે મારું પરમધામથી અહીં આગમન થયું છે. કુરાન વગેરે ગ્રંથોમાં પણ બધે જ તમારી અને અમારી વાતો લખી છે. તેને ધ્યાનપૂર્વક જોજો.

સિફત રસૂલ અલ્લાકલામ, રૂહઅલ્લાહ ઈસા પાક ઈમામ ।
કહી ખાસ ઉમત મહંમદ, જાકી સિફતકો ન પોહોંચે સબદ ॥ ૨ ॥

રસૂલ મહભ્રદે કુરાનમાં રૂહઅલ્લાહ અને ઈમામ મહદીને પવિત્ર કહ્યા છે. તેમાં બ્રહ્માત્માઓને શ્રીશ્યામાજીનો વિશિષ્ટ સમુદ્દર કહ્યો છે. તેમનો મહિમા શબ્દો દ્વારા વ્યક્ત કરી શકાય તેમ નથી.

સોઈ કહુંગી જો લિખ્યા કુરાન, સબદ ન કાઢું બિના કુરમાન ।
યા તો કહું મહંમદ હદીસ, ભલા માનો યા કરો રીસ ॥ ૩ ॥

મને શ્રીપ્રાણનાથજીએ આ રીતે કહ્યું, કુરાનમાં જે લખ્યું છે, હું તે પ્રમાણે કહી રહ્યો છું. બ્રાહ્મી આદેશ (કુરાન) વગર હું એક પણ શર્જ વ્યક્ત કરીશ નહિ. અથવા તો હું રસૂલ મહભ્રદના હદીસ ગ્રંથોની સાક્ષી આપીને કહીશ. ભલા, તેને કોઈ સાચી સમજે અથવા જૂઠી માનીને ગુસ્સે થાય.

દે સાહેદી કહુંગી હક, સો દેખો કુરાન જાએ હોવે સક ।
અબ લોં જાહેર થી સરીયત, ખોલે માયેને બાતૂન હકીકત ॥ ૪ ॥

આ રીતે સાક્ષી આપીને હું સાચી વાત કહીશ. જેને શંકા હોય તે કુરાનને જોઈને પોતાની શંકા દૂર કરી શકે છે. અત્યાર સુધી કુરાનનો કર્મકંડ જ પ્રગટ થયો હતો હવે શ્રીપ્રાણનાથજીએ તેનાં ગૂઢ રહસ્યોને વાસ્તવિક રીતે સ્પષ્ટ કરી દીધાં છે.

અબ સબમેં જાહેર હુઈ ક્યામત, ખુલે કલામ જબ પોહોંચી સરત ।
લિખ્યા સિપારે સોલમેં મિને, આગે રાહ ન પાઈ કિને ॥ ૫ ॥

હવે કુરાનના ગૂઢ અર્થો સ્પષ્ટ થવાથી તેનાં કથન પ્રમાણે ક્યામતની ઘડી આવી ગઈ છે. સોળમા સિપારામાં આ પ્રમાણે લખ્યું છે કે બધા લોકો કર્મમાર્ગ (શરાઅ)ને જ સમજ્યા. તેની આગળનું ખરું જ્ઞાન કોઈને પણ પ્રાપ્ત થયું નહિ.

એ જો ચૌદે તબક કી જહાન, ઈનકી ફિકર લગ આસમાન ।
જબ લગ આએ રસૂલ મહેમદ, કિને ન છોડી અક્સા મસજિદ ॥ ૬ ॥

આ ચૌદે લોકમાં બધા જીવો સ્વર્ગાર્થ લોક સુધીનું જ ચિંતન કરે છે. જ્યાં સુધી રસૂલ મહેમદ આવ્યા ન હતા ત્યાં સુધી કોઈએ પણ ‘અક્સા મસજિદ’નું નમન કરવાનું છોડ્યું ન હતું.
(ઈંગ્રિઝ પયંગમને લોકોને ‘અક્સા મસજિદ’નું નમન શીખવ્યું હતું. પરંતુ રસૂલ મહેમદે અક્સાનું નમન બંધ કરાવ્યું. આ જ રીતે મહામતિ શ્રીમાણનાથજીએ આવીને વિભિન્ન દેવી-દેવતાઓ પ્રત્યે કરવામાં આવતાં નમનને પરમધામની દિશા આપી.)

ઔર લિખ્યા ભ્યારાજનામે માહીં, જબ હુઅા ભ્યારાજ રસૂલકે તાંઈ ।
રસૂલ ચલે પાંઉ સિર દે, સંગ એક જબરાઈલ લે ॥ ૭ ॥

‘ભ્યારાજનામા’માં આ રીતેનો ઉલ્લેખ છે, જ્યારે રસૂલ મહેમદને ખુદાનાં દર્શન થયાં તે સમયે તેઓ અક્સા મસજિદના શીરે પગ મૂકીને (પીઠ ફેરવીને) જિશ્રીલ ફિરસ્તા સાથે આગળ વધ્યા હતા.

ચૌદે તબક કી ખબર ભઈ, લા મકાન હવા કો કહી ।
નિરાકાર કહિએ સુન, એહી બેચૂન બેચગૂન ॥ ૮ ॥

દર્શન થયા પછી તેમને ચૌદ્લોક તથા તેનાથી આગળ શૂન્ય-નિરાકારનું જ્ઞાન થયું. જેને શાસ્ત્રોમાં શૂન્ય-નિરાકાર કહ્યાં છે તેને તેમણે ‘બેચૂન’ તથા ‘બેચગૂન’ કહ્યા છે.

છોડ યાકો આગો કો ગાએ, નૂર બનમેં દાખિલ ભાએ ।
જબરાઈલ રહ્યા ઈન ટૌર, લા મકાન સે એ મકાન ઔર ॥ ૯ ॥

આ બધાંને છોડીને તેઓ આગળ ગયા અને ચિન્મય વનમાં પ્રવેશ કર્યો. જિશ્રીલ ફિરસ્તા પણ એ જ અક્ષરધામમાં અટકી ગયા. તેનાથી પણ આગળ અક્ષરાતીત પરમધામ છે.

આગે ચલ ન સક્યા કર્યોએ કર, નૂર તજલ્લી જલાવે પર ।
તહાં પોહોંચે રસૂલ એક, તિત અનેક ઈસારતેં કહી બિવેક ॥ ૧૦ ॥

જિશ્રીલ ફિરસ્તા અક્ષરધામથી આગળ કોઈપણ રીતે જઈ શક્યા નાહિ અને કહેવા લાગ્યા કે, અક્ષરાતીતના તેજથી તેની પાંખો બળી રહી છે. ત્યાં સુધી રસૂલ મહેમદ જ પહોંચી શક્યા, જેમને ખુદાએ સંકેતો દ્વારા અનેક વાતો કહી.

લિખ્યા દરિયા મીઠા મિસરીસે પાક, તિત કહ્યા મુરગ ચોયમેં ખાક ।
ગિરો ફિરસ્તોં કરી ઈસારત, ખાક વજૂદ નૂર બિલકત ॥ ૧૧ ॥

ત્યાં એવો પણ ઉલ્લેખ છે કે, તે સમયે ખુદાએ મહેમદને પોતાની કૃપાનો તે સમુદ્ર બતાવ્યો જેનું પાણી ખાંડથી પણ ગળ્યું હતું. તેના કિનારે એક મરઘો પોતાની ચાંચમાં રાખ લઈને બેઠો હતો. તેનાથી તેમને એવો સંકેત આપ્યો કે, શ્રીશયામાજ અને બ્રહ્માત્માઓએ નશ્વર ખેલ જોવા માટે જગતમાં માનવ તન ધારણ કર્યો, આ રીતે અક્ષરબ્રહ્મની તેજરૂપા ઈશ્વરી સૃષ્ટિએ પણ માનવ તન ધારણ કર્યો.

(આ સમુદ્રને ઈશ્વરની કૃપાનો સાગર કહ્યો છે. બ્રહ્માત્માઓના આ જગતમાં આવવાથી આ જગત અખંડ બની ગયું. એના મોહરૂપી સાગરને ગળ્યો હોવાનું કહ્યું છે, શ્રીરાજજીના આદેશ

રૂપ વૃક્ષ પર બેસીને શ્રીશયામાજીના નર શરીર ધારણ કરવાની બાબતને જ ‘મરધાની ચાંચ પર રાખ’ કહેવામાં આવ્યું)

ઓર કહ્યા દેખ દાંહિની તરફ, મોતિન કે મુંહ પર કુલફ ।
પૂછા રસૂલે કુલફ ક્યો હિયા, તેરી ઉમતે ગુનાહ કર લિયા ॥ ૧૨ ॥

બીજા સંકેતમાં રસૂલ મહભ્રદને હુકમ કર્યો કે તમે તમારી જમણી બાજુ જુઓ. મોતીરૂપી આત્માઓના મુખ પર મૌનનું તાળું લાગેલું છે. ત્યારે રસૂલે પૂછ્યું, આ આત્માઓના મુખ પર આ તાળું શા માટે લગાવ્યું છે? ત્યારે ખુદાએ તેમને કહ્યું તારા આત્માઓએ અપરાધ કર્યો છે. (નશ્વર ખેલ જોવાની ઈચ્છા કરી છે.)

ઈનકી કિલ્લી તેરા દિલ, ખુલે કુલફ જબ આઓ મિલ ।
સબ હક્કીકત બીચ કિતાબ, પર પાવેં સોઈ જિન પર હોએ બિતાબ ॥ ૧૩ ॥

આ તાળાંની ચાવી તારા હદ્યમાં છે. જ્યારે એમનાં તાળાં ઊઘડી જશે (તેઓ જાગૃત થઈ જશે) ત્યારે તમે બધા મળીને પરમધામ પાછા આવી જાઓ. આ પ્રકારની તમામ વાતો કુરાનમાં સંકેતમાં બતાવી છે. પરંતુ આ રહસ્યોને તે જ સમજ શકે, જેમને ક્યામતના સમયના અવતાર ઈમામ મહદીની ઉપાધિ મળી છે.

ઓર કે બાતેં ખુદાએસે કરી, લિએ નબે હજાર હરફ દિલ ધરી ।
તીસ હજાર કા હુઆ હુકમ, જાહેર કરો દુનિયાંમેં તુમ ॥ ૧૪ ॥

રસૂલ મહભ્રદે ખુદા સાથે બીજી પણ અનેક વાતો કરી અને ખુદા વડે કહેવાયેલા નેવું હજાર શબ્દોને પોતાના હદ્યમાં ધારણ કર્યા. તેમાંથી તેમને તીસ હજાર શબ્દોનું જ્ઞાન જગતમાં પ્રગટ કરવાનો આદેશ મળ્યો.

ઓર કહે જો તીસ હજાર, એ તુમ પર રખ્યા અખત્યાર ।
બાકી રહે જો તીસ હજાર, આખર ઈન પર હૈ મુદાર ॥ ૧૫ ॥

બીજા તીસ હજાર શબ્દોનો અર્થ પ્રગટ કરવો અથવા ન કરવો એ તમારા પર નિર્ભર છે. બાકીના તીસ હજાર શબ્દો પર ક્યામતની ઘડી નક્કી થવાની છે.

સો ક્યામત પર બાંધે નિસાન, એહી સરત જબ ખુલ્યા કુરાન ।
અમેતસાલૂનમેં એહ બાત, વિધ વિધ કર લિખી બિઘ્યાત ॥ ૧૬ ॥

‘અમેત સાલૂન’ અધ્યાયમાં એ વાત જુદી જુદી રીતે સંકેતોમાં કહી છે કે, જ્યારે કુરાનમાં દર્શાવાયેલાં એ વચ્ચનો સ્પષ્ટ થઈ જશે ત્યારે ચોક્કસ સમજ લેવું કે ક્યામતનો સમય આવી પહોંચ્યો છે.

રૂહેં કહી બારે હજાર, બુજરકીકો નહીં સુમાર ।
જિનકી ઈચ્છાસોં ફિરસ્તા હોએ, બડા સબનકા કહિએ સોએ ॥ ૧૭ ॥

કુરાનમાં જે બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓનો ઉલ્લેખ છે, તેમના મહિમાનો કોઈ પાર નથી. તેમની ઈચ્છાથી જ ઈચ્છાઝીલ ફિરસ્તા પ્રગટ થયા છે. જેમને બધા ફિરસ્તાઓમાં શ્રેષ્ઠ કહેવામાં આવે છે.

સો રૂહેં દરગાહકે માહેં, એસા નજીકી ઓર કોઈ નાહેં ।
સો રૂહેં આદમી સકલ, એ આદમી ઈનકી નકલ ॥ ૧૮ ॥

જે આત્માઓ પરમધામના છે તેમના સમાન કોઈ પણ આત્માઓ પરમાત્માની નજીક નથી. તે આત્માઓ મનુષ્ણની આકૃતિના છે. મિથ્યા જગતના અન્ય મનુષ્યો તેમના પ્રતિબિંબ સમાન છે.

ઓર લિખ્યા અઠારમેં સિપારે, નૂર બિલંદસે ઉતારે ।
કામ હાલ કરેં નૂર ભરે, નૂર લે દુનિયાંમેં બિસ્તરે ॥ ૧૯ ॥

અઠારમા સિપારામાં પણ આ રીતે લખ્યું છે કે, પરમાત્માએ આ આત્માઓને દિવ્ય પરમધામથી આ જગતમાં મોકલ્યા છે. તેમનાં મન, વચન અને કર્મ જ્ઞાનના પ્રકાશથી પરિપૂર્ણ હશે. તેઓ જગતમાં તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવશે.

ઓર જો અંધેરીસે પૈદા ભાએ, કાફર નામ તિનોંકે કહે ।
કિરે મનકે ફિરાએ ઉલટે ફેર, કામ હાલ ઉનોં કે અંધેર ॥ ૨૦ ॥

જે જીવોની ઉત્પત્તિ શૂન્ય-નિરાકારથી થઈ છે તેમને જ અવજ્ઞાકારી કહ્યા છે. તેઓ પોતાના મન પર બેઠેલા શેતાનના માર્ગદર્શન પ્રમાણે ઊલટા ચકોમાં ફરે છે. તેમનાં કાર્યો અને વ્યવહાર અજ્ઞાનરૂપી અંધકારથી પ્રેરાયેલા હોય છે.

ઓર લિખ્યા વાહી સિપારે, એ કુરાન સે ન હોઅં ન્યારે ।
ફિરસ્તે ઉતરે વાસ્તે કુરાન, ફિરસ્તોં ઉપર આયા કુરમાન ॥ ૨૧ ॥

તે જ અઠારમા સિપારામાં આ પણ લખ્યું છે કે, બ્રહ્માત્માઓ કુરાનમાં વર્ણવાયેલા ઉત્તમ સિદ્ધાંતોથી ચલિત થશે નહિ. ઈશ્વરીસૂષ્ટિનું અવતરણ પણ તે જ (યથાર્થ જ્ઞાનના) સિદ્ધાંતોના પાલન માટે થયું છે. સ્વયં જિબ્રિલ ફિરસ્તા દ્વારા કુરાનનો આ સંદેશ આવેલ છે.

ફૌજ ફિરસ્તોંકી ભરી નૂર, અસરાઈલ બજાવે સૂર ।
ઓર તિસમેં સિપારે એહ બયાન, ઈના ઈન્જુલના સૂરત પરવાન ॥ ૨૨ ॥

જ્યારે ઈન્નાઈલ ફિરસ્તાએ બ્રહ્મજ્ઞાનનું દુંહુભિ વગાડ્યું ત્યારે તમામ ઈશ્વરી સૂષ્ટિ (ફિરસ્તાઓની ફૌજ) તેના પ્રકાશમાં ઓત-પ્રોત થઈ ગઈ. કુરાનના ત્રીસમાં સિપારાના ‘ઈન્ના ઈન્જુલના’ અધ્યાય (સુરત)માં આ વિવરણ આપ્યું છે.

ફિરસ્તે નજીકી જો બુજર્ગક, સાથે હુકમ ધનીકા હક ।
ઉતરે લૈલત કદરકે માંહેં, તીન તકરાર રાત કે જાંહેં ॥ ૨૩ ॥

ઈશ્વરીસૂષ્ટિ પણ શ્રેષ્ઠ બ્રહ્માત્માઓ નજીક જ અક્ષરધામમાં પડોશી રૂપે રહે છે. તેઓ પણ ધામધણીનો હુકમ મેળવીને બ્રહ્માત્માઓ સાથે મહિમામયી રાત્રિ (લૈલતુલકદ્ર)ના ગણે ખંડોમાં આ જગતમાં અવતરી છે.

રૂહોં ફિરસ્તોં વજૂદ ધરે, જોસ ધનીકા લે ઉતરે ।
રાત નૂર ભરી કહી એ, જિત રૂહઅલ્વાહકે તન જો કહે ॥ ૨૪ ॥

બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરીસૂષ્ટિ ધામધણીનો વેશ લઈને અવતરી છે. તેમણે આ જગતમાં

અવતરીને મિથ્યા શરીર ધારણ કર્યો છે. એ મહિમામયી રાત્રિને બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રકાશથી પરિપૂર્ણ કહી છે, જેમાં શ્રીશયામાજ્ઞા અંગભૂત બ્રહ્માત્માઓ અવતર્યા છે.

એક તકરાર હૂદકે ઘર, દૂજે તકરાર નૂહ કિસ્તી પર ।
તીસરા તકરાર એ જો ફજર, જિત રૂહેં ફિરસ્તે પૈગંમર ॥ ૨૫ ॥

આ મહિમામયી રાત્રિના પ્રથમ ખંડને હૂદ પયગંરોનું ઘર કહ્યું છે. (તેને ધર્મશાસ્ત્રોમાં વ્રજમંડળની સંજ્ઞા આપી છે) બીજો ખંડ નૂહ પયગંબરની નૌકા દ્વારા આત્માઓને ઉપવનમાં ઉતારવામાં આવ્યા હતા. (તેને શાસ્ત્રોમાં રાસની લીલા કહી છે.) ત્રીજો ખંડ આ જાગણીનું બ્રહ્માંડ છે. જેમાં બ્રહ્માત્માઓ, ઈશ્વરીસૃષ્ટિ તથા બધા પયગંબરો એક સાથે અવતર્યા છે.

ઘેર ઉતરી મહીને હજાર, ગિરો દોએ ભઈ સિરદાર ।
હુકમ દિયા સબ ઈનકે હાથ, ભઈ સલામતી ઈનકે સાથ ॥ ૨૬ ॥

આ ત્રીજા ખંડમાં એક હજાર માસથી પણ અધિક સમય સુધી પરમાત્માની કૂપાની વર્ષ થઈ છે. આ જાગણી લીલામાં બ્રહ્મસૃષ્ટિ અને ઈશ્વરીસૃષ્ટિ શિરોમણિ કહેવાઈ. જીવોને મુક્તિ આપવાની જવાબદારી તેમને જ પ્રાપ્ત થઈ. તેમની જ કૂપાથી બધા જીવોએ મુક્તિસ્થળોનું સુખ મેળવ્યું. (હજાર મહિનાથી વધુ સમયનો અર્થ શ્રીદેવચંદ્રજી અને શ્રી પ્રાણનાથજીનો જવન કાળ છે. આ સમયે તારતમ જ્ઞાન મંત્ર અને વાણીના રૂપે અવતર્યા.)

આખર મિલાવા સાહેબ ઈત, રૂહેં ફિરસ્તે પૈગંમર જિત ।
યાહી સિપારે છતીસમી સૂરત, નીકે કર તુમ દેખો તિત ॥ ૨૭ ॥

આત્મ જાગૃતિની આ અંતિમ ઘડીમાં, આ જ જાગણી લીલામાં બધા બ્રહ્માત્માઓનું પોતાના ઘણી સાથે મિલન થયું છે. જ્યાં બ્રહ્માત્માઓ ઈશ્વરીસૃષ્ટિ તથા અવતારી પુરુષો એકત્ર થયા છે. એ જ સિપારાના છતીસમાં અધ્યાયમાં આ રીતનો ઉલ્લેખ છે, તમે તેને સારી રીતે સમજવાનો પ્રયત્ન કરો.

તીન સરૂપ ખુદાએકે કહે, તીનોં તકરાર રૂહોં બીચ રહે ।
એક બ્રજ બાલ દૂજા રાસ કિશોર, તીસરે બુઢાપનમેં ભોર ॥ ૨૮ ॥

કુરાનમાં ખુદાનાં ત્રણ સ્વરૂપ (બાલ, કિશોર તથા પ્રૌઢ) કહેવામાં આવ્યાં છે. તે ત્રણેય મહિમામયી રાત્રિના ત્રણેય ખંડોમાં (બ્રજ, રાસ અને જાગણી એ ત્રણેય લીલાઓમાં) બ્રહ્માત્માઓ સાથે રહ્યાં છે. એમાં બ્રજલીલામાં બાલ સ્વરૂપ, રાસલીલામાં કિશોર સ્વરૂપ અને જાગણી લીલામાં પ્રૌઢ સ્વરૂપ કહ્યું છે.

દોએ સરૂપ કહે મિને ઔર, કિલ્લી કુરાન લ્યાએ ઈત ઠૌર ।
પાંચ સરૂપ મિલે ઈત નૂર, અસલૂ બીજ માહેં અંકૂર ॥ ૨૯ ॥

અન્ય સ્થળે બે સ્વરૂપોની પણ ચર્ચા કરવામાં આવી છે. તે પૈકી એક રસૂલ મહભ્રદના રૂપે કુરાન લઈને તથા બીજું રૂહઅલ્લાહ રૂપે તેને સ્પષ્ટ કરવાની કુંચી લઈને આ જગતમાં અવતર્યા છે. આ રીતે અહીં પાંચે સરૂપ એકત્ર થયાં છે. તેમના વડે જ પરમધામનું બીજરૂપ જ્ઞાન અંકુરિત થઈને તારતમ સાગરના રૂપે ફલિત થયું છે.

વજૂદ આદમકા જૈસા ખાક, પાંચ પચીસો ઈનકે પાક ।
આઠમેં સિપારે એહ બયાન, લિખ્યા જાહેર બીચ કુરાન ॥ ૩૦ ॥

અમનાં સ્વરૂપ સામાન્ય મનુષ્યોની જેમ પાર્થિવ દેખાય છે, પરંતુ તેમના શરીરનાં પાંચે તત્ત્વો તથા પચીસ પ્રકૃતિઓ અતિ પવિત્ર છે. કુરાનના આઠમા સિપારામાં (ઈબલીસ તથા આદમના પ્રસંગમાં) એ વાત સ્પષ્ટ પણે લખી છે.

એહ સેતાન જો અજાજીલ, સબમેં દમ ઈનકા કમસીલ ।
નકરેસેજદા ઉપર આખરી આદમ, ફેરયા જાહેર કલામ અલ્લાકાહુકમ ॥ ૩૧ ॥

કુરાનમાં જે અજાજીલને દુષ્ટ કહીને સંભોધ્યો છે તે બધા માનવોના હદ્યનો સમાટ બની ગયો છે. તેથી આ જગતના મનુષ્યો અંતિમ સમયે મનુષ્યના રૂપે અવતરેલા પરમાત્માના ચરણોમાં પ્રણામ કરતા નથી. એવા લોકોએ એ પરમાત્માના હુકમની અવગણના કરી છે.

માહેં ગયા સબનકો ખાએ, પઢે ઢુંઢત જુદા તાએ ।
જાહેરિયોં ન દેવે દેખાએ, ઉપર માએને દિયો ભુલાએ ॥ ૩૨ ॥

આ દુષ્ટ, બધાના હદ્યમાં બેસીને તેમને ખાઈ રહ્યો છે. પરંતુ કુરાનને વાંચનારાઓ તેને બહાર શોધે છે. બાબુ દાણિવાળા લોકોને તે દેખાતો નથી. કારણ કે માત્ર બાબુ અર્થને ગ્રહણ કરવાથી તેઓ ભ્રમમાં પડી જાય છે.

દાભતલ અર્જ માએને બાતન, મુખ આદમીકા ગધી તન ।
બાતન માએને કહી ક્યામત, દેખસી ખૂલે હકીકત ॥ ૩૩ ॥

‘દાભાતુલ અર્જ’નો અર્થ એ છે કે, તેની આકૃતિ મનુષ્યની છે અને શરીર ગધેડા જેવું છે. તેનાં ગૂઢ રહસ્યોને જ્ઞાણવાથી જ ક્યામતની વેળા સમજાય છે. એ ગૂઢ પ્રસંગોનું ખરું જ્ઞાન થવાથી બધા લોકો ક્યામતની વેળાને પ્રત્યક્ષ જોઈ શકશે.

સેતાન એકાંખ જાહેરી, કે વિધ તિનકો લાનત કરી ।
નાહીં સેતાન આંખ બાતૂની, જાસો મારફત પાઈએ ધની ॥ ૩૪ ॥

ક્યામતનાં બીજા લક્ષણોમાં એક આંખવાળા શેતાનનું પ્રગટ થવું કહ્યું છે. જેને માત્ર બાબુદાણિ જ હશે કુરાનમાં તેને અનેક રીતે ધિક્કારવામાં આવ્યો છે. તેને અંતર દાણિ હશે જ નહિ, જેથી પરબ્રહ્મ પરમાત્માની પૂર્ણ ઓળખાણ કેવી રીતે થઈ શકે ?

ખોલને ન હે આંખ અંદર, દિલ પર દુસમન જોરાવર ।
પાતસાહી કરે સબોંકે દિલ પર, એ જો બૈઠા લે કુઝર ॥ ૩૫ ॥

દુષ્ટ શેતાન શક્તિશાળી બનીને બધા મનુષ્યોના હદ્યમાં બેઠો છે તે તેમની અંતર દાણિ ખોલવા દેતો નથી. એ દુષ્ટ અનેક દુર્ગુણો લઈને બધા લોકોના હદ્યનો સમાટ બન્યો છે.

દુસમન રાહ મારે ઈન હાલ, ભૂલે દેખેં જાહેર સેતાન ।
ઇઠે સિપારે લિખ્યા ઈન પર, ઈસા મારસી ઈન કાફર ॥ ૩૬ ॥

આ બધા માનવોનો શત્રુ બનીને તેમને આ રીતે પથબ્રષ્ટ કરી રહ્યો છે. પરંતુ ભૂલેલા લોકો તેને બહાર શોધે છે. કુરાનના છઢા સિપારામાં આ સંદર્ભમાં લઘું છે. ઈસા રૂહઅલ્લાહ પ્રગટ થઈને એ દુષ્ટ શેતાનને હણી નાખશે.

કરસી રાજ ચાલીસ બરસ, સબ જહાન હોસી એક રસ ।
સાહેભી ઉમતકી સાલ દસ, પીછે ચૌદે તબકોં બાઢ્યો જસ ॥ ૩૭ ॥

તેઓ (ઈસા રૂહઅલ્લાહ) ચાલીસ વર્ષ સુધી પોતાનું રાજ્ય કરશે. તે સમયે સમગ્ર જગતમાં એકરસતા છવાઈ જશે. તે પછીના દસ વર્ષ બ્રહ્માત્માઓની મહત્તમાનાં છે. તે ઉપરાંત ચૌદલોકમાં બ્રહ્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ વિસ્તૃત થશે. (અગિયારમી સદીનાં અંતિમ દસ વર્ષ અને બારમી સદીના પ્રારંભનાં ત્રીસ વર્ષ એ રીતે કુલ ચાલીસ વર્ષ ઈસાના સામ્રાજ્યનાં કહ્યાં છે.)

અખંડ બિસ્ત ઈત જાહેરી, હોએ રોસન સબમેં બિસ્તરી ।
દુનિયાં દૌડે મિલી સબ ધાએ, ધૂટ ગાએ બરન ભેષ તાએ ॥ ૩૮ ॥

બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રકાશથી અખંડ મુક્તિસ્થળનું સુખ પ્રગાઠ થશે. ચારે તરફ તેનો પ્રકાશ ફેલાઈ જશે. જગતના જીવો આ આનંદ મેળવવા માટે દોડતાં દોડતાં એકદા થશે. તેમનો વર્ણ તથા વેશભૂષણનું મહત્વ છૂટી જશે. આ રીતે બધા લોકો એકરસ બની જશે.

કહ્યો ન જાએ ધનીકો વિલાસ, પૂરી સાથ સકલકી આસ ।
લીલા વિનોદ કરસી હાંસ, એ સુખ ઉમત લેસી ખાસ ॥ ૩૯ ॥

આ રીતે જગાણી લીલામાં ધામધાણીના આનંદ વિલાસનું વર્ણન કરી શકાય તેમ નથી. તેમણે બધા બ્રહ્માત્માઓની મનોકામના પૂર્ણ કરી. પરમધામમાં જાગૃત થવાથી પણ તેઓ બધા આત્માઓનો હાસ્ય વિનોદ કરશે. બ્રહ્માત્માઓ તેમનો પણ આનંદ અનુભવ કરશે.

લે દૌડે રોસની દાસાનુદાસ, લે જાએ પવન જ્યોં ઉત્તમ વાસ ।
ઈસક ન ખાને દેવે સ્વાંસ, જ્યોં અગની ન છોડે દાના ઘાંસ ॥ ૪૦ ॥

જે રીતે પવન ફૂલોની સુગંધ લઈને દૌડે છે તે જ રીતે બધા બ્રહ્માત્માઓ બ્રહ્મજ્ઞાનના એ પ્રકાશને ફેલાવતા રહેશે. બ્રહ્માત્માઓમાં પ્રેમનો આવેગ એટલો બધો વધશે કે તેઓ શાસ પણ લઈ શકશે નહિ. જે રીતે અજિન પોતાના આહાર ધાસ-ફૂસમાં ઝડપથી ફેલાઈ જાય છે તે જ રીતે બ્રહ્માત્માઓનો પ્રેમ પણ તેમનાં અંગો-પ્રત્યાંગોમાં વ્યાપી જશે.

જાએ પડે પ્રેમકે ફાંસ, જ્યોં સૂકે લોહૂ ગલ જાએ માંસ ।
પીછે તીસોં નૂર બરસાત, તિન આગું આવસી પુલસરાત ॥ ૪૧ ॥

આ રીતે અતિશય પ્રેમમાં પડેલી વ્યક્તિની દશા એવી થઈ જાય છે કે, જાણે તેનું લોહી સુકાઈ ગયું હોય અને માંસ ઓગળી ગયું હોય. એ ઉપરાંત ત્રીસ વર્ષ સુધી બ્રહ્મજ્ઞાનનો વરસાદ થતો રહેશે. તેની આગળ ‘પુલેસિરાત’ (કર્મકંડ)નો સમય આવશે.

સતર બરસ લોં આગ જલાએ, તબ ફિરસે હિએ ચલાએ ।
અજાજીલ બિરહા આગ જલ, પીછે અસરાઝીલેં કિએ નિરમલ ॥ ૪૨ ॥

સીતેર વર્ષ સુધી વિરહનો અજિન તપી રહેશે. તદ્વારાંત ઈશ્વરીસૂષ્ણિને અક્ષરધામ પરત જવાની આજ્ઞા મળશે. અજાજીલ ફિરસ્તા પણ વિરહની આગમાં બળીને શુદ્ધ થશે. તે ઉપરાંત ઈશ્વરાઝીલ ફિરસ્તા તારતમ જ્ઞાન દ્વારા બધાને નિર્મલ કરીને અખંડ સુખ આપશે.

આગે અસરાફીલેં કાએમ કિએ, તેરહીમેં નૂર નજર તલે લિએ ।

નૂર નજર તલે હુએ સુધ, આએ માહેં જગત બુધ ॥ ૪૩ ॥

તે ઉપરાંત ઈચ્છાફીલ ફિરસ્તા બધા જીવોને અક્ષરબ્રહ્મના હદ્યમાં અંકિત કરી અખંડ સુખ આપશે.
તેરમી સદીમાં સંપૂર્ણ બ્રહ્માંડ અક્ષરબ્રહ્મના હદ્યમાં અંકિત થશે. ત્યારે બધા જીવોમાં જાગૃત બુદ્ધિ
પ્રસરશે.

નતીજા પાવેં સબ કોએ, સો હુકમ હાથ છત્રસાલકે હોએ ॥ ૪૪ ॥

ક્યામતની આ અંતિમ ઘડીમાં બધા જીવોને પોતપોતાનાં કર્મો પ્રમાણો ફળ ગ્રાપ્ત થશે.
મહામતિએ છત્રસાલ દ્વારા બધાંને સુખ અપાવ્યું.

પ્રકરણ ૬ ચોપાઈ ૧૬૧

હુઈયાં સોભા તેરી સોહાગનિયાં, ઈન જુબાં ન જાએ બરનિયાં ।

એ જો મિલાવા માનનિયાં, તાએ બડાઈયાં દૈયાં ધનિયાં ॥ ૧ ॥

મહામતિ શ્રીપ્રાણનાથજીએ મને કહ્યું, હે સુહાગી આત્મા ! તમારી શોભા આ જીબ મારફતે
વ્યક્ત કરી શકતી નથી. બ્રહ્માત્માઓના આ સમુદ્ધાયને ધામધણીએ ખૂબ જ સન્માન આપ્યું છે.

કદમ હાદીકે મેરે સિર પર, જો સબ દીનોં કા પૈગંમર ।

હજરત ઈસા રૂહઅલ્લા નામ, કહુંગી જો કહ્યા અલ્લા કલામ ॥ ૨ ॥

તેમાણે મને આ પણ કહ્યું નિજાનંદ સ્વામી સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીનાં ચરણકમળ મારા મસ્તક પર
છે. તેઓ બધા ધર્મના પથગંબર કહેવાયા છે. તેમને જ હજરત ઈસા અથવા રૂહઅલ્લાહના
નામે સંબોધન કર્યું છે. કુરાનમાં જે રીતે કહ્યું છે, હું તે જ કહી રહ્યો છું.

રસૂલ રૂહઅલ્લા ઔર ઈમામ, ઈન તીનોં મિલ મોકો દઈ તામ ।

મૈં સિર પર એ લિએ કલામ, આએ કુંજુ બકાકી કરી ઈનામ ॥ ૩ ॥

આ રીતે રસૂલ મહામદ, રૂહઅલ્લાહ શ્રીદેવચંદ્રજી અને ઈમામ મહદી શ્રીપ્રાણનાથજી આ
ગ્રણેયએ મને અખંડ પરમધામના દરવાજા ખોલવાની ચાવી સ્વરૂપ તારતમ જ્ઞાન ઈનામ રૂપે
આપ્યું છે.

એ સાહેદી સિપારે સૂરત, જો ઉત્તરિયાં અલ્લા આએત ।

યા તો હદીસેં કહું મહંમદ, યા બિન ઔર ન કહું સબદ ॥ ૪ ॥

કુરાનના વિભિન્ન સિપારા તથા સુરતોની આયતોમાં તેની સાક્ષી આપવામાં આવી છે. આ
રીતે હદીસોમાં પણ તેનો ઉલ્લેખ છે. આ ધર્મગ્રંથો સિવાય હું બીજા એક પણ શબ્દનો
ઉચ્ચાર કરીશ નહિ.

બાવન મસલે જો કહે અરકાંન, જો બજાએ લ્યાવેં મુસલમાન ।

તિનકા કૌલ થા એતે દિન, સાંચે પાક દિલ કિએ જિન ॥ ૫ ॥

કુરાન વગેરે ગ્રંથોમાં ‘શરાઅ’ (કર્મકાડ)ના બાવન પ્રકારના નિયમો બતાવ્યા છે. તેનું પાલન

કરનારા મુસલમાન કહેવાય છે. આ નિયમો કયામતના સમય સુધીના છે એમ કહ્યું હતું. અનેક લોકોએ સાચા હદ્યથી તેનું પાલન કરી પોતાને પવિત્ર માન્યા.

એ બંદગી કહી સરીયત, યાકો ફલ પાવે ખુલે હકીકત ।
જબ ખોલે દરવાજે મારફત, પોહોંચી સરત આઈ કયામત ॥ ૬ ॥

એવી ભક્તિને કર્મકંડની ઉપાસના કહી છે. કુરાનના ગૂઢ અર્થો સ્પષ્ટ થવાથી (કયામતને સમયે) એમનું ફળ પ્રાપ્ત થવાનું છે. હવે પરમધામનાં દ્વાર ખોલીને પરમાત્માની ઓળખાણ કરાવવામાં આવી છે તેથી કયામતની ઘડી આવવાનાં વચ્ચનો સાબિત થઈ ગયાં છે.

ઔર લિખ્યા સિપારે પાંચમે, સો નીકે કર દેખો તુમે ।
કૃપા ભઈ હિંદુઓં પર ધની, જિત આખરકો આએ ધની ॥ ૭ ॥

કુરાનના પાંચમા સિપારામાં આ રીતે ઉલ્લોખ છે. તમે તેને સારી રીતે જુઓ. હિંદુઓ પર પરમાત્માની અપાર કૃપા થઈ છે. અંતિમ સમયના પરમાત્મા એ સમુદ્દરાયમાં અવતર્ય છે.

સબ પૈગંમર આએ ઈત, કહ્યા સબ મુલક નબુવત ।
જો કોઈ આયા પૈગંમર, સો સારે જહૂરોંકે ધર ॥ ૮ ॥

જગતના તમામ અવતારી પુરુષો (પયગંબરો) આ સમયે આ સમુદ્દરાયમાં પ્રગટ્યા છે. તેથી સંપૂર્ણ ભારતને અવતારોનો દેશ કહેવામાં આવ્યો છે. તે પહેલાં પણ જેટલા પયગંબરો પ્રગટ થયા છે તે બધા યહૂદીઓના સમુદ્દરાયમાં જ પ્રગટ થયા છે.

(કોઈ પણ પયગંબર મુસલમાનોમાં થયા નથી. હવે બ્રહ્માત્માઓ પયગંબરો રૂપે પ્રગટ થયા છે.)

જ્યો અવ્વલ ત્યોહીં આખર, સોભા સારી મહંમદ પર ।
એ તુમ દેખો નીકે કર, સારે કુરાનમેં એહી ખબર ॥ ૯ ॥

જ રીતે પૂર્વમાં પણ પયગંબર (મુસલમાનોથી અલગ) યહૂદીઓમાં પ્રગટ્યા છે, તે જ રીતે આ અંતિમ સમયે પણ મુસલમાનોથી બિન હિંદુઓમાં પયગંબરો અવતર્ય છે. તે અવતારોની સંપૂર્ણ શોભા શ્રી પ્રાણનાથજીને પ્રાપ્ત થઈ છે. કુરાનમાં બધે આ જ વાત લખી છે. તમે તેનો સારી રીતે અભ્યાસ કરો.

લોક હુંદે માહેં મુસલમાન, સૂજત નાહીં જો લિખ્યા કુરાન ।
અવ્વલ સિપારે એહ સુધ દઈ, સો મૈં જહેર કરહોં સહી ॥ ૧૦ ॥

લોકો આ અંતિમ અવતાર (ઈમામ મહદી)ની પ્રતીક્ષા મુસલમાનોમાં કરી રહ્યા છે. તેમનામાં જ્ઞાન નથી કે કુરાનમાં શું લખ્યું છે. કુરાનના પ્રથમ સિપારામાં જ એ સમજ આપવામાં આવી છે. હું તેને એહીં પ્રગટ કરી રહ્યો છું.

હરફ અલફ લામ ઔર મીમ, એ તીનોં એક કહે અજીમ ।
જિન ન જાન્યા એહ જહૂર, સો કાટ કુરાનસે કિએ દૂર ॥ ૧૧ ॥

ત્યાં ‘અલિફ’, ‘લામ’ અને ‘મીમ’ એ ગ્રણેય અક્ષરોને સર્વશ્રેષ્ઠ કહ્યા છે. જે લોકોને એ ગૂઢું અક્ષરોની સમજ નથી પડી તેમણે, તેમને બિનજરૂરી સમજને કુરાનમાંથી કાઢી નાંખ્યા !

યાકો જાને ખુદા એક, એસો બાંધ્યો બંધ વિવેક ।
કલામ અલ્લાઓ એસી કહી, આલમ આરફની હુજત ના રહી ॥ ૧૨ ॥

હદીસ વગેરે ગ્રણોમાં ‘આ અક્ષરોનો અર્થ તો ખુદા જ જાણો છે’ એવું કહીને તેની મર્યાદા બાંધી દેવામાં આવી છે, જ્યારે કુરાનમાં આ રીતે કહી દેવામાં આવ્યું છે, ત્યારે જ્ઞાનીઓએ પણ તેનો અર્થ સ્પષ્ટ કરવાનો દાવો ન કર્યો.

ઔર લિખ્યા હૈ બીચ કુરાન, દૂસરે સિપારેમેં એહ બયાન ।
ઈનકા જિત ખોલ્યા હૈ દ્વાર, તિનકા દિલ દે કરો બિચાર ॥ ૧૩ ॥

કુરાનમાં વિભિન્ન સ્થાનોમાં આ રીતે લખ્યું છે, અને બીજા સિપારામાં તેને વધુ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે. જે સ્વરૂપે પ્રગટ થઈને એ અક્ષરોનું રહસ્ય સ્પષ્ટ કર્યું છે, તે સંદર્ભે હદ્યપૂર્વક વિચાર કરો.

એ મહંમદ પર દિયા બિતાબ, માએને ખોલે સબ કિતાબ ।
સો માએને રુજૂ ઉમતસે હોએ, ખાસી ઉમત કહિએ સોએ ॥ ૧૪ ॥

આ અંતિમ મહભ્રદ ઈમામ મહદીને આ શોભા આપી છે. તેમણે જ કુરાન વગેરે ધર્મગ્રણોનાં ગૂઢ રહસ્યો ઉકેલ્યાં છે. એ ગૂઢ રહસ્યો બ્રહ્માત્માઓ વડે જ પ્રગટ થશે. તેમને જ શ્રેષ્ઠ સમુદાય કહ્યા છે.

મહંમદની ઈનપે પેહેચાન, ભલી ભાંત સમજે કુરાન ।
જૈસે પેહેચાનનેકા હક, ઈન ઉમતકો કોઈ નહીં સક ॥ ૧૫ ॥

આ જ બ્રહ્માત્માઓને અંતિમ મહભ્રદ (ઈમામ મહદી) ની ઓળખ છે. તેઓ જ કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોને સમજનારા છે. એ સ્વરૂપને જે રીતે ઓળખવું જોઈએ તે જ સ્વરૂપે તેમણે ઓળખાજા કરી છે. તે બ્રહ્માત્માઓના હદ્યમાં કોઈપણ પ્રકારની શંકા નથી.

જિનકો કિતાબ દઈ તૌરેત, સબ દુનિયાં કો એહી સુખ દેત ।
માહેં લિખ્યા સિપારે ઉન્તીસ, જાએ દેવેં ખુદા તાસોં કેસી રીસ ॥ ૧૬ ॥

તેમને માટે જ તૌરાત (કલશ) ગ્રણનું જ્ઞાન આપવામાં આવ્યું છે. સમસ્ત સંસારને તેઓ જ સુખ આપશે. કુરાનના ઓગણત્રીસમાં સિપારામાં લખ્યું છે, “ખુદા જેમને સન્માન આપે છે, તેમની ઈર્ઝા શા માટે કરવી જોઈએ ?”

આએ ઈસા રૂહઅલ્લા પૈગંભર, ગિરો જહૂદોં બની અસરાઈલ પર ।
જો ગિરો બની અસરાઈલકી ભઈ, સો ઔલાદ યાકૂબકી કહી ॥ ૧૭ ॥

કુરાનમાં જે ઈસા રૂહઅલ્લાહ પયગંભરના અવતરણની વાત છે, તેઓ પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો દિવ્ય સંદેશ ‘તારતમ જ્ઞાન’ લઈને શ્રીદેવચંદ્રજીના રૂપે અવતર્યા છે. બીજા પયગંભર, જે યહૂદી જાતિમાં પ્રગટ્યા છે તેઓ પણ હિંદુઓમાં પુનઃ અવતર્યા છે. કુરાનમાં બ્રહ્માત્માઓના સમુદાયને ઈશ્વાઈલના વંશજ કહ્યા છે. તેમને જ યાકૂબ પયગંભરનાં સંતાન પણ કહ્યા છે.

(ઈંગ્રિયામાં પયગંબરના નાના પુત્ર યાકૃબને ઈશ્વાઈલની ઉપાધિ મળી હતી. તેમના વંશજોને મોમિનોનો સમુદ્દરાય કહ્યો છે. તે પ્રસંગને અહીં એટલા માટે આપ્યો કે, ઈસા રૂહઅલ્લાહની જેમ શ્રીદેવચંદ્રજનું અવતરણ થયું અને તેમના માનસપુત્ર શ્રીપ્રાણનાથજીને સાથ આપનારો સમુદ્દરાય બ્રહ્મસૂષ્ઠિઓનો સમુદ્દરાય છે. શ્રીપ્રાણનાથજીને વિજ્યાભિનંદ નિષ્ફલંક બુદ્ધ સ્વરૂપ સ્વીકારવામાં આવ્યા.)

હુએ સામિલ રસૂલ મહેમદ, રૂહઅલ્લાહ ઈસ્મ હુઆ અહેમદ
સંગ રોસન તૌરેત કુરાન, સો રાંન્યા જાએ ન હુઈ પેહેચાન ॥ ૧૮ ॥

કુરાનમાં એ પણ કહ્યું છે કે, જ્યારે રસૂલ મહેમદ, રૂહઅલ્લાહ સાથે ભળી જશે, ત્યારે તેમનું નામ અહેમદ હશે. તેમની સાથે, તેમની પાસે તૌરાત અને કુરાનનું જ્ઞાન હશે. જેમને એ સ્વરૂપની ઓળખાણ નહિ થાય તેમને નરકગામી માનવામાં આવશે.

(શ્રીપ્રાણનાથજીએ તેનો અર્થ સમજાવતાં કહ્યું, શ્રીદેવચંદ્રજિમાં રસૂલ મહેમદ પણ એકાકાર થયા છે. તેથી તેઓ ‘અહેમદ’ છે. તેમણે જ શ્રીપ્રાણનાથજીના હૃદયમાં બેસીને ‘કલશ’ અને ‘સનંધ’ રૂપે તૌરાત અને કુરાનનાં રહસ્યો સ્પષ્ટ કર્યા છે. શ્રીપ્રાણનાથજીમાં બિરાજમાન એ બશે સ્વરૂપોને જે નથી ઓળખતા તેમની બુદ્ધિને પણ કુરાનમાં વિકારવામાં આવી છે.)

ભએ જહૂદોં કે બડે બખત, પાઈ બુજરકી આએ આખરત ।
ઈત જહેર હુએ ઈમામ હક, સોઈ કાફર જો લ્યાવે સક ॥ ૧૯ ॥

જે રીતે પયગંબરોના અવતરણથી યહૂદી સમુદ્દરાયનો ભાગ્યોદય થયો હતો. તે જ રીતે ક્યામતની અંતિમ વેળાએ બધા અવતારોની સાથે વિજ્યાભિનંદ બુદ્ધ નિષ્ફલંક અવતાર હિંદુઓમાં થવાથી, એ સમુદ્દરાયને ખૂબ જ મહત્વ મળ્યું છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો એ અવતાર સદ્ગુરુ રૂપે થયો છે. જે એ સ્વરૂપ પર વિશ્વાસ રાખતા નથી તેઓ અવજાકારી (કાફર) કહેવાય છે.

ઉલ્લૂ ન ચાહે ઊગ્યા સૂર, જિન અંધોંકા દુસમન નૂર ।
એ સુન વાકા ન લ્યાવે ઈમામ, સોઈ ચમગીદડ ઉલ્લૂ જાન ॥ ૨૦ ॥

જે રીતે ધુવડ સૂર્યોદય થાય તેમ ઈચ્છતો નથી અને આંધળા લોકો પણ પ્રકાશ સાથે શત્રુતા રાખે છે, એ જ રીતે ઈમામ મહદીના રૂપે સ્વયં પરમાત્મા પ્રગટ થવાથી તેમના પર વિશ્વાસ કરતાં નથી તેમને જ કુરાનમાં ધુવડ અથવા ચામાચીદિયું કહ્યા છે.

મહેમદ કે કહાવેં મુસલમાન, એ જો જહેરી લિએ ઈમામ ।
જો તૌહીદકા કલમા કહે, ઉમત સરીકી લિએ રહે ॥ ૨૧ ॥

રસૂલ મહેમદના અનુયાયીઓ પોતાને મુસલમાન કહે છે, પરંતુ તેમણે બાહ્ય દાસ્તિથી જ તેમના પર વિશ્વાસ રાખ્યો છે. જેમણે પરબ્રહ્મ પરમાત્માના અદ્વૈતભાવની વાત કરી છે, તે બ્રહ્માત્માઓ સાથે તેઓ પોતાની સરખામણી કરે છે.

જો હોએ ઈસક યકીન સાબિત, તો ભી ઝૂઠી એ સરીકત ।
સિરેં ન પોહોંચ્યા ઈનકા કામ, ઐસા લિંગ્યા માહેં અલ્લા કલામ ॥ ૨૨ ॥

કદાચ તેમનો પ્રેમ અને વિશ્વાસ સિદ્ધ પણ થઈ જાય તો પણ બ્રહ્માત્માઓ સાથે પોતાની તુલના

કરવી તેમને માટે ઉચિત નથી. તે શરીરયતવાળાઓનો વિશ્વાસ કદાપિ બ્રહ્માત્માઓના વિશ્વાસ સમાન બની શકતો નથી. આ રીતે કુરાનમાં કહેવામાં આવ્યું છે.

સિપારે તીસરેમેં કહી, પાંચ વજહ કી પૈદાસ ભર્ય ।
દુનિયાં હુઈ કેહેતે કલમેં કુંન, એક એક હાથ એક દો હાથન ॥ ૨૩ ॥

કુરાનના ગ્રીજા સિપારામાં ઉલ્લેખ છે કે, આ જગતમાં મનુષ્યની ઉત્પત્તિ પાંચ પ્રકારે થઈ છે. ખુદા વડે માત્ર ‘હો જા’ (કુંન) કહેવાથી જીવસૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ થઈ છે. તે સિવાય એકને એક હાથે અને બીજા બેને બતે હાથે પ્રગટ કર્યા.

એક સરૂપ કહ્યા એક હાથ, દો હાથ સરૂપ મિલે દો સાથ ।
રસૂલ રૂહઅલ્લા ઔર ઈમામ, એક સરૂપ તીનોં વિધ નામ ॥ ૨૪ ॥

તે પ્રમાણે એક હાથે જે સ્વરૂપ પ્રગટ થયું છે, તે રસૂલ મહિમદ છે. બીજા બે હાથે મળીને બે સ્વરૂપો પ્રગટ થયાં છે તે પૈકી એક રૂહઅલ્લાહ શ્રીદેવચંદ્રજી અને ઈમામ મહદી શ્રીપ્રાણનાથજી છે. હકીકતમાં એ ગ્રાણે એક જ સ્વરૂપ છે, તેમનાં નામ જ અલગ અલગ કહેવાયાં છે.

એક ગિરો આઈ મૂલથેં કહી, સો મૌજૂદ રૂહેં દરગાહ કી સહી ।
દૂજી ગિરો કહી બિલકત ઔરસ, સો મલાયક મુતકી નૂર ઠૌર ॥ ૨૫ ॥

આ સૂષ્ટિ રચનાના કમમાં એક સમુદ્ધાયને મૂળથી અવતરેલો કર્યો છે. તે દિવ્ય પરમધામના આત્માઓ છે. બીજો સમુદ્ધાય ઈશ્વરી સૂષ્ટિનો છે. તે દૈવી (ફિરસ્તા) તથા સંયમી (પરહેજ પાળનાર) કહેવાયા અને તેઓ અક્ષરધામના રહેનારાઓ છે.

તીસમેં સિપારે લિખી એ વિધ, સો ક્યોં પાવે બિના હિરદે સુધ ।
નૂહ નબી કે બેટે તીન, તિનમેં સ્યામ સલામ અમીન ॥ ૨૬ ॥

કુરાનના ગ્રીજા સિપારામાં ઉલ્લેખ છે, પરંતુ જેમના હદ્યમાં જાણકારી જ નથી તેઓ આ પ્રસંગનું મહત્વ શી રીતે સમજી શકે ? ત્યાં એમ પણ કહ્યું છે કે, નૂહ પયગંબરના ગ્રાણ પુત્રો છે. તે પૈકી શ્યામ બધાંને રક્ષણ આપનારા માનવામાં આવશે.

મુસલિમ કિસ્તી પાર પોહોંચાએ, કાફર તોફાનેં દિએ દુબાએ ।
એ તીનોં મિલ દુનિયાં રચી ઔર, સો તીનોં આએ જુદે જુદે ઠૌર ॥ ૨૭ ॥

તેમણે જ ધર્મનિષ્ઠ આત્માઓ (મુસલમાનો)ને નાવમાં ચઢાવીને પાર ઉતાર્યા અને બાકીના અવજ્ઞાકારીઓને તોફાનમાં દૂબાડી દીધા એ ગ્રાણ પુત્રોએ મળીને નવી સૂષ્ટિ રચી અને ગ્રાણ અલગ અલગ સ્થાને ચાલી ગયા.

ચાંદ કહ્યા આરબ ફારસ, રોસન સ્યામ લિયો બડો જસ ।
ચાંદ આરબ દૂજા ક્રોન હોએ, ઈત મહંમદ બિના ન પાઈએ કોએ ॥ ૨૮ ॥

તે ગ્રાણમાંથી શ્યામને અરબસ્તાન અને ઈરાન (ફારસ) દેશોના ચંદ્રમા કહ્યા છે. તેમણે એક બ્રહ્મની ઉપાસનાનું જ્ઞાન આપીને વિશેષ યશ મેળવ્યો. અરબસ્તાનના ચંદ્રમા તરીકે ઓળખાતા રસૂલ મહિમદ સિવાય બીજો કોઈ દેખાતો જ નથી.

પેહેલે કિસ્તી દઈ પોહોંચાએ, ઈત કુરમાન લ્યાએ રસૂલ કેહેલાએ ।
હિસામ ચાંદ કહ્યા હિંદુસ્તાન, એ જો પૂજ્યા હિંદુઓ સાહેબ જાન ॥ ૨૯ ॥

શામે પહેલાં પોતાના સમુદ્ધાયના લોકોને નાવમાં બેસાડીને પાર ઉતાર્યા અને તેઓ જ પુનઃ બ્રાહ્મી સંદેશ લઈને આવ્યા તેથી રસૂલ કહેવાયા. ‘હિસામ’ (હામ) (નૂહ પયગંબરનો પુત્ર)ને હિંદુસ્તાનના ચંદ્રમા કહ્યા છે. હિંદુઓએ તેમને જ પોતાનો સ્વામી સમજ્ઞને તેમનું પૂજન કર્યું.

યાફિસ આયા તુરકસ્થાન, તો ન સક્યા કોઈ પેહેચાન ।
આજૂજ માજૂજ ઔલાદ ઈન, તીન ફૌજાં હોએ ખાસી સબન ॥ ૩૦ ॥

યાફિસ તુર્કસ્તાનમાં આવ્યા. તેમને કોઈ પણ ઓળખી શક્યું નહિ. આજૂજ અને માજૂજને તેમના પુત્રો કહ્યા છે. તેમની ત્રણ પ્રકારની સેના આખી દુનિયાને ભરખી જશે.

તીસરે સિપારે લિખે એ ખોલ, પઢે ન દેખેં દિલ આંખેં ખોલ ।
નૂહ કા બેટા બુજર્ગ સ્યામ, જાકો દોનોં જહાનમેં રોસન નામ ॥ ૩૧ ॥

કુરાનના ગ્રીજા સિપારામાં આ પ્રકારનો ઉલ્લેખ છે. તેને વાંચનારા લોકો અંતર દર્શિ ખોલ્યાં વગર એ રહસ્ય સમજી શકતા નથી. નૂહ પયગંબરના પુત્ર શ્યામ બાકીના બધા પુત્રોમાં શ્રેષ્ઠ કહ્યા છે. તેમનું નામ બજે સમુદ્ધારોમાં ગ્રસિદ્ધ થયું એમ કહેવાય છે.

સ્યામ લ્યાએ ચીજેં દોએ, ચૌદે તબકોં ન પાઈએ સોએ ।
એક દેવે અલ્લા કી જવાહી, દૂજે કરે બયાન હુકમ ચલાઈ ॥ ૩૨ ॥

શ્યામ (મહભ્રમદ) એવી અલૌકિક બે વસ્તુઓ લઈ આવ્યા છે જે ચૌદે બ્રહ્માંડમાં ક્યાંય મળી શકતી નથી. તેમણે એક તો પરબ્રહ્મ પરમાત્માની સાક્ષી આપી. બીજું, પરમાત્માનો હુકમ લઈને તેને દુનિયામાં ચલાવ્યો.

પૂછે રસૂલ સોં દોએ સુકન, સો સાહેબ ને કિએ રોસન ।
એ દોનોં બાત ખુદાએ સે હોએ, ઈનકો પૂજેંગે સબ કોએ ॥ ૩૩ ॥

પહેલાં પણ રસૂલ મહભ્રમદને તેમના મિત્રોએ પૂછ્યું કે, ક્યામત ક્યારે થશે અને જીવોને સ્વર્ગનું સુખ ક્યારે મળશે ? ત્યારે રસૂલે તેમને કહ્યું, એ બજે બાબતો ખુદા મારફતે જ થશે જ્યારે તેઓ અવતરીને એ બજે કાર્યો કરશે તે વખતે બધા લોકો તેમની પૂજા કરશે.

(તે સમય આજ છે પરમાત્માએ ઈમામ મહદી રૂપે પ્રગટીને ક્યામતની ઘડી નક્કી કરી, અને બ્રહ્માત્માઓ દ્વારા જીવોને અખંડ મુક્તિ અપાવી તે છે.)

તોફિતલકલામ જો હૈ કિતાબ, એ લિખ્યા તિસ બીચ આઠમેં બાબ ।

ઉમતેં સબ પૈગંમરોં કી મિલી, સબ દિલોં આગ દોજખકી જલી ॥ ૩૪ ॥

‘તોફિતલકલામ’ નામના પુસ્તકના આઠમા પ્રકરણમાં ઉલ્લેખ છે કે, ક્યામતના સમયે બધા પયગંબરોના અનુયાયીઓ એકઠા થશે. તે બધાના દિલમાં નરકની અર્જિ બળતી દેખાશે.

જલતી સબ પૈગંમરાંપે ગઈ, પર ઠંઢક દારુ કાણું થેં ના ભઈ ।
હાથ ઝટક કે કહ્યા યોં કર, હમ સબ સરમિંદે પૈગંમર ॥ ૩૫ ॥

તે આગમાં બળતા બધા લોકો પોતપોતાના પયગંબરો પાસે જશે. પરંતુ કોઈનાથી પણ તેમને શાંતિ મળશે નહિ. તે બધા પોતાના હાથ પછાડીને કહેશે કે, અમે બધા પયગંબરો શરમિંદા છીએ. અમે, તમોને બચાવી શકતા નથી.

સબ દુનિયાં કો ઓહી દિયા જવાબ, મહંમદ ઈનકો લેસી સવાબ ।
સબ દુનિયાં જલતી મહંમદપે આઈ, દોજક આગ રસૂલેં છુડાઈ ॥ ૩૬ ॥

બધા પયગંબરોએ એ જ જવાબ આપ્યો કે, મહભ્રમદ જ તમને શાંતિ આપી પુણ્ય પ્રાપ્ત કરશે. તેથી બધા લોકો અભિનમાં બળીને દુઃખી થયા અને મહભ્રમદને શરણે આવ્યા. તેમણે જ તે બધાને નરકાભિનમાંથી બચાવ્યા.

સબકો સુખ મહંમદેં દિયે, તિસ્તમેં નૂર નજર તલે લિયે ।
કહે છતા અપનાઈત કર, જિન કોઈ ભૂલો એ અવસર ॥ ૩૭ ॥

એ પ્રસંગ આ રીતે સત્ય સિદ્ધ સાબિત થાય છે કે, અંતિમ સમયે અવતરેલા મહભ્રમદ અર્થાત્ ઈમામ મહદીએ બ્રહ્મજ્ઞાન વડે બધા જીવોને શાંતિ આપી અને તેમને અક્ષરબ્રહ્મજ્ઞની દાણિમાં અંકિત કરીને મુક્તિ સ્થળોમાં અખંડ સુખ આપ્યું. છગસાલ પોતાપણાની ભાવના સાથે કહે છે કે, શ્રી પ્રાણનાથજીએ પ્રગટ થઈને એ કાર્ય પૂર્ણ કર્યું છે તેથી આ સુવર્ણ અવસરને કોઈ પણ ભૂલશો નહિ.

હુઈ ફજર મિટ ગઈ રાત, ભૂલે બડો કરસી પછતાપ ॥ ૩૮ ॥

હવે બ્રહ્મજ્ઞાનનું પ્રભાત થવાથી અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર યુક્ત રાત્રિ દૂર થઈ છે. આ સુવર્ણ અવસરે જે લોકો શ્રીપ્રાણનાથજીને શરણે આવવાનું ચૂકી જશે, તેમને ભારે પસ્તાવો થશે.

પ્રકરણ ૭ ચોપાઈ ૨૨૮

લિખ્યા સિપારે આખરે સાત દસમી સૂરત, રોસન કુરાન લિખી ઉકીકત ।
જો મોમિનોં કા લિખ્યા મજફૂર, સોએ કણું સબ દેખો જહૂર ॥ ૧ ॥

કુરાનના છેલ્લા ગ્રીસમાં સિપારામાં સત્તારમાં અધ્યાયમાં કુરાનનાં આંતરિક રહસ્યોની વાસ્તવિકતાનો ઉલ્લેખ થયો છે. તેમાં બ્રહ્માત્માઓની પ્રશંસા અંગે જે વાતો લખી છે, હું તેને જ બ્યક્ત કરીશ. તમે બધા તેના પર વિચાર કરો.

પાઈ ખલાસી મોમન, હુઆ મકસૂદ સબન ।
એસે હોવે જો કોઈ, સાંચી બંદગીમેં સોઈ ॥ ૨ ॥

ત્યાં એવો ઉલ્લેખ છે કે, બ્રહ્માત્માઓએ શેતાનમાંથી છૂટકારો મેળવ્યો. તે બધાની મનોકામના પૂર્ણ થઈ. જેમની સાથે એવી ઘટનાઓ ઘટી છે તેઓ જ સત્યનિષ ઉપાસનામાં છે.

રખો ખુદાએ કા ડર, બંદે સેજદે પર નજર ।

કિયા કબૂલ એહ જહૂર, દરગાહ સાહેબ કે હજૂર ॥ ૩ ॥

રસૂલ મહભદે એમ પણ કહ્યું છે, તમે ખુદાના બંદા છો. તેથી તમારી દાઢિ તેમના પ્રત્યે નમન કરવાની હોવી જોઈએ. તમે હંમેશાં તેમનાથી ડરતા રહો. રસૂલની એ વાતો જેણે સ્વીકારી તેમણે જ પરમધામમાં પરમાત્માની નીકટતાનો અનુભવ કર્યો.

પૈગંમર હજરત, નિમાજ અદા ઈન સરત ।

ઉપર સે આએત આઈ, તથ નજર આસમાન સે ફિરાઈ ॥ ૪ ॥

રસૂલ મહભદે પોતે આકાશ તરફ જોઈને નમાજ પઢી રહ્યા હતા. તે સમયે જિશ્વીલ ફિરસ્તા વડે ‘આયત’ (સંદેશ) આવી. તેમાં કહ્યું હતું કે, આકાશ તરફ જોઈને નહિ, પરંતુ આત્મા તરફ જોઈને બંદગી કરો ! ત્યારે રસૂલે આકાશ તરફથી પોતાની નજર ફેરવી લીધી.

કિયા સેજદા મૂલ વતન, જો દરગાહ બડી હૈ રોસન ।૨૨૮

યોં કહ્યા બીચ લવાબ, એ હંમેશાં મૂલ સવાબ ॥ ૫ ॥

ત્યારે રસૂલ મહભદે પરમધામને નજરમાં રાખીને પ્રણામ કર્યો. એ દિવ્ય ભૂમિકા છે. ‘લવાબ’ નામના પુસ્તકમાં ઉલ્લેખ છે કે, આ રીતે જે પરમધામને નજરમાં રાખીને પ્રણામ કરે છે તેને હંમેશાં પરમધામની અનુભૂતિનો લાભ મળે છે.

જો બકા સાહેબ કા ઘર, રખો દીઢે ધની નજર ।

એ સેજદા સબ પાઈએ, ખૂબી ઘર કી દેખી ચાહિએ ॥ ૬ ॥

દિવ્ય પરમધામ પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું ઘર છે. તે પરમાત્માનાં ચરણોમાં દાઢિ રાખીને પ્રણામ કરવા જોઈએ. એ રીતે પરમાત્માનાં ચરણોમાં પ્રણામ કરવાનું સૌભાગ્ય, ત્યારે પ્રાપ્ત થાય છે જ્યારે પરમધામની દિવ્યતાનાં દર્શન કરવાની ઈચ્છા પેદા થાય છે.

જબ એ હુઈ ખુસાલી, તથ ભૂલે સેજદે ખાલી ।

નિમાજ કે બખત દિલ ધર, ધૂટી દાંઓ બાંઓ નજર ॥ ૭ ॥

જ્યારે આ પ્રકારના પ્રણામથી પરમાનંદની અનુભૂતિ થવા લાગી, ત્યારે ભૂલથી શૂન્ય-નિરાકારની અથવા મૂર્તિમાં બ્રહ્મને માનીને, કરવામાં આવતી ઉપાસના આપોઆપ ધૂટી ગઈ. જ્યારે પરમાત્માના ચરણોને હૃદયમાં ધારણ કરીને, તેમની ઉપાસના કરવા લાગ્યા, ત્યારે ફાંફાં મારવાની અર્થાત્ કર્મકંડ વગેરેથી પોતાની દાઢિ ધૂટી ગઈ.

હુઆ સાહેબ કા કરમ, પાયા ભેદ બીચ હરમ ।

હુઈ કબૂલ નિમાજ ઈન હાલ, હુએ સાહેબ સોં ખુસાલ ॥ ૮ ॥

જ્યારે બ્રહ્માત્માઓ પર પરબ્રહ્મ પરમાત્માની કૃપા થઈ ત્યારે તેમણે પરમધામ-મૂલમિલાવાનો મર્મ સમજ લીધો. આ રીતે કરેલી તેમની પ્રાર્થના પરબ્રહ્મ પરમાત્મા દ્વારા સ્વીકાર થવાથી તેમને પરમાનંદની અનુભૂતિ થઈ.

સિરસે છૂટ ગયા કરજ, હુએ મોમિન બેગરજ ।
છૂટા મૂલ જો હુકમ, હુઆ સેજદા હજૂર કદમ ॥ ૮ ॥

આ રીતે ઋણમુક્ત થવાના ધ્યેયથી કરવામાં આવતા કર્મકંડની ઉપાસનાની જવાબદારી બ્રહ્માત્માઓથી આપોઆપ છૂટી ગઈ અને બ્રહ્માત્માઓ ઋણમુક્ત થઈ ગયા. પરમધામમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ તેમને કહું હતું કે, તમે જગતમાં જઈને મને ભૂલીને આગ, પાણી, પથરની પૂજા કરશો. હવે ધામધારીના ચરણોમાં પ્રાણામ કરવાથી બ્રહ્માત્માઓ તેમને ભૂલી જવાના દોષમાંથી મુક્ત થઈ ગયા.

સોએ કરતા હોં મૈં તફસીર, જુદે કર દેઉં ખરી ઔર નીર ।
પેહેલે થા બેહેરુલ્હૈવાન, તથ તો તિનમેં થા હુરમાન ॥ ૧૦ ॥

હું આ રહસ્યને વધુ સ્પષ્ટ કરીને સત્ય અને અસત્યનું વર્ણન કરી દઉં છું. જ્યારે રસૂલ મહિમદ અરબસ્તાનમાં આવ્યા, તે સમયે ત્યાં માનવોમાં પશુવૃત્તિ (બહેરુલ્હૈવાન) વધારે હતી. તેથી તે સમયે રસૂલે પરમાત્માના આદેશના રૂપે, તે લોકોને કર્મકંડના કઠોર નિયમોનું પાલન કરાવ્યું.

અબ દરિયા હુઆ હક, ઈનમેં ન રહે કિસી કી સક ।
દરિયા હક બીચ મજકૂર, કહ્યા જાહેર ખુસાલી નૂર ॥ ૧૧ ॥

હવે તો શ્રીપ્રાણનાથજીના અવતરવાથી બ્રહ્મજ્ઞાનનો સાગર (તારતમ સાગર) લહેરાવા લાગ્યો છે. હવે કોઈના પણ હદ્યમાં કોઈ પણ પ્રકારની શંકા બાકી રહી નથી. બ્રહ્મજ્ઞાનના એ સાગરમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રીશ્યામાજ અને બ્રહ્માત્માઓની ચિન્મય લીલાઓનું વિવરણ છે.

સુરત દાંઓ બાંઓ ભાંન, સિર આંગ્નું ધરિયા આન ।
ખડા રહે દોઉં હાથ પકર, સો સકે હજૂર બાતાં કર ॥ ૧૨ ॥

જે આત્માઓ પોતાની સુરતાઓને આમ-તેમથી હટાવીને પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં ચરણોમાં સમર્પિત થઈ જાય છે અને વિશ્વાસ અને પ્રેમરૂપી બને હાથે તેમનાં ચરણ ગ્રહણ કરે છે, તેઓ જ તેમની નીકટતાનો અનુભવ કરી તેમની સાથે પ્રત્યક્ષ વાતો કરી શકે છે.

હુઆ સાહેબસોં પરસ, દિલસે છૂટી હવા હિરસ ।
ભેદ પાયા સિરર હક, માસૂકી દરિયા બીચ હુઆ ગરક ॥ ૧૩ ॥

જ્યારે પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો સ્પર્શ થયો અર્થાત્ હદ્યમાં તેમનું સ્વરૂપ અંકાયું ત્યારે હદ્યથી લૌકિક ઈચ્છાઓ છૂટી ગઈ. બ્રહ્માત્માઓ પરબ્રહ્મ પરમાત્માના હદ્યના પ્રેમનો મર્મ સમજીને પ્રિયતમ ધરીના પ્રેમસાગરમાં ઢૂબી ગયા.

સોએ રોસન જહૂર નિસાન, ખૂબી નૂર બિલંદ ગલતાન ।
એહ બાત જિનોને પાઈ, બીચ તેહેકીક કે હુરમાઈ ॥ ૧૪ ॥

એવા બ્રહ્માત્માઓનાં એ સ્પષ્ટ લક્ષણ છે કે, તેઓ પરબ્રહ્મ પરમાત્માની શોભા રૂપ સમુક્રમાં ઢૂબે છે. એ રહસ્યને જેણે જાણ્યું છે તેમણે જ ચોક્કસપણે આ રહસ્યોનો પ્રચાર કર્યો છે.(એ કાર્ય શ્રીપ્રાણનાથજ દ્વારા જ થયું છે.)

અવલ એહી હૈ નિમાજ, જો ગુજરે સાહેબ સિર તાજ ।
મિલે વાહીકે તાલિબ, હુઆ ચાહિએ દોસ્ત સાહેબ ॥ ૧૫ ॥

બ્રહ્માત્માઓ માટે સર્વ પ્રથમ પૂજા-ઉપાસના એજ છે કે, તેઓ આ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરનાર શિરોમણિ પરમાત્માની સેવામાં પોતાનું જીવન ગુજરે. એવા પરમાત્મા સાથે મિત્રતાનો ભાવ પેદા થવાથી તેમની સેવા પ્રેમભાવથી સંલગ્ન થશે.

જબતેં એહ આસા મેટી, તબ તો તું સાહેબસોં ભેટી ।
જોલોં કદ્દુ દેખે આપ, તોલોં સાહેબસોં નહીં મિલાપ ॥ ૧૬ ॥

હે આત્માઓ ! તમારી લૌકિક ઈચ્છાઓ દૂર થઈ ગઈ ત્યારે તમારો મેળાપ પરમાત્મા સાથે થઈ ગયો. જ્યાં સુધી તમારી દાણી દેહાભિમાન તરફ હતી ત્યાં સુધી તમને પરમાત્માનું મિલન થયું ન હતું.

જોલોં કદ્દુએ આપા રખે, તોલોં સુખ અખંડ ન ચખે ।
તસબી ગોદડી કરવા, છોડો જનેઊ હિરસ હવા ॥ ૧૭ ॥

જ્યાં સુધી હૃદયમાં અહંતા તથા મમતા (અભિમાન) રહેશે ત્યાં સુધી અખંડ સુખની અનુભૂતિ નહિ થાય તેથી મુસ્લિમ ફકીર પોતાની માળા, ગોદડી તથા લોટો લઈને પોતાને ત્યાણી માનવાનો ભાવ છોડી દે અને હિંદુ-બ્રાહ્મણ યજ્ઞોપવિત ધારણ કરીને, પોતાને સૌથી ઉત્તમ સમજવાનો ભાવ ત્યજી દે, કેમ કે એ બને ઈચ્છાઓ લૌકિક માનવામાં આવી છે. એ જ બાધ્ય કર્મકંડ છે.

દોઊ જહાનકો કરો તરક, એક પકડો જો સાહેબ હક ।
યા હંસ કર છોડો યા રોએ, જિન કરો અંદેસા કોએ ॥ ૧૮ ॥

પોતાને હિંદુ અથવા મુસ્લિમ સમજને પોતાની જ શ્રેષ્ઠતાના અહંકારમાં રચ્યા-પચ્યા રહેવું (એવા દૈત ભાવને) છોડી દો અને એક માત્ર પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં ચરણ ગ્રહણ કરો. મિથ્યા જગતના મોહ-મમત્વ રૂપી મિથ્યાભિમાનને હસતાં હસતાં છોડો અથવા રડતાં રડતાં છોડો. (હસતાં હસતાં છોડો તો સારી વાત છે. પરંતુ તેને જ પોતાનું માનીને રડતા રહેશો તો પણ છેવટે તો છોડવું જ પડશો) આ વિષયમાં કોઈ શંકા નથી.

જો એ કામ તુમસે હોએ, તબ આઈ વતન ખુસબોએ ।
ઔર ફેલ જૂઠ જો કોઈ, કાફર ગુસેસોં કહે સોઈ ॥ ૧૯ ॥

જ્યારે તમારાથી એવું કાર્ય થશે, ત્યારે તમને પરમધામની સુવાસનો અનુભવ થશે. તે સિવાય જે લોકો મિથ્યા વ્યવહાર કરે છે તેમને જ રસૂલ મહિમાદે ગુર્સામાં આવીને કાફર (નાસ્તિક) કહી દીધા છે.

કહત ઈમામ કેસરી, ખુદા ઈન વાસ્તે નઈ આયોત કરી ।
ખાસા સોઈ હૈ બુજર્ગ, એ સાહેબ કહે બેસક ॥ ૨૦ ॥

ઈમામ કેસરીએ પોતાના પુસ્તકમાં લખ્યું છે ખુદાએ આ આત્માઓની પ્રશંસા માટે જ રસૂલને

ત્રીસમાં સિપારાની નવી આયતો કહી છે. તે આત્માઓ જ શ્રેષ્ઠ છે. તેમને માટે જ પરમાત્માએ આ સમયે અવતરીને તારતમ સાગર રૂપ બ્રહ્મવાણી આપીને તેમની શંકાઓ દૂર કરી છે.

ઔર જો કોઈ સાહેબસો ફિરે, કામ હુનીકા દિલમેં ધરે ।
યાહીમેં પાવે આરામ, સોએ રહે છલ બાજુ કામ ॥ ૨૧ ॥

જે લોકો આ સમયે, આ પરમાત્માના આદેશથી વિમુખ થઈને મિથ્યા જગતનાં કાર્યોમાં જ લાગી રહેશે અને લૌકિક કાર્યો દ્વારા જ લૌકિક સુખોનો અનુભવ કરશે તેઓ ચોક્કસ જ માયાના છળ કપટના કાર્યોમાં લાગેલા છે.

સાઝ ક્રૌલ ઈનોંકે ફૈલ, યામેં નાહીં જરા મૈલ ।
ઐસી જો કોઈ ધની મિલક, તિનોં જગાત દેની હક ॥ ૨૨ ॥

બ્રહ્માત્માઓનાં વચનો અને વ્યવહાર બસે પવિત્ર હોય છે. તેમના હૃદયમાં જરા પણ વિકાર હોતો નથી. એવા જે નિર્મલ આત્માઓ હશે તેઓ જ પરબ્રહ્મ પરમાત્માની અંગના કહેવાશે. પરબ્રહ્મ પ્રત્યે સંપૂર્ણ સમર્પણ જ તેમના જીવનની ખેરાત (જકાત) છે.

દેના હૈ ઠૌર બુજરક, આપ સદકા દેના બલક ।
છોટા બડા જો નર નાર, એ સબન પર હૈ કરાર ॥ ૨૩ ॥

બધા આત્માઓને પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં ચરણોમાં સંપૂર્ણપણે સમર્પિત થવાનું છે. આ જગતમાં નાના-મોટા જે નર-નારી છે તે બધાને માટે આ જ સર્વોચ્ચ કર્તવ્ય છે.

ઐસી ગિરો જો દરગાહી, તાએ રખના આપ દઢાઈ ।
જેતી બાતે હૈ હરામ, એ નજીક નહીં તિન કામ ॥ ૨૪ ॥

પરમધામના બ્રહ્માત્માઓએ, પોતાના મનને દઢતાપૂર્વક કાબૂમાં રાખવું જોઈએ. આ દુનિયામાં જેટલી વાતો પ્રતિબંધિત કહેવાઈ છે, તેની નજીક જવું તેઓનું કામ નથી.

યા અપના યા બિરાના, સબ પરહેજ કિયા દિલ માના ।
તિસ વાસ્તે ઐસી જાની, હાથ સાહેબકે બિકાની ॥ ૨૫ ॥

એવા આત્માઓ પોતાની કે પારકી તમામ વસ્તુઓને લૌકિક સમજીને, તેમની સાથે હૃદયપૂર્વક સંયમ રાખે છે તેથી તેઓ પરમાત્મા પ્રત્યે સંપૂર્ણ સમર્પિત મનાય છે.

દાંહિની તરફ જો હૈ હક, એ લડકિયાં તિનકી મિલક ।
નિગાહ રખેં જાને સુપના, ઈદ્રિયોં સે આપ અપના ॥ ૨૬ ॥

મૂલભિલાવામાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા, શ્રીશ્યામાજીની જમણી બાજુ બિરાજમાન છે. આ બ્રહ્માત્માઓ તેમના અંગસ્વરૂપ છે. આ બ્રહ્માત્માઓ મિથ્યા જગતને સ્વખ માનીને, વિષયો તરફ જતી ઈન્દ્રિયો પર ધ્યાન રાખે છે.

ઈન ભાંત કિયા દિલ ધીર, ઉપજે નહીં કોઈ તકસીર ।
ઈન ભાંતકી જો હૈ ઓરત, તિને પાયા રોજ સરત ॥ ૨૭ ॥

આ રીતે તેમણે હૃદયને મજબૂત કર્યું છે. તેમનાથી કોઈ અપરાધ થતો નથી. એવા શુદ્ધ આત્માઓએ ક્યામતની ઘડીને ઓળખી લીધી છે.

ઓર સુખ ના નફસો આરામ, ઓર રહ્યા ન ચાહે બે કામ ।
ઓર જેતા કોઈ બદ કામ, સો નફસાની હિરસ હરામ ॥ ૨૮ ॥

એ આત્માઓ ઈન્દ્રિયજન્ય સુખો ઈચ્છતા નથી અને એક કષા પણ પરમાત્માના સ્મરણ વગર વર્થ જવા દેતા નથી. જેટલાં પણ ખરાબ કામો છે તેમને ઈન્દ્રિયોની સ્વાભાવિક ઈચ્છા સમજીને ત્યાગવા લાયક માને છે.

જો એ કામ હુંછે બદ ફેલ, કાફર ચાહે ઉલટી ગૈલ ।
ઐસે જો હેં સિતમગારહ, પાયા ન સમયા હુએ ખુઆર ॥ ૨૯ ॥

તેનાથી ઉલટું, જે લોકો ખોટા કર્માની જ શોધમાં રહે છે અને તેનું જ આચરણ કરે છે તેમને જ કાફર કહેવામાં આવ્યા છે. એવા અત્યાચારી લોકો ક્યામતના અવસરને ઓળખ્યા વગર નકામા જ સંસારનાં દુઃખોમાં ભટકતા રહે છે.

ઓર જો કોઈ ગિરો પાક યકીન, કિયા અમાનત બીચ અમીન ।
ઈત કહી જો ઈસારત, એ જો પાક કહી ઉમત ॥ ૩૦ ॥

પરમાત્મા પ્રત્યે વિશ્વાસ મૂકનારા તેમના અંગસ્વરૂપ જે પવિત્ર આત્માઓ છે તેમાં શ્રીશ્યામાજી શિરોમણિ છે. કુરાનમાં જે સંકેતો આપવામાં આવ્યા છે, તે આ પવિત્ર આત્માઓ માટે જ છે.

એ પૈદાસ અમાનત હક, ઈત રોજ રબાની બેસક ।
યાહી બીચ નિમાજ અસલ, રખેં આપ કર ગુસલ ॥ ૩૧ ॥

આ બ્રહ્માત્માઓ પરબ્રહ્મ પરમાત્માની અનામત રૂપે આ જગતમાં અવતર્યા છે. તેથી અહીં પણ તેમના વ્રત, નિયમ વગેરે ચોક્કસ જ પરમાત્મા માટે હોય છે. સત્ય ઉપાસના પણ તેમનામાં જ જોવા મળે છે. તેઓ પોતે પ્રેમરૂપી જળમાં સ્નાન કરી પવિત્ર રહે છે.

ઈનકે સાથ બીચ હક, કોઈ બાંધે કૌલ ખલક ।
નિગાહ રખેં ખડા રહેં આપ, સૂરત આએત કરેં મિલાપ ॥ ૩૨ ॥

ધર્મગ્રંથોમાં જેટલી ભવિષ્યવાણી છે તે પ્રમાણે એ આત્માઓના હૃદય મંદિરમાં પરમાત્મા પોતે બિરાજ્યા છે. એ આત્માઓ પોતાની ઈન્દ્રિયો પર નજર રાખે છે અને હંમેશાં પરમાત્માની સેવામાં તૈયાર રહે છે તથા ધર્મગ્રંથોના પ્રમાણો સાથે સરખામણી કરે છે.

કોઈ નિગાર રખે નિમાજ કરે, હમેસાં કબહૂં ના ફિરે ।
રખે અદબ બંદગી સરત, કુરમાયા અદા સોઈ કરત ॥ ૩૩ ॥

જે કોઈ બ્રહ્માત્માઓ હશે તેઓ પોતાની ઈન્દ્રિયોને કાબૂમાં રાખીને પરમાત્માની ઉપાસના કરશે. લૌકિક દુઃખો આવે ત્યારે પણ તેઓ પરમાત્માના પ્રેમથી વિચલિત થશે નહિ. ધર્મમાં પુષ્ટ થઈને સતત સેવામાં લાગી રહેશે. પોતાનાં વચ્ચો પ્રમાણો પ્રગટ થયેલા પરમાત્મા પ્રત્યે સન્માન રાખીને સદા તેમની આજ્ઞાનું પાલન કરતા રહેશે.

મૂલથેં બંદગી કરેં જિકર, કરે સિફત નિકોઈ આખર ।
એ જો મુતકી મુસલમાન, કરી ઈસારત ઊપર ઈમાન ॥ ૩૪ ॥

બ્રહ્માત્માઓ મૂળ પરમધામથી જ ધામધણીની સેવા કરે છે અને આ અંતિમ ઘડીએ પરમાત્મા રૂપે

પ્રગટેલા શ્રીપ્રાણનાથજીની પણ શુદ્ધ ભાવના વડે પ્રશંસા કરે છે. જે ધર્મનિષ્ઠ ઈશ્વરીસૂષ્ટિ છે, તેમના દૃઢ વિશ્વાસ સંબંધે પણ ધર્મગ્રંથોમાં બ્રહ્માત્માઓના જેવા જ સંકેતો આપવામાં આવ્યા છે.

બંદગી એહી હૈ ખુજરક, દૂજી પાક ગિરો બીચ હક ।
ગિરો મોમિન જમેં કરેં, છે સિફતેં વારસી ધરેં ॥ ૩૫ ॥

આ જ બ્રહ્માત્માઓમાં ઉપાસનાની શ્રેષ્ઠ રીત છે. બીજી ઈશ્વરીસૂષ્ટિમાં પણ પરમાત્માની ઉપાસનાનો સત્ય ભાવ છે. બ્રહ્માત્માઓનો સમુદ્દર્ય જુદા જુદા ધર્મગ્રંથોનાં પ્રમાણો એકત્ર કરીને પરમાત્માના છ ગુણો (આદેશ, આવેશ, કૃપા, જ્ઞાન, પ્રેમ અને વિશ્વાસ)નો ઉત્તરાધિકાર સ્વીકારે છે.

ઔર જેતી કોઈ વારસી નામ, સો ના પકડેં હાથ હરામ ।
જિનોં કિયા સાહેબ તેહેકીક, લઈ મિરાસ અલ્લા નજીક ॥ ૩૬ ॥

તેઓ આ ઉત્તરાધિકાર (ગુણોના) સિવાય, બીજી નિષિદ્ધ વસ્તુઓનો સ્પર્શ પણ કરતા નથી. જેમણે અંતિમ સમયે પ્રગટેલા પરમાત્માને ચોક્કસ પણે પોતાના સ્વામી સમજ લીધા છે તેમણે જ પરબ્રહ્મ પરમાત્માની નીકટ રહેવાનો ઉત્તરાધિકાર મેળવ્યો છે.

જિનોં બિસ્ત બિલંદી પાઈ, ગિરો બડે મરાતબે પોહોંચાઈ ।
વૈ ઔરોં બિસ્ત મિરાસ, જો રહે મોમિન બીચ વિલાસ ॥ ૩૭ ॥

જે સ્વરૂપે દિવ્ય પરમધામનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ કર્યો છે. તેમણે બ્રહ્માત્માઓના આ સમુદ્દર્યને પણ, તેમના દ્વારા જીવોને મુક્તિ અપાવીને મોટી પ્રતિષ્ઠા અપાવી છે. તેમના સિવાય જે ઈશ્વરીસૂષ્ટિએ બ્રહ્માત્માઓનું સાન્નિધ્ય મેળવ્યું તેમણે પણ અખંડ સુખ મેળવ્યું છે.

બિના મોમિન એ જો ઔર, તાકો દોજખ બિસ્ત બીચ ઠૌર ।
ઔર કાફિર દોજખમેં જલ, દેખેં બિસ્તી મરેં જલ ॥ ૩૮ ॥

બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરીસૂષ્ટિ સિવાય બીજા જે જીવો છે તેઓ પોતાનાં કર્મ પ્રમાણે મુક્તિ સ્થળનાં સુખ અથવા નરકનાં દુઃખો ભોગવે છે. તેમાં જેટલા પણ અવગણના કરનારા છે તેઓ નરકાણિમાં બળતા રહેશે. મુક્તિ સ્થળોમાં સુખ પ્રાપ્ત કરી રહેલા અન્ય જીવોને જોઈને એ જીવો વધુને વધુ દુઃખી થશે. અર્થાત્ શ્રેષ્ઠ આત્માઓનું સદાચરણા અને ભક્તિ જોઈને ઈર્ષા કરતાં કરતાં નિંદા કરશે.

બિસ્તી દેખેં દોજખિયોં દુખ, દેખેં મોમિન હોવેં સુખ ।
યોં કહ્યા બીચ મિસલજાદિલ, પાવે ઈમાન બીચ મિસલ ॥ ૩૯ ॥

સ્વર્ગમાં રહેલા આત્માઓ નરકની આગમાં બળી રહેલા જીવોનાં દુઃખો જોઈને દુઃખી થાય છે. બ્રહ્માત્માઓની મીઠી નજર પડવાથી તે દુઃખી જીવોને પણ સુખ મળશે. ‘જાદુલમિસ્લ’ નામે ગ્રંથમાં એ વર્ણન છે કે, પરમાત્મા પ્રત્યે દૃઢ વિશ્વાસ તો માત્ર બ્રહ્માત્માઓના સમુદ્દર્યમાં જ જેવા મળે છે.

જો સકે ના સાંચ કર, સો જલે દોજખ માહેં કાફિર ।
બિસ્ત દોજખી દૂરથેં દેખેં, ત્યોં ત્યોં જલેં આપ વિસેખેં ॥ ૪૦ ॥

જે લોકો અંતિમ સમયે અવતરેલા પરમાત્મા સ્વરૂપ શ્રીપ્રાણનાથજીને માનતા નથી, તે નાસ્તિક

લોકો નરકાજિનમાં બળે છે. મુક્તિ સ્થળોમાં રહેનારા જીવોનાં સુખોને દૂરથી જોઈને તે લોકો હજુ પણ વધારે દુઃખી થતા રહે છે.

એ જો કહે ભિસ્ત વારસ, રહેને વાલે ભિસ્ત હમેસ ।
ઈન આદમકી પૈદાસ, કિયા બીચ ખલકકે ખાસ ॥ ૪૧ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓને પરમધામના સર્વશ્રેષ્ઠ ઉત્તરાધિકારીઓ કહેવામાં આવ્યા છે તેઓ હંમેશાં ત્યાં જ રહે છે. પરમાત્માએ પોતાને એ બ્રહ્માત્માઓ વચ્ચે મનુષ્યની આકૃતિમાં (સદ્ગુરુ રૂપે) પ્રગટાવીને પોતાને બ્રહ્માત્માઓના શિરોમણિ બનાવ્યા.

ખૈંચ કિયા સબોકે આગે, મોમિન ઈનપેં પેસવા લાગે ।
બીજ મિટી દુનિયાં કી ન્યાંત, પર એ પાક સાફ કહી જત ॥ ૪૨ ॥

તેમણે મોહ અને અહંકારથી ઘેરાયેલા તમામ જીવોને પોતાના તરફ આકર્ષણે ક્ષર અને અક્ષરની પાર અક્ષરાતીત પરમધામ તરફ ઉત્સુક કર્યા. બધા બ્રહ્માત્માઓ તેમના જ દિવ્ય જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવવા લાગ્યા. બ્રહ્માત્માઓ પણ પંચમહાભૂતોનાં શરીરને ધારણ કરીને મિથ્યા જગતના જીવો જેવા જ દેખાય છે. પરંતુ તેમનાં હૃદય અત્યંત નિર્મળ માનવામાં આવ્યાં છે.

એક કિયા ઉસકી નકલ, દૂજા પાક કર્યા અસલ ।
આયા ઈન તરફ બહાર, જિનોં પકડ્યા પાક કરાર ॥ ૪૩ ॥

પરમાત્માએ સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીને બે ઉત્તરાધિકારી આય્યા હતા. તેમાંથી એક (શ્રીબિહારીજી) નકલી ઉત્તરાધિકારી તથા બીજા (શ્રીપ્રાણનાથજી) પવિત્ર હૃદયવાળા વાસ્તવિક નિધિના ઉત્તરાધિકારી કહેવાયા. જેમણે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીનાં ચરણોને ચોક્કસ પકડ્યાં છે, તે શ્રીપ્રાણનાથજી દ્વારા શ્રીતારતમ સાગર રૂપી વાણી સ્વરૂપે પરમધામની સુવાસ ફેલાઈ ગઈ.

નુસ્ખે રેહેમત મદતગાર, ઈન ઠૌર ભયા ઉસ્તવાર ।
તીન સરૂપકી એહ બયાન, સો એ કહે એકકે દરમ્યાન ॥ ૪૪ ॥

સદ્ગુરુએ કૃપા કરીને તેમને તારતમ જ્ઞાનના પ્રચાર-પ્રસારની જવાબદારી સોંપી. તેથી તેમનામાં ધર્મના પ્રચાર-પ્રસારની ભાવના દઢ બની. કુરાનમાં જે ત્રણ સ્વરૂપોનું વર્ણિન છે તે બધા આ (શ્રીપ્રાણનાથજી)ની અંદર એકરૂપ થયાં છે.

સિફત તીનોંકી જુદી કહી, સો સબ બુજર્ગી એક પર દઈ ।
જ્યોં બસરી મલકી હકી, ત્યોં રસૂલ રૂહલ્લા ઈમામ પાકી ॥ ૪૫ ॥

કુરાનમાં ત્રણે સ્વરૂપોની શોભા અલગ અલગ રીતે કહેવામાં આવી છે. પરંતુ પરમાત્માએ એ બધાની શોભા આ એક જ સ્વરૂપને આપી છે. કુરાન મુજબ બશરી, મલકી અને હકી, કમશઃ રસૂલ, રૂહઅલ્લાહ અને ઈમામ મહદી એ ત્રણે ય પવિત્ર કરનાર છે.

ન પાવેં ઊપર માઝેને જાહેરી, એ મગજોંસોં ઈસારત કરી ।
એક સરૂપ અવસ્થા તીન, જ્યોં લડકા જવાન બુદ્ધાપન કીન ॥ ૪૬ ॥

આધ્યાત્મિકિવાળા લોકો આ રહસ્યોનો મર્મ જાણી શકતા નથી. એ વાતો સંકેતો દ્વારા કહેવામાં

આવી છે. જેમ કુરાનમાં એક જ સ્વરૂપની ત્રાણ અવસ્થાઓ, બાલ્યાવસ્થા, યુવાવસ્થા તથા પ્રૌઢાવસ્થા કહેવામાં આવી છે.

તીન સરૂપ ચઢતી ઉત્પની, બઢતી બઢતી કહી રોસની ।
ખોલી રાહ આખર બાગકી, તંગ સેંતી પોહોંચે બુજરકી ॥ ૪૭ ॥

આ ગ્રંથોય સ્વરૂપોના જ્ઞાનનો પ્રકાશ ઉત્તરોત્તર વધતાં વધતાં ફેલાતો ગયો. અંતિમ સ્વરૂપે અંતિમ સમયમાં પ્રગટ થઈને પરમધામનાં વન, ઉપવનોનો માર્ગ સ્પષ્ટ કરી દીધો અને તેઓ સામાન્ય અવસ્થામાંથી શ્રેષ્ઠ અવસ્થામાં પહોંચી ગયા.

વિધ વિધકી ન્યામત પોહોંચાઈ, ઔરકૈ તરબિયત ફુરમાઈ ।
લડકે સેંતી પોહોંચે જવાન, રખ્યા કંદમ હક બયાન ॥ ૪૮ ॥

તેમણે બ્રહ્માત્માઓને પરમધામની વિભિન્ન નિષિ આપી અને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા તેમની તરસ છીપાવી સ્ફૂર્તિ પ્રદાન કરી. જે રીતે બાલ્યાવસ્થાથી યુવાવસ્થા તરફ જવાય છે તે જ રીતે તેમણે પરબ્રહ્મ પરમાત્માના સ્વરૂપનું વર્ણન કરીને ધામ, પરમધામનું વિગતવાર વર્ણન કર્યું.

પાઈ સેખી હુએ બુજરક, નેક ન સક કરતે હક ।
લાએક ખુદાએકે કરી સિફત, પૈદા કિયા અરસ દોસ્ત ॥ ૪૯ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માની અપાર કૃપા મેળવીને તેમણે ખૂબ જ મહત્ત્વ મેળવી. બ્રહ્માત્માઓ તેમનું બ્રહ્મસ્વરૂપ હોવામાં જરાપણ શંકા રાખતી નથી. જગતના જીવોને અખંડ મુક્તિ આપીને તેમણે પરમાત્મા જેવું કામ કર્યું. પરમાત્માએ તેમને પોતાના મિત્ર રૂપે આ જગતમાં મોકલ્યા છે.

કુરસી ફિરસ્તે લોહકલભી, કાએમ સિતારે આસમાન જિભી ।
પીછે આદમકે પૈદા ભયા, જાત પાકસે દોસ્ત કહ્યા ॥ ૫૦ ॥

‘લોહકલભ’ નામના પુસ્તક પ્રમાણે તેમણે સર્વપ્રથમ દેવતાઓ માટે વૈકુંઠ વગેરે લોકની રચના કરી. તે પછી આકાશ અને પૃથ્વીનો વિસ્તાર કરીને નક્ષત્રોની રચના કરી. તે પછી મનુષ્ય રૂપે શ્રીદેવચંદ્રજીને પ્રગટ કર્યા. તે જ રીતે તેમના મિત્રના રૂપે શ્રીપ્રાણનાથજીને પ્રગટ કર્યા. (હીકિતમાં પરમાત્માનાં વચનો જ ‘લોહકલભ’ (ક્યારેય ન મટનારાં) હોય છે.

બુજરકી દલીલ ફુરમાઈ, આદમ પર બખસીસ બડાઈ ।
મહેર કરી ઊપર સૂરત, ઈન મહેર કી કરી ન જાએ સિફત ॥ ૫૧ ॥

જુદા જુદા ગ્રંથોમાં શ્રીદેવચંદ્રજીના મહત્વનું વર્ણન છે. તેમના પર પરમાત્માની અપાર કૃપા થઈ છે. પરમાત્માએ તેમને ત્રાણ વાર દર્શન પણ આપ્યા. તે કૃપાનું વર્ણન કરી શકાય તેમ નથી.

ઔર કહ્યા જો ઈન સેંતી નૂર, સચે સૂર કહાવેં જહૂર ।
ઈનકા રંગ હૈ તવકલ, સિર બિલંદી તાજ સકલ ॥ ૫૨ ॥

શ્રીદેવચંદ્રજીના તારતમ જ્ઞાન રૂપી તેજથી મહામતિ શ્રીપ્રાણનાથજી તેજસ્વી શૂરવીર કહેવાયા. તેમના હૃદયમાં પ્રેમનો ધેરો રંગ ચઢેલો છે. તેઓ તમામ સિદ્ધાંતવાદીઓના શિરોમણિ છે.

ઓર મિલે ગિરદવાએ લોક, હુઆ બુજરકીકા ગલે મેં તોક ।
એ બખસીસ ઔરસે રોસન, ઉન સુને જૈબકે સુકન ॥ ૫૩ ॥

તેમની ચારે બાજુ બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરીસૃષ્ટિ એકત્ર થઈ. તેઓએ પોતાના એ મહિમાને ગળા ફાંસો માન્યો. તેમને તારતમ જ્ઞાન રૂપી ઈનામ સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી મહારાજ પાસેથી મળ્યું. સદ્ગુરુએ બ્રહ્મજ્ઞાનનાં એ ગુપ્ત વચનો નવતનપુરીમાં શ્રીકૃષ્ણજી પાસેથી મેળવ્યાં હતાં.

એહ બાત એ પૈદાસ કહી, સો સિફત સબ મહંમદ પર ભર્ય ।
એ તીનોં સિફત ભયા રસૂલ, એ સંજીવન મોતી કહ્યા અમોલ ॥ ૫૪ ॥

આ રીતે કુરાનમાં આદમ તથા તેમની સૃષ્ટિનો જે પ્રસંગ છે, તે શ્રીદેવચંદ્રજીના બ્રહ્મજ્ઞાન સાથે અવતર્યો હોવાનો પ્રસંગ છે. તેમની જેટલી પ્રશંસા કરવામાં આવી છે તે બધી અંતિમ સમયે પ્રગટ થનાર ઈમામ મહદી અર્થાત્ શ્રીપ્રાણજાથજી માટે છે. તેમનામાં ત્રણે સ્વરૂપો મળેલાં છે. તેથી તેમને સંજીવની આપનાર અમૂલ્ય મોતી કહેવામાં આવ્યા છે.

ઈન મોતી કો મોલ કહ્યો ન જાએ, ના કિનહું કાનોં સુનાએ ।
સોઈ જલે જો મોલ કરે, ઔર સુનને વાલા ભી જલ મરે ॥ ૫૫ ॥

આ મોતીનું મૂલ્ય આંકી શકાય તેમ નથી. કોઈએ પણ આજ સુધી તેમના મૂલ્યને કાનેથી સાંભળ્યું નથી. જે તેમનું મૂલ્યાંકન કરે છે, તેઓ પણ બળી જશે અને તેને સાંભળનાર વ્યક્તિ પણ બળીને મરી જશે.

બાજે કહે સાહેબ ઈસક, સબસે જુદા એ આદમ હક ।
જૈસે જાત પાક સુભાન, એહ મરાતબા કિયા બયાન ॥ ૫૬ ॥

ભવિષ્યવેતાઓએ તેમને ગ્રેમના સ્વામી કહ્યા છે. એ તમામ માનવો તથા દેવોથી ભિન્ન, પરમાત્માના સ્વરૂપ છે. તેમની જાતિ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સમાન પવિત્ર છે. આ રીતે અનેક વિશેષતાઓ દ્વારા એ સ્વરૂપોનો મહિમા ગાવામાં આવ્યો છે.

હદ સબોંકી કરી જુબાન, કયા કોઈ કહે એ સિફત જહાન ।
અબ કહું મૈં ઈન્કી બાત, જો કહ્યા આદમ પાક જાત ॥ ૫૭ ॥

તેમણે બધા જીવોની સીમાઓ નિર્ધારિત કરી દીધી. આ જગતના જીવો તેમના મહિમાનાં વર્ણન શી રીતે કરી શકે ? હવે હું તેમના મહિમાનું વર્ણન કરું છું. તેઓ તો તમામ મનુષ્યોમાં અત્યંત પવિત્ર અને નિર્મલ છે.

સો અફતાવી મહંમદક ભયા, જો આદમ ઐસા બુજરક કહ્યા ।
એ પૈદા હુઆ કારન મહંમદ, એહ રસૂલકી કહી હદ ॥ ૫૮ ॥

રસૂલ મહભ્રદને ધાર્મિક પુરુષ રૂપે આટલી બધી શોભા એટલા માટે મળી કે તેમણે આ સ્વરૂપની શ્રેષ્ઠતા (સર્વગુણ સંપત્તિ)નું વર્ણન કર્યું છે. રસૂલ મહભ્રદનાં વચનોને સ્પષ્ટ કરવા માટે જ તેમનું અવતરણ થયું છે. તેમના અવતરણ સુધી જ રસૂલના ઉપદેશનો પ્રભાવ રહ્યો છે.

જો સિફત આદમકી કહી ન જાએ, તો મહંમદ કી કયોં કહું જુબાંએ ।

એ દોડી સિફત સરૂપ જો એક, તીસરા સાકી ઈનમે દેખ ॥ ૫૮ ॥

શ્રીદેવચંદ્રજીના મહિમાનું વર્ણન કરી શકાય તેમ નથી. એ જ રીતે શ્રીપ્રાણનાથજીની શોભાનું વર્ણન પણ જ્ઞાન દ્વારા શી રીતે થઈ શકે ? હકીકતે એ બને એક જ સ્વરૂપ છે. માત્ર તેમનો મહિમા જ જુદી જુદી રીતે ગાવામાં આવ્યો છે. તેમનાથી અલગ ત્રીજું સ્વરૂપ પરમાત્મા પોતે તેમના હૃદયમાં બેસીને પ્રેમસુધાનું પાન કરાવી રહ્યા છે.

ઈસા આદમ મહંમદ નામ, એ તીનોં એક મિલ ભાએ ઈમામ ।

ઔર જો કહે મુરદોં કી ભાંત, સાકી ઘાલે હોસી કલપાંત ॥ ૬૦ ॥

કુરાન પ્રમાણે ઈસા, આદમ તથા મહભૂત ગ્રંથોય મળીને ઈમામ મહદીના રૂપમાં એકાકાર થઈ ગયા છે. જે જીવોને મરેલા જેવા માનવામાં આવ્યા છે તેઓ પણ તેમના દ્વારા પીવડાવવામાં આવેલું જ્ઞાન રૂપી અમૃત પ્રાપ્ત કરીને અમર પદ મેળવશે.

સો સારે ફના આખર, જેતી વસ્ત કહી જાહેર ।

જિન માયેને લિએ ઉપર, સોએ વજૂદ કોં રહે પકર ॥ ૬૧ ॥

આ મિથ્યા જગતમાં જેટલી સામગ્રી જેવા મળે છે તે બધી છેવટે તો નાશ પામનારી છે. જેમણે ધર્મગ્રંથોના માત્ર બાધ્ય અર્થ ગ્રહણ કર્યા છે તેઓ શારીરિક કર્મકાંડમાં જ સીમિત રહે છે. તેમને આત્મજ્ઞાન થતું નથી.

જાહેર જિનકી ભઈ નજર, ક્યામત બદલા કહ્યા તિન પર ।

કરે જિમીન સાત આસમાન, વાસ્તે મહંમદ ઉમત દરમ્યાન ॥ ૬૨ ॥

જે લોકોમાં માત્ર બાધ્યદિષ્ટ રહે છે તેઓને જ ક્યામતના સમયે નરકાન્દિમાં બળવું પડશે. પરમાત્માએ બ્રહ્માત્માઓને બતાવવા માટે જ પૃથ્વીથી લઈને બીજા સાત લોકની રચના કરી છે.

સાત હજાર રાહ ફિરસ્તે, કહી ઈસારત દુની ક્યામતે ।

અબ ખુદાએને યોં કર કહ્યા, મૈં આસમાન જિમીસે જુદા રહ્યા ॥ ૬૩ ॥

કુરાન અથવા હદીસમાં સંકેત આખ્યા છે કે, મિથ્યા જગતની સૂચિમાં દેવતાઓ (ફિરસ્તા)નાં સાત હજાર વર્ષ વ્યતીત થઈ ગયા પછી ક્યામત થશે. ખુદાએ એ પણ કહું છે કે હું પૃથ્વી અને આકાશ (ચૌદે લોક)થી પર છું.

જેતી કોઈ પૈદાઈસ કુંન, મોકો તિન થેં જાનો બિંન ।

મૈં ના ઈનમેં ના ઈનકે સંગ, બેસુધ કહે સબ ઈનકે અંગ ॥ ૬૪ ॥

‘કુંન’ કહેવાથી જેટલી સૂચિ ઉત્પત્ત થઈ છે, તેમનાથી મને જુદો સમજજો. હું ન તો તેમાંનો છું કે ન તો તેમની સાથે છું. તેમનાં દરેક અંગોને અચેતન (જડ) કહેવામાં આવ્યાં છે.

મેરે ઈનસોં નહીં મિલાપ, મૈં બે ખબરોમંને નાહીં આપ ।

મૈં ઈનસોં નહીં ગાંધિલ, એ દુખ સુખમં રહે મિલ ॥ ૬૫ ॥

મારો તેમની સાથે કોઈ મેળ નથી. હું પોતે એ અચેતન પ્રાણીમાંનો નથી. હું તેમના પ્રત્યે અસાવધાન નથી. એ લોકો તો મિથ્યા દુઃખ અને સુખમાં રચ્યા પચ્યા છે.

સિરક ઈનોં કી મૈં જાનોં સહી, બિના ખબર યાકી જરા નહીં ।

ઉપરસે ઉત્તરચા પાની, તિન સે નેકી બંદોં કી જાની ॥ ૬૬ ॥

હું તેમના અહંકારને પણ જાણું છું. તેમનું કોઈ પણ આચરણ મારાથી અજાણ નથી. પરમધામથી બ્રહ્મજ્ઞાનનો વરસાદ વરસ્યો જેના વડે પરમાત્માના ભક્તોનો વિશ્વાસ જાણી શકાયો.

મરતબા ઈનોં દેઓં ઉસ્તવાર, ઈન પાની સે હોએ કરાર ।

ઇબન અબાસ કરે બયાન, આયા પાની ઈન દરમ્યાન ॥ ૬૭ ॥

હું એ બ્રહ્મજ્ઞાનના મહિમાને દઢતાપૂર્વક સ્પષ્ટ કરી દઉં છું. જ્ઞાનના આ વરસાદથી સમગ્ર જગતને શાંતિ મળી. અભ્યાસના બેટા ઇબનને પોતાના પુસ્તકમાં ઉલ્લેખ કર્યો છે કે, ખુદાના બંદાઓમાં આકાશમાંથી વરસાદ વરસ્યો. હકીકતે એ તારતમ જ્ઞાનરૂપી અમૃતનો વરસાદ છે.

પાંચ નહેરેં જબરાઈલ પર, આઈયાં ભિસ્ત સે ઉત્તર ।

પાંચોં કહી જુદે જુદે ટૌર, બિના ઈમામ ન પાવે ઔર ॥ ૬૮ ॥

તે જ પુસ્તકમાં એમ પણ કહ્યું છે, જિબ્બીલ ફિરસ્તાની પાંખોમાં થઈને સ્વર્ગમાંથી પાંચ નહેરો ઉતરી છે. તે પાંચે અલગ અલગ સ્થળે ઉતરી. એ રહસ્યને ઈમામ મહદી સિવાય બીજું કોઈ સમજતું નથી. (એ પાંચ નહેરોનો અર્થ પાંચ શક્તિઓ-સ્વરૂપો સાથે છે.)

ઉત્તરિયાં સરૂપ પાંચ ચસમેં, રહિયાં એક જિરને સચમેં ।

હિંદ બલખ ઔર કહી ભિસર, કૌલ પાયા કરાર પથર ॥ ૬૯ ॥

પરમધામથી પાંચ શક્તિઓ પાંચ નહેરો રૂપે પ્રવાહિત થઈને શ્રીપ્રાણનાથજીના હદ્યરૂપી એક જરણામાં સમાઈ ગઈ. હિંદુસ્તાન, બલખ તથા ભિસર વગેરે સ્થળોની શક્તિઓ પણ શ્રી પ્રાણનાથજીમાં એકાકાર થઈ ગઈ. તેમના દ્વારા પ્રવાહિત તારતમ જ્ઞાનથી પથર સમાન કઠોર હદ્યવાળા લોકોને પણ પરમ શાંતિનો અનુભવ થયો.

એ મેલા હુઆ આખર હિન, તથ નફા મસલત પાયા સબન ।

દજલા ફિરાત જુદી કહી, જીહેરી માએને ભેલી ન ભઈ ॥ ૭૦ ॥

ક્યામતના અંતિમ સમયે શ્રીપ્રાણનાથજીના હદ્યમાં એ પાંચેય શક્તિઓનું મિલન થયું. જેનાથી સમસ્ત જગતને તારતમ જ્ઞાનનો લાભ થયો. ‘દજલા’ અને ફિરાત (બને નદીઓ)ની ઘટના સ્વરૂપે અલગ અલગ કહેવામાં આવ્યાં છે. બાધ્યાર્થ ગ્રહણ કરવાવાળા તેમને એક રૂપે સમજી શકતા નથી. [તેનો અર્થ છે કે, વ્રજલીલા (દજલા) અને રાસલીલા (ફિરાત)નાં બને સ્વરૂપો શ્રીપ્રાણનાથજીમાં એકાકાર થયાં છે.]

ચસમેં પહાડ જારી કરે, ચસમેં કાયમ પાની ભરે ।
કહ્યા જિભી એ બાદલ પાની, જિનસે સાબિત ભઈ જિંદગાની ॥ ૭૧ ॥

નહેરો પોતાના ઉદ્ભવ સ્થળ પહાડને પ્રગટ કરે છે. તેમાં હંમેશાં પાણી ભરેલું રહે છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે, પૃથ્વી પર વાદળોમાંથી પાણીનો વરસાદ વરસે છે, જેનાથી જન-જીવન જીવંત રહે છે. (તે જ રીતે શ્રી પ્રાણનાથજ્ઞના હૃદયરૂપી જરણામાંથી પર્વતની જેમ પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું સ્વરૂપ વ્યક્ત થયું છે. બ્રહ્માત્માઓ એ જરણામાંથી પોતાના હૃદયમાં જ્ઞાનનાં વચનો ધારણા કરે છે. આ પૃથ્વી ઉપર વાદળોમાંથી વરસી રહેલા વરસાદને સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી દ્વારા થયેલો તારતમ્ય જ્ઞાનરૂપી વરસાદ કહ્યો છે. જેનાથી બ્રહ્માત્માઓની સુસુપ્ત ચેતના જાગૃત થઈ છે.)

ઉત્તરયા પાની ઊપર લે જાએ, સબ કર સકે જો કષ્ટું એ ચાહે ।
ઈન બિરજમંદી હોવે આપ, ઔર દૂર દુની સંગ નહીં મિલાપ ॥ ૭૨ ॥

આ રીતે ઉપરથી વરસી રહેલા બ્રહ્મજ્ઞાનરૂપી વરસાદનું પાણી (તારતમવાણી) બ્રહ્માત્માઓને મિથ્યા જગતમાંથી ઉપર (પરમધામ) તરફ વાળે છે. આ બ્રહ્મજ્ઞાન બધું જ કરી શકે છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પોતે શ્રીપ્રાણનાથજ્ઞના હૃદયમાં બિરાજમાન છે. નહિ તો મિથ્યા જગતથી દૂર પરમધામમાં રહેનારા પરમાત્માનો આ જીવોની સાથે મેળાપ શી રીતે સંભવી શકે ?

ઈન સમેં ઉત્તરયા આજૂજ, ઔર સંગ ઈનકે માજૂજ ।
પીછે ઉત્તરયા જબરાઈલ, લેવે સબકો ન કરે ઢીલ ॥ ૭૩ ॥

આ વખતે આજૂજ અને માજૂજ પણ ઊતર્યા છે. તે સ્થિતિ જિબ્રીલ ફિરસ્તા અવતરિત થયા. આજૂજ માજૂજની સેનાઓએ બધાં પ્રાણીઓનું ભક્ષણ કરવામાં ક્ષણ માત્રનો પણ વિલંબ ન કર્યો. (ક્યામતના સમયે આજૂજ અને માજૂજને દિવસ અને રાતના રૂપે ઓળખવામાં આવ્યા. તેઓ જ મનુષ્ય જીવનને ક્ષીણ કરવામાં વિલંબ કરતા નથી.)

એક મંકે કા કાલા પથર, કુરાન ઔર ખુદાએ કા ઘર ।
ઔર ઠૌર કહ્યા ઈભરામ, ઔર યાર મહંમદ આરામ ॥ ૭૪ ॥

મક્કામાં એક કાળો પથર છે. કુરાનનું અવતરણ થવાથી મક્કાને ખુદાનું ઘર કહ્યું છે. તેની સાથે એમ પણ કહ્યું છે કે, ઈબ્રાહીમ પયગંબરનું સ્થાન તેનાથી જુદું છે. ત્યાં મહિમાના સાથીઓ મોમિનોને આરામ મળ્યો. અહીં પથર હૃદયવાળા બિહારીજી વગેરેએ ચાકલા મંદિરને શ્રીદેવચંદ્રજીનું ઘર માન્યું. પરંતુ શ્રીદેવચંદ્રજીનું ઘર (જ્યાં વાલાનો વિશ્રાબ છે) નવતનપુરી ધામ (ખીજડા મંદિર) છે. શ્રીપ્રાણનાથજી તથા બ્રહ્માત્માઓને ત્યાં જ પરમધામનું સુખ મળ્યું છે.

પીછે જેતે ગયે દિન, બાકી કોઈ ન રેહેવે કિન ।
એક બેર ફના સબ કિએ, ફેર કાયમ ઉઠાએ કે લિએ ॥ ૭૫ ॥

એ પહેલાં જેટલા પયગંબરો થયા છે તે બધા આવીને ઈમામ મહિમાં એકાકાર થયા. કોઈ પણ બાકી ન રહ્યું. એ સમયે ઈઝ્વાઝીલ ફિરસ્તાએ આવીને પોતાના દુંદુભિના સ્વરથી મિથ્યા જ્ઞાનના અહંકાર રૂપ પહડોને ઉડાડી દીધા અને બીજીવાર દુંદુભિ વગાડીને મિથ્યા જગતના જીવોને મુક્તિ સ્થળોનું સુખ અપાવ્યું.

એ પાંચોં નહેરેં કહી જો પાની, જિનસે દુનિયાં ભર્ય જિંદગાની ।
બાગોંને તાજગીયાં પાઈ, સો ભી પાની હાદિનેં પિલાઈ ॥ ૭૬ ॥

કુરાનમાં જે પાંચ નહેરોની વાત કરી છે અને જેનાથી દુનિયાને નવું જીવન ગ્રાપ્ત થયું છે. એવું કહ્યું છે, તે શ્રીપ્રાણનાથજીમાં રહેલી પાંચ શક્તિઓ માટે સંકેત કર્યો છે. તેમના દ્વારા સિંચવામાં આવેલા જીવનરૂપી અમૃતથી, મિથ્યા જગતના જીવોને અમરત્વ ગ્રાપ્ત થયું અને બ્રહ્માત્મા રૂપી ઉપવનને સ્ફૂર્તિ (જાગૃતિ) મળી. સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ સૌ પ્રથમ તેમને આ બ્રહ્મજ્ઞાનનું રસપાન કરાયું હતું.

સો ભી કહે ત્બિસ્ત કે બાગ, જિનસે ખેતી પાયો સુહાગ ।
ઈનકી મેં કરોં તફસીર, જુદે કર દેઊં ખીર ઔર નીર ॥ ૭૭ ॥

બ્રહ્માત્માઓને સ્વર્ગના ઉપવન કહ્યા છે. તેમના વડે સંસારની ખેતી રૂપ જીવોને સૌભાગ્ય (અમરત્વ) ગ્રાપ્ત થયું છે. તેનું પણ હું રહસ્ય સ્પષ્ટ કરીને કીર અને નીર (દૂધ અને પાણી)નું વર્ણન કરું છું.

ઉમત લાહૂતી કહી અંગૂર, દૂજી જબરૂતી કહી ખજૂર ।
મલકૂતીકોં ખેતી કહી, ઈનકોં બડાઈ ઉનથેં ભર્ય ॥ ૭૮ ॥

કુરાનમાં બ્રહ્માત્માઓ (લાહૂતી ઉમત)ને દ્રાક્ષની ખેતી કહ્યા છે. બીજી ઈશ્વરીસૂષ્ટિ (જબરૂતી ઉમત)ને ખજૂરની ખેતી અને વૈકુંઠના જીવો (મલકૂતી)ને સામાન્ય ખેતી કહ્યા છે. બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરીસૂષ્ટિને લીધે જ એ જીવોને આખંડ સુખ મળ્યું છે.

દોઊ કાયમ ભર્ય ઉમત, ઉડે બીચ હાદી કયામત ।
તીસરી કાયમ ભર્ય દુનિયાં ઔર, તિન સબોં કી હજ ઈન ઠૌર ॥ ૭૯ ॥

કયામતના સમયે સદ્ગુરુએ બ્રહ્મસૂષ્ટિ તથા ઈશ્વરીસૂષ્ટિ આ બને સમુદાયોને પોતપોતાના ધામમાં જાગૃત કર્યા. તેમને પ્રતાપે ગ્રીજ જીવસૂષ્ટિને પણ મુક્તિ સ્થળોનું સુખ મળ્યું. તે બધાનું પરમ તીર્થ આ બ્રહ્માત્માઓનાં ચરણ કર્મ છે.

ઔર દુનિયાં ને સબ ફસલ પાઈ, ઉમત બાગ હાસલ આઈ ।
એહ ખુદાએ કા બરસ્યા નૂર, દેખો છતે કા જહૂર ॥ ૮૦ ॥

પરમધામના ઉપવન રૂપી બ્રહ્માત્માઓનું તારતમ જીવનરૂપી ફળ સંસારના તમામ જીવોને મળ્યું. આ રીતે આ જગતમાં પરમાત્માની કૃપાનો વરસાદ વરસ્યો. છત્રસાલજીએ એ રહસ્ય સ્પષ્ટ કર્યું છે.

હુઆ ખુદાએ કે હજૂર, બાત યાહી કી હુઈ મંજૂર ॥ ૮૧ ॥

જે બ્રહ્મસ્વરૂપ સદ્ગુરુના ચરણો નજીક આવ્યા છે તેમની બધી વાતો પરમાત્માએ મંજૂર રાખી છે.

પ્રકરણ ૮ ચોપાઈ ૩૧૦

લિંગા સિપારે સૂરતોં, ઔર આયાતો દેખો જાએ ।
કયામત કલામ અલ્લાહ મેં, ઠૌર ઠૌર દઈ બતાએ ॥ ૧ ॥

કુરાનના જુદા જુદા સિપારા, અધ્યાયો તથા આયતોને સારી રીતે સમજો. તેમાં અનેક સ્થળો કયામતના સંકેતોનો ઉલ્લેખ છે.

અબ લોં તારીખ આખર કી, ન પાઈ કુરાનથેં કિન ।
સો રૂહઅલ્લા કે ઈલમસે, જાહેર હુઈ સબન ॥ ૨ ॥

આજ સુધી કુરાનને વાંચનારાઓમાંથી કોઈને પણ ચોક્કસ રૂપે ક્યામતની ઘડી પ્રાપ્ત થઈ નથી.
સદ્ગુરુશ્રીદેવચંદ્રજી મહારાજના તારતમ જ્ઞાનથી જ તે ઘડી બધે જ જાહેર થઈ છે.

સબોં સિપારોં ક્યામત, એહી લિખ્યા હૈ મજકૂર ।
પર ક્યોં પાઈએ હાદી બિના, કલામ અલ્લા કા નૂર ॥ ૩ ॥

જો કે કુરાનના મોટાભાગના (તમામ) સિપારાઓમાં ક્યામતનો ઉલ્લેખ છે. પરંતુ સદ્ગુરુના
પ્રગટ થયા વગર એ રહસ્યમય વચ્ચનોનો પ્રકાશ શી રીતે મેળવી શકત ?

આગું નવ સદીય કે, કહ્યા હોસી રૂહોં મિલાપ ।
બુજર્ગ મિલાવા હોએસી, દેવેં દીદાર ખુદા આપ ॥ ૪ ॥

ત્યાં આ રીતે કહ્યું છે, નવમી સદી પછી મહભ્રદની દસમી સદીમાં, આ જગતમાં બ્રહ્માત્માઓનું
મિલન થશે. તેમનું એ મિલન ઘણું મોટું માનવામાં આવશે. તે સમયે જગતના સ્વામી પરમાત્મા
પોતે પ્રગટ થઈને બધાંને દર્શન આપશે.

બાકી દસમી સદીય કે, સવા નવ સાલ રહે ।
ગાજ મિસલ મોમિન કી, રૂહઅલ્લા ઉતરે કહે ॥ ૫ ॥

તે પ્રમાણે મહભ્રદની દસમી સદી પૂરી થવામાં નવ વર્ષ અને ત્રણ માસ બાકી રહેતાં ધર્મ પર
સમર્પિત થનારો બ્રહ્માત્માઓનો સમુદ્દર શ્રીશ્યામાજ સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીની સાથે અવતર્યો.

રૂહ અલ્લા રોસન જ્યાદા કહ્યા, દૂજા અપના નામ ।
એક બદલે બંદગી હજાર, એ કરસી કબૂલ ઈમામ ॥ ૬ ॥

કુરાન પ્રમાણે શ્રીશ્યામાજએ બીજું શરીર ધારણ કરીને પોતાનું નામ વધારે જાહેર કર્યું.
સદ્ગુરુના એ બીજા સ્વરૂપ (મહામતિ શ્રીપ્રાણનાથજી) બધાંની પ્રાર્થનાઓ સ્વીકારીને તેમની
એક પ્રાર્થનાના ફળરૂપે હજાર પ્રાર્થનાઓનું ફળ આપશે.

બીચ અગ્યારહીં સબ રોસની, જ્યોં જ્યોં મજલેં ભઈ જિત ।
હક ન્યામત લઈ હાદિયોં, ત્યોં લિખી કુરાનમેં તિત ॥ ૭ ॥

અગિયારમી સદીમાં તેમના જ્ઞાનનો પ્રકાશ બધે જ ફેલાશે. તેમના જીવનમાં જેવી પરિસ્થિતિ
આવતી રહી, તે પ્રમાણે તારતમ વાણીનું અવતરણ થયું. સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી અને શ્રી
પ્રાણનાથજીને પરબ્રહ્મ પરમાત્માની કૃપા રૂપી નિધિ જેમ જેમ પ્રાપ્ત થતી રહી છે, તેનો ઉલ્લેખ
કુરાનમાં તે પ્રમાણે છે.

એક જામા હજરત ઈસે કા, મિલ દોએ ભાએ તિન ।
મુદતેં એક જુદા હુઆ, સાલ સતાનબે પોહોંચે ઈન ॥ ૮ ॥

કિતાબ ઈલાહી ઉતરી, ગૈબ સે આઈ ઈત ।
મહીને આઠ લોં ઉત જુધ હુઆ, ચલે મદીને સે ઈન સરત ॥ ૯ ॥

સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીનું સ્વરૂપ એક જ હતું. તેમના બે પુત્રો (માનસ અને ઔરસ અર્થાત્)

શ્રીપ્રાણનાથજી અને શ્રીબિહારીજી) થયા. કેટલોક સમય વ્યતીત થયા પછી તે બજેમાંથી એક (બિહારીજી) બીજા (શ્રીપ્રાણનાથજી)થી અલગ થયા. શ્રીદેવચંદ્રજીના અવતરણને સત્તાશું વર્ષ વ્યતીત થયા પછી (અનુપ શહેરમાં) ઈલાહી કિતાબ ‘સનંધ’નું અવતરણ થયું. તે પછી આઠ માસ સુધી ઔરંગઝેબ તથા તેના કર્મચારીઓ સાથે શ્રીપ્રાણનાથજીનું ધર્મયુદ્ધ ચાલતું રહ્યું. તે માટે તેઓ સૂરત (મદીના)થી આગળ વધ્યા હતા.

પાંચ કિતાબેં પેહેચાન સે, હુકમેં હાથ દઈ ।
એ સાલ નિન્યાનબે લિખ્યા, ગંજ છિપે જાહેર ભઈ ॥ ૧૦ ॥

આ રીતે પરબ્રહ્મ પરમાત્માના આદેશથી સુંદરસાથની ઓળખાણ માટે પાંચ ગ્રંથ (રાસ, પ્રકાશ, ષટ્ક્રાતુ, કલશ અને સનંધ) આપવામાં આવ્યા. રામનગર પહોંચતાં સુધીમાં આધ્યાત્મ ક્ષેત્રનાં તમામ ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થયાં. આ સમયે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીના જન્મથી લઈને નવાશું વર્ષ વ્યતીત થયાં છે.

લક્બ ઈદ્રીસ જાન્યા ગયા, સૌ સાલકી મજલ ।
જિત તીસ વરક ખુદાએ કે, હુએ થે નાજલ ॥ ૧૧ ॥

કટેબ ગ્રંથોમાં આદમ પયગંબરને સો વર્ષ પછી ‘ઈદ્રીસ’ પયગંબરની ઉપાધિ મળી હતી. તે સમયે ખુદા દ્વારા આપવામાં આવેલી ત્રીસ આયતો પ્રકાશમાં આવી હતી. આ જ રીતે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીના આગમનનાં સો વર્ષ પછી શ્રીપ્રાણનાથજીને રામનગરમાં ‘ઈદ્રીસ’ પયગંબરની ઉપાધિ મળી. તે પહેલાં મેડતામાં જે ત્રીસ સનંધો ઉત્તરી હતી જેનો ઔરંગઝેબ સ્વીકાર કર્યો ન હતો, તેને જ રામનગરના મુસ્લિમ વિદ્વાનોએ સ્વીકાર કર્યો.

ટોના કિયા મહેમદ પર, અગ્યારે ગાંઠ લગાએ ।
વહ ગાંઠેં છૂટે બિના, કાણું ના સકેં જગાએ ॥ ૧૨ ॥

હદીસોમાં લખ્યું છે કે કોઈ યહૂદી છોકરીએ રસૂલ મહેમદ પર જાદુ કર્યો. તેણે રસૂલ મહેમદના નામથી એક દોરડામાં અગિયાર ગાંઠો મારી. જ્યાં સુધી એ ગાંઠો ખુલ્લી નહિ ત્યાં સુધી રસૂલ મહેમદ વિશેષ આયતો લાવી શક્યા નહિ. આ પ્રસંગ અગિયારમી સદીમાં ધર્મગ્રંથોનાં રહસ્યો સ્પષ્ટ થવા તરફ તથા તારતમશાનના અવતરણ તરફ સંકેત કરે છે.

દસ પર એક સદી ભઈ, છૂટ ગઈ ગાંઠેં સબ ।
આમર મહેમદ આખર હુઈ, હૌર પોહોંચે મોમિન તબ ॥ ૧૩ ॥

જ્યારે અગિયારમી સદી થઈ ત્યારે બધી ગાંઠો ખુલ્લી ગઈ અર્થાત્ ધર્મગ્રંથોનાં તમામ રહસ્યો સ્પષ્ટ થયાં. રસૂલ મહેમદે કહ્યું હતું કે, ક્યામતના સમયે પરમાત્મા પોતે પ્રગટ થશે. તેમની તે વાત પૂરી થઈ. બધા બ્રહ્માત્માઓએ બ્રહ્મ સ્વરૂપ સદ્ગુરુનું જ્ઞાન મેળવીને પોતાની સુરતાને પરમધામમાં પહોંચાડી.

દસ ઓર દોએ બુરજ કહે, વહ બારહીં સદી ક્યામત ।
ક્યોં પાવે બંધે જાહેરી, બુજરક ઈન સરત ॥ ૧૪ ॥

કુરાનના ‘સુરા અલબૂજ’માં બાર બુર્જોનો ઉલ્લેખ આવે છે. તે બારમી સદીમાં ક્યામત થવાનો

સંકેત છે. જે લોકો કુરાનના બાધ્ય અર્થો તથા શબ્દજગ્યમાં બંધાયેલા છે, તેઓ ક્યામતની ઘડી માટે કહેવાયેલા આ સંકેતો શી રીતે સમજ શકે ?

દસમી સે દોએ ભાએ, સો હાદી દોએ બુજરક ।
આખર જમાના કરકે, પોહોંચાએ સબોં હક ॥ ૧૫ ॥

કુરાનના ‘સુર અલ ફજ’માં દસમી સદી પછી બે સ્વરૂપોનો ઉલ્લેખ છે. આ પણ બે મહાન સદ્ગુરુ (શ્રીદેવચંદ્રજી અને મહામતિ શ્રીપ્રાણનાથજી)ની તરફ સંકેત છે. એ બનેએ ક્યામતની અંતિમ ઘડી પ્રગટ કરીને, પોતાના બ્રહ્મજ્ઞાન વડે જગતના તમામ જીવોને મુક્તિસ્થળોમાં અખંડ કરી દીધા.

ઈન બીચ જો ગુજરે, તિન બરસોં કી તફસીર ।
દસ અગ્યારહી તીસ બારહીં, ઔર સતર કી જંજીર ॥ ૧૬ ॥

ક્યામતનો સમય આવે ત્યાં સુધી જે સમય વીતી ગયો તે વર્ષોનું વર્ષન આ રીતે છે. અગિયારમી સદીના છેલ્લાં દસ વર્ષ બ્રહ્માત્માઓની જાગૃતિનાં છે. બારમી સદીની શરૂઆતનાં ત્રીસ વર્ષ ઉત્તમ જીવોની જાગૃતિનાં છે. એ સિવાય બાકીનાં સીતેર વર્ષ પુલે સિરાતનાં અર્થાત્ કર્મનાં બંધનનાં કહેવામાં આવ્યાં છે.

ઈન દસોં ઉમત ખાસી ચલી, દુની ચલી તીસ ભાએ જબ ।
પુલસરાત સતર કહે, પોહોંચી આખર ફિરસ્તોં તબ ॥ ૧૭ ॥

અગિયારમી સદીના છેલ્લાં એ દસ વર્ષોમાં બ્રહ્માત્માઓ જાગણી રાસલીલા કરીને પરમધામ ગયા. બારમી સદીનાં ત્રીસ વર્ષમાં જીવસૂચિને મુક્તિ સ્થળોમાં સ્થાન મળ્યું. બારમી સદીનાં બાકીનાં સિતેર વર્ષ પુલેસિરાતનાં કહ્યાં છે. તેના અંતિમ ચરણમાં બધી દૈવી શક્તિઓ (ફિરસ્તાઓ)ને તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ પહોંચ્યો.

પીછે તેરહીં મેં ઉઠ ખડે, સુખ કાયમ પોહોંચે સબ ।
આઠોં લિસ્ત બિવેકસોં, હુએ નજરોં ન છૂટે અબ ॥ ૧૮ ॥

તે પછી તેરમી સદીમાં જે જીવો જાગૃત થયા. (શરીર ઢૂપી કબરમાં મુડદાની જેમ સુષુપ્ત જીવો જ્યારે ઊઠીને ઊભા થયા ત્યારે) તે બધાને અખંડ સુખ મળ્યું. બધા જીવોને પોતપોતાનાં કાર્યો પ્રમાણે આઠ પ્રકારનાં મુક્તિ સ્થળોમાં સ્થાન આપવામાં આવ્યું. અર્થાત્ તે બધા અક્ષરબ્રહ્મની દાસીમાં અંકિત થયા. હવે તેઓ ત્યાંથી ક્યારેય દૂર નહિ થાય.

પ્રકરણ ૮ ચોપાઈ ૩૨૮

ઘૌથે સિપારે મેં લિખી, સો રોસની મેં દિલ મેં રખી ।
જાહેર કરોં વાસ્તે ઉમત, ખોલોં બાતૂન આઈ સરત ॥ ૧ ॥

કુરાનના ચોથા સિપારામાં જે રીતે ઉલ્લેખ છે તેને અનુરૂપ મેં તેનાં ગૂઢ રહસ્યો હૃદયમાં ધારણ કર્યો છે. હવે હું બ્રહ્માત્માઓ માટે તેમને પ્રગટ કરું છું, કેમ કે કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરવાનો સમય (અગિયારમી સદી) આવી ગયો છે.

કેતોં કે મુંહ ઉજલે ભાએ, કેતોં કે મુંહ કાલે કહે ।
કૈયોં યકીન કૈયોં મુનકર, યોં લિખ્યા હોસી આખર ॥ ૨ ॥

ત્યાં આ રીતે લઘું છે કે, ક્યામતનો સમય આવશે ત્યારે કેટલાક લોકોનાં મુખ ઉજજવળ થશે. તો કેટલાક લોકોનાં મોંઢાં કાળાં થશે. એ સમયે અવતરેલા પરમાત્મા પ્રત્યે અનેક લોકો વિશ્વાસ મૂકશે તો અનેક લોકો તેમનાથી વિમુખ રહેશે. અંતિમ સમયે આવી સ્થિતિ હશે.

હક તાલાને કિયા કુરમાન, ડાંટ હેં કીને કુફરાન ।
અંજુર તૌરેત સે જો ફિરે, સોઈ કાફર હુએ ખરે ॥ ૩ ॥

કુરાન પ્રમાણે ખુદાએ જે કાંઈ કહ્યું છે, તેની અવગણના કરનારા લોકો તેને કપટભાવથી ધુપાવે છે. જે લોકો અંજુલ તથા તૌરાતથી વિમુખ થશે તેમને જ ખાસ કરીને કાફર કહેવામાં આવ્યા છે. (અહીં પરબ્રહ્મ પરમાત્માના આદેશ સ્વરૂપ, રાસ, પ્રકાશ, કલશ વગેરે ગ્રંથો શ્રીપ્રાણનાથજી દ્વારા ઉત્તર્યા, તેમને બિહારીજીએ કપટ ભાવથી ધુપાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો. જે આ ગ્રંથોથી વિમુખ થશે, તેઓ જ હકીકતમાં નાસ્તિક કહેવાશે).

કાફર દિલમે કીના આને, અંજુર તૌરેત પર મારે તાને ।
જો ખુદાએકા પૈગંમર, તિનસે ફિરે સો હુએ કાફર ॥ ૪ ॥

એવા નાસ્તિક લોકો હદ્યમાં કપટભાવ રાખીને અંજુલ અને તૌરાતનાં વચનો પર મહેણાં મારે છે. પરમાત્માના સંદેશા લઈને આવનારાઓથી જે વિમુખ થાય છે તેમને જ કાફર કહ્યા છે. આ રીતે હદ્યમાં કપટભાવ હોવાથી બિહારીજી રાસ, પ્રકાશ, કલશ વગેરે ગ્રંથોને જોઈને દુઃખી થયા અને તેમણે સુંદરસાથને એ ગ્રંથોના જ્ઞાનથી વંચિત રાખવા પ્રયત્ન કર્યો.

જુબાં યકીન ક્યામત ન માને, ઊપર ઈસલામ કે કીના આને ।
ઉનસે જો હુએ મુકર, સોઈ ગિરો કહી કાફર ॥ ૫ ॥

એવા લોકો મોઢેથી તો રસૂલમાં વિશ્વાસ કરે છે પરંતુ તેમણે દર્શાવેલા ક્યામતના સંકેતો પ્રગટ થયા તે બાબત પર વિશ્વાસ કરતા નથી અને ધર્મનાં વચનો પ્રત્યે કપટભાવ રાખે છે. જે લોકો એવાં વચનોથી વિમુખ થાય છે, તેમને જ કુરાનમાં કાફર કહ્યા છે.

મુનકર હુકમ ઔર ક્યામત, હુએ નાહીં નેક બખત ।
ફંડ માહેં હુએ ગિરફતાર, ભમર હલાકી પડે કુફર ॥ ૬ ॥

જે લોકો પરમાત્માનો આદેશ અને ક્યામતની ઘડીથી વિમુખ થાય છે તેમનાં નસીબ કદાપિ ખુલ્યાં નથી. એવા લોકો માયા-મોહનાં બંધનોમાં જ ફસાયેલા છે અને ભવસાગરની ભમરીમાં પડીને જન્મ-મરણ રૂપી દુઃખો ભોગવી રહ્યા છે.

ઉસ્તવાર ન પાઈ સુંત, એ જો હુએ બદ બખત ।
સુપેત મુંહ કહે મોમિન, પાઈ રાહ જમાતસે તિન ॥ ૭ ॥

એવા લોકોએ ધર્મનિષ આત્માઓના જેવો ધર્મમાર્ગ મેળવ્યો નથી. આ જ એમનાં દુર્ભ્રાણનું સૂચન છે. બ્રહ્માત્માઓએ પરમાત્માના સ્વરૂપની ઓળખાણ કરી છે. તેથી તેમને ઉજ્જવલ મુખવાળા કહ્યા છે.

નવ સદીકે આગે રોસન, કહ્યા હોસી ભિસ્તકા દિન ।
અરફા આગે રોજ ભિસ્ત, જાહેર હોસી સબોં સરત ॥ ૮ ॥

હદ્દિસોમાં કહ્યું છે, નવમી સદી પછી બ્રહ્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ થશે. તે બધા જીવોને મુક્તિ સ્થળોમાં પહોંચાડવાનો સમય છે. દસમી સદી (અરફા) પછી જીવોને સ્વર્ગમાં અખંડ સુખ મેળવવાનો દિવસ આવશે. આ રીતે ક્યામતના દિવસ માટે કહેવાયેલાં તમામ વચનો એ સમયે સ્પષ્ટ થશે.

રૂહોંકા હોસી ભિલાપ, જો બીચ દરગાહકે આપ ।
હોસી અલ્લા કા દીદાર, ભિલસી તીનોં ઈત સિરદાર ॥ ૯ ॥

તે સમયે, એ બ્રહ્માત્માઓનું ભવ્ય ભિલન થશે, જેમનું ચિન્મય સ્વરૂપ (પર આત્મ) દિવ્ય પરમધામમાં છે. તે સમયે તેમને, આ મિથ્યા જગતમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં દર્શન થશે. રસૂલ મહિમદ દ્વારા દર્શાવાયેલાં ગ્રાણેય શ્રેષ્ઠ સ્વરૂપો, ઈમામ મહિમાં એક સાથે ભળી જશે.

એ હમેસાં હૈં ભિસ્તકે, નહીં બરાબર કોઈ ઈનકે ।
સુપેત મુંહ રહેં મસ્ત, ખુદાએકી રાહ પર કરી હૈ કસ્ત ॥ ૧૦ ॥

એ ગ્રાણે સ્વરૂપો અખંડ પરમધામનાં છે. તેમની સમકક્ષ બીજાં કોઈ નથી. તેમનાં મુખારવિંદ દિવ્ય તેજથી પ્રકાશમાન છે. તેમણે જ પરમાત્માના માર્ગ પર દઢ રહેવા માટે અનેક દુઃખો સહન કર્યો છે.

જો ગુજરચા બીચ ઈન સૂરત, ખબર હુકમ હકીકિત ।
એ જો કહી આએત સાહેબ, સો પઢી મૈં કહે મહિમદ ॥ ૧૧ ॥

આ ગ્રાણે સ્વરૂપોના જીવનમાં જે જે બનાવો બન્યા છે, રસૂલ મહિમદે, ખુદાના હુકમથી, તે અંગે ભવિષ્યવાણી કરી છે. તેમણે એ સંબંધી જે આયતો કહી છે, અંતિમ મહિમદ કહે છે કે, તે બધી મેં વાંચી છે.

પ્રકરણ ૧૦ ચોપાઈ ઉત્તે

એ રોજ નાહીં ભિલાઝ, હોસી નવ સદી આગું ભિલાપ ।
કલામ અલ્લાકા જાહેર નૂર, અગ્યારે સિપારે કા જહૂર ॥ ૧ ॥

ક્યામતના દિવસનું પ્રગટ થવું એ ધર્મગ્રંથોની ભવિષ્યવાણીની વિરુદ્ધ નથી. કુરાનમાં ઉલ્લેખ છે કે, નવમી સદી પછી, સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીને પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં દર્શન થશે. ક્યામતની આ ઘડીમાં કુરાનનાં ગૂઢ રહેસ્યો સ્પષ્ટ હોવાનું વર્ણન કુરાનના અગ્નિયારમા સિપારામાં આપવામાં આવ્યું છે.

એ લિખ્યા વાસ્તે સબબ ઈન, બદલે નેક ખૂબ કારન ।
બીચ રાહ હક્કે એક, તિન નેકોંકા બદલા નેક ॥ ૨ ॥

આ એટલા માટે લખવામાં આવ્યું છે કે, ધર્મમાર્ગ ચાલનારા આત્માઓને પરમધામનાં અખંડ સુખ પ્રાપ્ત થવાનાં છે. આ ધર્મ માર્ગ પર, શ્રીદેવચંદ્રજી જેવી વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓ ચાલી છે. તેમનું અનુસરણ કરનાર આત્માઓને પણ તેવું જ શ્રેષ્ઠ ફળ મળશે.

ઉનસોં જ્યાદા મિલ્યા હૈ જિત, બોહોતક સવાબ લેના હૈ તિત ।
બોહોતાયત બીચ યોં નબિએ, સો મિસલ ગાજિયોં બીચ જાહેર કિએ ॥ ૩ ॥

તેમનાથી પણ વધુ જ્યાતિ તેમના બીજા સ્વરૂપ શ્રીપ્રાણનાથજીને મળી છે. તેમની પાસેથી જગતના જીવોને અનેક લાભ લેવાના છે. ‘બહુતાયત’ નામના ગ્રંથમાં ઉલ્લેખ છે કે, શ્રીપ્રાણનાથજીએ પોતાના બ્રહ્માત્માઓની એક પ્રાર્થનાની જગ્યાએ, તેમને હજારો પ્રાર્થનાઓના ફળથી પણ વધુ ફળ આપ્યું છે.

તિન પર બંદગી એક કરે કોએ, સો હજાર બંદગિયોં સે નેક હોએ ।
તિનકો સવાબ બડા બુજરક, દેવે એહી સાહેબ હક ॥ ૪ ॥

તેમના પ્રત્યે જે પ્રણામ કરશે, તેમના એક પ્રણામ, બીજા હજારો પ્રણામો કરતાં પણ વધુ ઉત્તમ માનવામાં આવશે. તેમને ખૂબ ઉત્તમ શ્રેષ્ઠ ફળ મળશે. પરમાત્માનું એ જ સ્વરૂપ તેમને મુક્તિસ્થળોનું સુખ આપશે.

નવ સૈ નબે હુએ અરસ, ઔર નવ માસ ઉતરે સરસ ।
તિનસે દૂસરા હોએ મકબૂલ, સો એ બંદગિયાં કરે કબૂલ ॥ ૫ ॥

હદ્દિસોમાં એવો ઉલ્લેખ છે કે, રસૂલ મહિમદ પછી નવસો નેવું વર્ષ અને નવ માસ વીતી ગયા પછી શ્રીદેવચંદ્રજી પ્રગટ થશે. તેઓ પોતાનું બીજું શરીર ધારણ કરશે અર્થાત् શ્રીપ્રાણનાથજીના હૃદયમાં બેસશે ત્યારે બધા લોકોની પ્રાર્થના સ્વીકારશે.

સો બખ્સસીસ કરે સબ એ, બદલે એક કે હજાર દે ।
ઈનકે બરાબર એસે કર, કોસિસ કરે ખુદાકી રાહ પર ॥ ૬ ॥

આ જ સ્વરૂપ બધા જીવોને મુક્તિનું ફળ આપશે અને એક પ્રાર્થનાને બદલે તેમને હજાર પ્રાર્થનાઓનું ફળ આપશે. બ્રહ્માત્માઓ તેમને અનુરૂપ ચાલીને પોતાને પરમાત્માના માર્ગ પર સમર્પિત કરશે.

ખિલાફ રાહ ચલેં કાફર, દુનિયાં કો ટેખાવેં ડર ।
એ જો સરત કહી ઈસ દિન, ઉસ બખત ઉતરે મોમિન ॥ ૭ ॥

નાસ્તિક લોકો તેનાથી ઊલટા માર્ગ ચાલશે. તેઓ બીજા લોકોને પણ ભય બતાવીને પોતાની તરફ ખેંચશે. હદ્દિસ વગેરે ગ્રંથોમાં, ખુદાના આગમનની જે ઘડી નક્કી કરવામાં આવી છે, તે ઘડીએ બ્રહ્માત્માઓ પણ આ જગતમાં અવતર્યા.

હોએ આવાજ લડાઈ બખત, તિસ પર મોમિન કરેં કસ્ત ।
કસ્ત કરેં સબ આરબ, એ આએત ઉતરી હૈ તબ ॥ ૮ ॥

હદ્દિસોમાં એ પણ ઉલ્લેખ છે કે, રૂહઅલ્લાહ જ્યારે શેતાનને મારશે, ત્યારે હાહાકાર મચી જશે. તેના અનુયાયીઓ પણ એ સમયે મહેનત કરશે. જ્યારે બધા આરબ નિવાસીઓ પણ દુઃખો સહન કરશે ત્યારે તેમને માટે આયત ઉત્તરશે.

(આ રીતે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ પ્રગટ થઈને બ્રહ્મજ્ઞાન દ્વારા, લોકોના હૃદયમાંથી નાસ્તિક ભાવના દૂર કરી ત્યારે જગતમાં હાહાકાર મચી ગયો. બ્રહ્માત્માઓને પણ મુશ્કેલીઓ સહન કરવી પડી. તે

અવસરે શ્રીપ્રાણનાથજ્ઞના મુખારવિંદથી પ્રાર્થના રૂપે બ્રહ્મવાણીનું અવતરણ થયું છે.)

ના રવા મોમિન ના ચાહેં, ઘર છોડ બાહેર લડનેકો જાઓ ।
હોએ સેહેર ઉજાડ બખત સોએ, ખાને પીને કી ઢીલ હોએ ॥ ૮ ॥

બ્રહ્માત્માઓ નિષિદ્ધ વસ્તુઓની ઈચ્છા રાખતા નથી. પોતાના ઘર-શરીરમાં રહેલા ગુણો, અંગ, ઈન્દ્રિયોને વશ કરવાનું છોડીને તેઓ ‘બહાર’ બીજાઓ સાથે લડવા જતા નથી. હદીસોમાં લખ્યું છે. (ઇસા રૂહઅલ્લાહ શેતાનને મારશે ત્યારે) આખું શહેર વેરાન થઈ જશે અને લોકોને ખાવા-પીવામાં પણ વિલંબ થશે. તેનો અર્થ છે કે, તે વખતે બધે જ કોલાહલ મચેલો હશે. ધર્મ-કાર્ય પ્રત્યે લોકોનો ઉત્સાહ શૂન્ય હશે. લોકોને આધ્યાત્મિક જ્ઞાન મેળવવામાં વિલંબ થશે.

પોહોંચે જબ એહ સરત, બાહેર ન જાના તિન બખત ।
હર એક જમાત બોહોત મેલા, હર ઈન કિસો મુરાદ કિબલા ॥ ૧૦ ॥

જ્યારે એવી સ્થિતિ આવશે ત્યારે પણ તમે આત્મ સંયમ પર બળ આપજો. અન્ય લોકો સાથે લડવા માટે બહાર જવું નહિ. તે વખતે બધી જ જાતિઓ અને સમુદ્ધાયોનો ઘણો મોટો મેળો થશે. તેઓ બધા આ બ્રહ્માત્માઓ સાથે પરમધામના સુખોની ઈચ્છા કરશે.

જિન સિર કહ્યા વહ ગામ, તિન છોડ ન જાએ લડાઈ કામ ।
બાકી લોક પીછે જો રહે, જબ વહ તલબ દાનાઈ ચહે ॥ ૧૧ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓનું ઘર પરમધામ કહ્યું છે તેઓ પોતાના ગુણ, અંગ, ઈન્દ્રિયોની સાથે યુદ્ધ (સંયમ) કરવાનું છોડશે નહિ. તેમની પાછળ જે લોકો રહેશે, તેઓ પણ જ્ઞાનની ચતુરાઈ વડે પોતાની ઈન્દ્રિયો પર સંયમ રાખવાનું ઈચ્છશે.

જો કોઈ ઉન ગામકે હેં, તિનકો ઈલમ દીનકા કહે ।
સવા નવ બરસ દસમીકે બાકી, ઈતથેં મજકૂર ભઈ હૈ તાકી ॥ ૧૨ ॥

જે આત્માઓ દિવ્ય પરમધામના છે તેમને માટે જ આ ધર્મનો ઉપદેશ છે. દસમી સદીના જ્યારે સવા નવ વર્ષ બાકી રહ્યાં ત્યારે શ્રીશ્યામાજી અને બ્રહ્માત્માઓના અવતરણની સાથોસાથ, શેતાનની સાથે યુદ્ધ કરવાની વાતો પણ શરૂ થઈ ગઈ.

પ્રકરણ ૧૧ ચોપાઈ ઉપા

કુરાન તફસીર જો હુસેની, બુજરક એહ પેડસે કેહેની ।
મરદ તીનોં પર હૈ મુદાર, જો કલામ અલ્લા કહે સિરદાર ॥ ૧ ॥

હુસેન મહભ્રદ નામના ખલીફાની કુરાનની ટીકા (તફસીર હુસેની) શરૂઆતથી જ ઈસ્લામ પરંપરામાં શ્રેષ્ઠ માનવામાં આવી છે. તેના પ્રમાણે કુરાનમાં ત્રણ શક્તિશાળી સ્વરૂપોની ચર્ચા છે. તેઓ ક્યામતનો સંદેશ આપનાર હોવાથી વિશિષ્ટ માનવામાં આવ્યા છે.

એ તીનોં સૂરત હેં એક, સો રસૂલ તીનોં સરૂપ બિસેક ।
સબ નામોં બુજરકી લિખી જિત, મગજ ખુલેં સબ દેખોગે તિત ॥ ૨ ॥

તે ત્રણેય સ્વરૂપો એક જ છે. ખુદાનો સંદેશ આપવાને કારણે ત્રણે વિશિષ્ટ કહેવાયા છે. તે

ત્રણેયની વિશેષતાઓ પણ બતાવવામાં આવી છે. જ્યારે તેમનાં રહસ્યો સ્પષ્ટ થશે ત્યારે સૌને જાણ થશે.

લ્યાએ કુરમાન કેહેલાએ રસૂલ, પર તાએ ખુલે જાએ બિતાબ મૂલ ।
એ ઈલમ લે રહાઅલ્લા આયા, ખોલ માયને ઈમામ કેહેલાયા ॥ ૩ ॥

ખુદાનો સંદેશો લાવ્યા હોવાથી મહભ્રદ રસૂલ કહેવાયા. પરંતુ તે સંદેશા, એમના દ્વારા જ સ્પષ્ટ થશે, જેને પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ એની શોભા આપી છે. આ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરનારા, બ્રહ્મજ્ઞાન રૂપી તારતમ જ્ઞાન લઈને શ્રીદેવચંદ્રજી (રહાઅલ્લાહ) આ જગતમાં અવતર્યા. તેઓએ જ શ્રીપ્રાણનાથજ્ઞાના હૃદયમાં બેસીને, આ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કર્યા તેથી ઈમામ મહદી કહેવાયા.

દસમી કે સવા નવ બરસ, તા દિન પૈદાસ સરૂપ સરસ ।
પીછે જો તીસરા હુંઆ તમામ, વહ ચાંદ એ સૂરજ આખરી ઈમામ ॥ ૪ ॥

રસૂલ મહભ્રદ પદ્ધી, દસમી સદીનાં સવા નવ વર્ષ બાકી રહ્યાં ત્યારે શ્રીદેવચંદ્રજી (રહાઅલ્લાહ) પ્રગટ થયા. તે પદ્ધી જ્યારે તેઓ બીજા સ્વરૂપે અર્થાત્ શ્રીપ્રાણનાથજ્ઞાના હૃદયમાં બિરાજ્યા ત્યારે આખરી ઈમામ (ઈમામ મહદી) કહેવાયા. એ બન્ને સ્વરૂપોને કુરાનમાં ચંદ્ર તથા સૂર્ય કહ્યા છે.

કહું કુરાન દેખિયો અંદર, પટ ઉડાળો આડા અંતર ।
ઉસ ઈસે પીછે જો ઉસ્તવારી, સો તો કાયદે ખુદાકે સિફત સારી ॥ ૫ ॥

હવે હું કુરાનનાં આ ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરીને તમારી બધી અમણા દૂર કરું છું. કુરાનમાં ઈસા રહાઅલ્લાહ પદ્ધી પ્રગટ થનારા ઈમામ મહદીને સૌથી વધુ મજબૂત કહ્યા છે. તેમના નીતિ-નિયમો તથા વિશેષતાઓ પરમાત્માના નીતિ-નિયમો સમાન માનવામાં આવે છે.

બુનિયાદ રસૂલ સોઈ આખરી, એ સિફત સારી ઈનકી કરી ।
ઈન ઈમામ ઔલાદ જો યાર, પાક દરુદ કરે હુસિયાર ॥ ૬ ॥

એ ત્રણેય સ્વરૂપોમાં આદિ રસૂલ મહભ્રદ છે. તેમણે જ એ અંતિમ સ્વરૂપનો મહિમા ગાયો છે. આ ઈમામ મહદીના અનુયાયીઓ, જેટલા પણ બ્રહ્માત્માઓ છે, તેઓ પવિત્ર હૃદયથી સાવચેત થઈને તેમની પ્રાર્થના કરે છે.

એક સે ઈસારત દૂસરે, બિલંદ અસ્થાને ખુસખબરે ।
ઈન દેહરી કી સબ ચૂમસી ખાક, સિરદાર મેહેરબાન દિલ પાક ॥ ૭ ॥

આ રીતે કુરાનમાં એકથી વધારીને બીજા સ્વરૂપની મહત્તમાના સંકેતો આપ્યા છે. શ્રીદેવચંદ્રજી જ્યારે બીજું શરીર ધારણ કરશે (શ્રીપ્રાણનાથજ્ઞાના હૃદયમાં બિરાજ્યા) ત્યારે તેઓ સૌને પરમધામનો દિવ્ય સંદેશ આપશે. બધા લોકો તેમના ચરણકમળમાં નતમસ્તક થશે. તેઓ પરમકૃપાળું તથા પવિત્ર હૃદયવાળા બ્રહ્માત્માઓમાં શિરોમણિ કહેવાશે.

આગે ચલને કી નિસાની, પાતસાહ નજીક દરગાહ પેહેચાની ।
મિલ્યા કહ્યા મુલક પાતસાહી, સો ખાસી ગિરો રૂહેં દરગાહી ॥ ૮ ॥

તેમનું જ્ઞાન સૌથી આગળ વધ્યું છે. અર્થાત્ તેમણે પરબ્રહ્મ પરમાત્મા તથા પરમધામની

ઓળખાણ કરાવી છે. ત્યાં એ રીતે કહ્યું છે કે, તેમને ધાર્મિક જગતનું સામ્રાજ્ય મળ્યું છે. તેઓ પરમધામના વિશિષ્ટ આત્માઓમાં શિરોમણિ કહેવાયા છે.

ઉત્પન અપની બડી દૌલત, ઔલાદ યાર દોડિ બાજૂ ઉમત ।
બડે સાહેબકી એ પાતસાહી, જાહેર હુઆ ખંબ ખુદાઈ ॥ ૮ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ તેમને પોતાની અપાર સંપત્તિ સાથે પ્રગટ કર્યા છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્માના અંગ સ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓનો સમુદ્દરાય અને ઈશ્વરીસૂષ્ટિ મિત્રોની જેમ તેમની બન્ને બાજુ બેઠેલ છે. કુરાન પ્રમાણે આ જગતમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું સામ્રાજ્ય સ્થપાયું. તેઓ પોતે પરમાત્માના જ્ઞાન સ્થંભ રૂપે પ્રગટ થયા છે.

જિનમે હુકમ કિયા ઈસલામ દીન, દૌલત દઈ સબોં યકીન ।
મોતી કહ્યા ડબે બુજરક, ઉતહીં કા સિતારા હક ॥ ૧૦ ॥

એમને જ પરમાત્માએ સત્યધર્મની સ્થાપના કરવાની જવાબદારી સોંપી છે. એમણે જ પરમધામની નિધિ આપીને સૌમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પ્રત્યેનો વિશ્વાસ બેસાડ્યો. તેમને જ કુરાનમાં મોતી સ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓમાં સૌના શિરોમણિ કહ્યા છે. કારણ કે દિવ્ય પરમધામની ઓળખ કરાવનારા નક્ષત્ર પણ તેઓ જ છે. (ઉદ્ભાનાં વિશેષ મોતીનો અર્થ એ છે કે તેઓ પરમધામ - મૂલ મિલાવામાં રહેલા બ્રહ્માત્માઓમાં શિરોમણિ છે.)

દબદબે કા રોસન નૂર, મેહેરબાનગી સાયા ખુદાએ કા નૂર ।
એ સારે જો કહે નિસાન, સો પાવે હાદી સે હોએ પેહેચાન ॥ ૧૧ ॥

એમના દિવ્ય જ્ઞાનનો પ્રભાવ બધે જ છે. કેમકે તેમને પરબ્રહ્મ પરમાત્માની અસીમ કૃપા રૂપી છત્રધારા મળી છે. આ રીતે કુરાનમાં જેટલા પણ આવા સંકેતો આપવામાં આવ્યા છે, તેનું રહસ્ય આ સદ્ગુરુની ઓળખાણથી જ સ્પષ્ટ થઈ શકે છે.

સિરદાર અસ્વાર ઈજત મૈદાન, આવી સેર ઈન દરગાહ કા જાન ।
ઈન પાતસાહ ઐસા જમાના, બખસીસ ચાહે બખત કી પના ॥ ૧૨ ॥

એમને જ શાસ્ત્રોમાં જ્ઞાનરૂપી ઘોડા પર સવાર થઈને પ્રગટ થનારા કલકી અવતાર કહ્યા છે. કટેબ ગ્રંથોમાં તેમને જ દરગાહના શેરઅલી કહ્યા છે. આ જ સ્વરૂપ એ સમયનું ધર્મ સમ્રાટ છે. સૌ લોકો તેમનું શરણ ગ્રહીને પરમાત્માની કૃપાની આશા રાખે છે.

ઈન ગુલજારી કી ખુસબોએ, રોસન હોવે દિલ રૂહ દોએ ।
સબ દુનિયાં મેં અકલ ઈન, કરે પસારા એક રોસન ॥ ૧૩ ॥

એમના હદ્યમાંથી પ્રગટેલા તારતમ સાગરરૂપી બગીચાની સુવાસથી સૌનાં હદ્ય અને આત્મા આનંદિત થાય છે. તેમના દ્વારા આપવામાં આવેલું જાગૃત બુદ્ધિનું તારતમ જ્ઞાન જ સમગ્ર જગતમાં પ્રસરીને સૌને પ્રકાશિત કરી રહ્યું છે.

ચાંદ સૂરજ દોડી કહી દૌલત, મિને ચાર બિલંદી ઓર મિલત ।
જબરાઈલ રોસન વકીલ, બુધ નૂર કી અસરાફીલ ॥ ૧૪ ॥

તેમને જ કુરાનમાં ચન્દ્ર અને સૂર્ય કહીને, શ્રેષ્ઠ સંપત્તિ કહ્યા છે. તેમને પરમધામની અને બીજી ચાર દેવી સંપત્તિ પ્રાપ્ત થઈ છે. તેમના દ્વારા જ જિબ્રીલ ફિરસ્તા બ્રહ્માત્માઓની વકીલાત કરે છે અને ઈસ્લામીલ ફિરસ્તા પોતાનું દુંદુભિ વગાડીને અહેંકાર રૂપી મોટા મોટા પર્વતોને ઉડાવી દે છે.

રૂહઅલ્લા ઈસે કા નૂર, મહંમદ હુકમ સદા હજૂર ।
એ ઈમામ કી સબ કહી સિક્ફત, મોમિન મુતકી દોડી સાથે ઉમત ॥ ૧૫ ॥

સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી (રૂહઅલ્લાહ) પોતાના દિવ્ય તારતમ સાથે તેમના હદ્યમાં બિરાજમાન છે. રસૂલ મહિમદ પણ પરમાત્માના આદેશ સાથે હંમેશાં તેમની નજીક ઉપસ્થિત છે. એ સંપૂર્ણ શોભા ઈમામ મહારી સ્વરૂપ શ્રીપ્રાણનાથજીને જ મળી છે. બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરી સૂષ્ટિ, એ બન્ને સમુદ્દર હંમેશાં તેમની સાથે છે.

હુંદેંગે હર ઘડી મરાતબા, દુનિયાં સિર રસૂલ દબદબા ।
બિલંદ દુનિયાં કા હુઆ આસમાન, હોએ ચાહ્યા મરતબા પાવે પેહેચાન ॥ ૧૬ ॥

કુરાનમાં આ રીતે ઉલ્લેખ છે કે, જગતના મનુષ્યો તેમના અવતરણની શ્રેષ્ઠ પળની પ્રતીક્ષા કરશે. સમગ્ર જગતમાં પરમાત્માના સંદેશ વાહક રૂપે તેમનું જ વર્યસ્વ રહેશે. તેમના દ્વારા જગતના જીવોને દિવ્ય પરમધામનું લક્ષ્ય મળ્યું અને લોકોએ તેમની ઓળખાણ કરીને પરમધામ મેળવવાની ઈચ્છા કરી.

ઈન સરૂપ પર ખુદાએ કા પ્યાર, દોનોં જહાન કા ખબરદાર ।
પાયા સાહેબ થેં નેક બખત, દોડી જહાન બુજરકી પાવે ઈત ॥ ૧૭ ॥

આ સ્વરૂપને પરમાત્માનો પ્રેમ મળ્યો છે. એ હિંદુ તથા મુસલમાન બન્ને સમુદ્દર્યોને બ્રહ્મજ્ઞાન આપવા માટે સમર્થ છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પાસેથી એ સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત થયું કે, બન્ને સમુદ્રાયોના લોકો તેમના ચરણોમાં બેસીને મોકષફળ મેળવે છે.

સબ રોસનાઈ તમામિયત, પાઈ બુજરકી કર કર કસ્ત ।
લ્યાયા મુંહ સબ કિતાબ, નજર ચારોં પર ખુલી સિતાબ ॥ ૧૮ ॥

તેમણે ખૂબ જ તપશ્ચર્યા કરીને બ્રહ્મજ્ઞાન દ્વારા જગતને પ્રકાશિત કરવાની શોભા મેળવી છે. તેમના મુખારવિંદમાંથી બધા ગ્રંથો પ્રગટ થયા. તેમ છિતાં તેમણે ‘રાસ’, ‘પ્રકાશ’ “ષટ્ટત્તુ”, અને ‘કલશ’ દ્વારા બ્રહ્મધામનાં રહસ્યોને પ્રકાશિત કરી દીધાં.

જવેર બયાન તોહફે હુકમ, ચાર જિલાદોં પર દઈ ખસમ ।
તલબ પાકી કી પકડી, તરતીબ તમામિયત પાઈ બડી ॥ ૧૯ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ રત્નોથી પણ વધુ મૂલ્યવાન ઉપર્યુક્ત ચાર ગ્રંથો સિવાય તેમને એક વધુ ‘સનંધ’ ગ્રંથ પણ આપ્યો. જ્યારે તેમણે તેનાથી પણ વધુ ઈચ્છા પ્રદર્શિત કરી, ત્યારે તેમને, ક્યામતની ઘડી પ્રગટ કરીને સૌ જીવોને મુક્તિ આપવાની જવાબદારી મળી.

પેહેલી જિલદ તમામિયત, લે હાથ બિલંદ પનાહ પોહેંચત ।
કબૂલિયત પાઈ હૈ જિત, બોહોત સાથ મિલાવત ॥ ૨૦ ॥

જ્યારે તેમને કટેબ પક્ષનું પ્રથમ પુસ્તક સનંધ પ્રાપ્ત થયું અને કુરાનમાં ગૂઢ રહસ્યોનો સંકેત સ્પષ્ટ થયો, તેને લઈને તેમણે પરબ્રહ્મ પરમાત્માના સંરક્ષણથી ક્યામતની જવાબદારી લીધી ત્યારે તેઓ વિભિન્ન સ્થળે ભ્રમણ કરતાં કરતાં સુંદરસાથને જગડવા લાગ્યા.

લિખના બાકી જિલદકા હૈ, સો તલે તરજુમેં લિખના કહે ।
જુદ્ધિયાં કર મિલાઈયાં જંજીર, સો કૌન પાવે બિના મહંમદ ફ્કીર ॥ ૨૧ ॥

પોતાની વાણીમાં કુરાનનાં તમામ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરવાનું બાકી રહેવાથી તેમને તે રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરવા માટેની વધુ પ્રેરણા મળી. તેથી તેમણે પોતાની વાણીમાં વિભિન્ન સ્થળે કુરાનની જુદી જુદી કદીઓ મેળવીને સ્પષ્ટ કરી. એ સંપૂર્ણ કાર્ય ઈમામ મહદી સિવાય બીજું કોણ કરી શકે?

પેહેલી તારીખ પાઈ બુજરક, મેહેરમ થેં તિન પાયા હક ।
ઈત થેં બરસ સતાનબે, તિત દૂજે જામેં જાહેર ભાએ ॥ ૨૨ ॥

‘સનંધ’ ગ્રંથનાં છેલ્લાં પ્રકરણોમાંથી શ્રેષ્ઠ બ્રહ્માત્માઓએ ક્યામતની ચોક્કસ તિથિનું જ્ઞાન મેળવ્યું. તેમ છતાં સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીના અવતરણથી સત્તાણું વર્ષ વ્યતીત થતાં (હરિદ્વારના કુંભ મેળામાં) શ્રીપ્રાણનાથજી તેમના બીજા સ્વરૂપ (વિજ્યાભિનંદ નિર્જલંક બુદ્ધ) રૂપે પ્રસિદ્ધ થયા.

ગૈબ આવાજ હુઈ ઈસારત, ઉતરી ઈલાહી ઈન સરત ।
આઈ મહીને હુએ તિન પર, તબ પેહેલી કિતાબ ભર્ય મયસર ॥ ૨૩ ॥

શ્રીપ્રાણનાથજીને મેડતામાં જ (મુલ્લાની અજાનમાં) પરોક્ષ સંકેત મળ્યા હતા. તે પછી અનૂપ શહેરમાં ‘સનંધ’ ગ્રંથ રૂપે કટેબ ગ્રંથોનું જ્ઞાન પ્રગટ થયું. ઔરંગઝેબ તથા તેમના દરબારી લોકો સાથે દિલ્હીમાં આઈ માસ સુધી ધર્મ ચર્ચા થતી રહી. એ સમયે રસૂલ મહભ્રમદની ભવિષ્યવાણીને અનુરૂપ દુનિયાને ‘સનંધ’ ગ્રંથ પ્રાપ્ત થયો.

એ જો આલમ જાત ખુદાઈ, ગરીબી પરેસાની બંદો પર આઈ ।
આગે હુસેન કિયા બયાન, વાસ્તે રસૂલ હાથ કુરમાન ॥ ૨૪ ॥

તે સમયે શ્રીપ્રાણનાથજી સાથે જેટલા બ્રહ્માત્માઓ હતા તેમની નમ્રતા અને ધીરજની ભારે પરીક્ષા થઈ. કુરાનના ટીકાકાર મહભ્રમદ હુસૈને પ્રથમથી જ એ લખી દીધું હતું કે અંતિમ સમયે આવનારા ખુદાના સંદેશ વાહક (ઈમામ મહદી) દ્વારા કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થશે.

એ જો દૂજે જામેં કી કહી, તહાં પાંચ બુજરકી ભેલી ભર્ય ।
આગે દિન કેહેને ક્યામત, સોઈ ખોલો મૈં હકીકત ॥ ૨૫ ॥

એમને જ સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી (રૂહ અલ્લાહ)નું બીજું સ્વરૂપ માન્યા છે. તેમનામાં પરમધામની પાંચ શક્તિઓ (શ્રીધણીનો જોશ, શ્રીશ્યામાજીનો આત્મા, તારતમ જ્ઞાન, શ્રીરાજજીનો આદેશ, અને ધામધણીની જાગૃત બુદ્ધિ) નો સમાવેશ થયેલો છે. હવે તેનાથી આગળ ક્યામતની ઘડીનો ઉત્સેખ કરવો છે. હું તે રહસ્યને પણ સ્પષ્ટ કરી દઉં છું.

એ સિપારે પેહેલે કી કહી, જંજર સોલમેં કી મિલાઉં સહી ।
તહાં લિખ્યા હૈ ઈન અદાએ, બિના દેખાએ સમજી ન જાએ ॥ ૧ ॥

પહેલાનાં પ્રકરણોમાં કુરાનના પ્રથમ સિપારાનું વર્ણન આપ્યું હતું. પ્રથમ સિપારામાં ક્યામતની ઘોષણા છે. તેને સોળમા સિપારા સાથે મેળવીને તેને વધુ સ્પષ્ટ કરું છું. ત્યાં આ રીતે ઉલ્લેખ છે, સદ્ગુરુ દ્વારા સ્પષ્ટ કર્યા વગર ક્યામતની ઘડી સમજારો નહિ.

ન થા મૈં પરવરદિગાર મેરે, બીચ સાહેબ યાદ તેરે ।
કાયદા ઉમેદ ગયા સબ ભૂલ, મુજ ઔસે કી દ્વા કરી કબૂલ ॥ ૨ ॥

ત્યાં જિકરિયા પયંગંબરનું વૃત્તાંત છે. તેમણે પરવરદિગારને પ્રાર્થના કરી છે, હું આપની સેવામાં પણ ન હતો. મેં આપનું સ્મરણ પણ કર્યું ન હતું. હું પૂજા-પાઠ વગેરે બધા નિયમો પણ ભૂલી ગયો છું. તેમ છતાં આપે મારી પ્રાર્થના સ્વીકારીને મારા પર કૃપા કરી (મને પુત્રનું દાન કર્યું).

તુમ કબૂલ મૈં તરબિયત પાઈ, ખસલત તુમારી ઈનમેં આઈ ।
ભી દેખો તુમ એહ બચન, હજરત ઈસે જો કહે રોસન ॥ ૩ ॥

હે પરવરદિગાર ! આપે મારી અરજી સ્વીકારી જેનાથી મને શાંતિ મળી. આપે મને જે પુત્ર આપ્યો છે, તેમાં આપની તમામ વિશેષતાઓ છે. કુરાનના આ પ્રસંગ ઉપર શ્રીદેવચંદ્રજી (હજરત ઈસા) એ જે વિવેચન કર્યું છે, તે વચનો પર તમે વિચારો.

તેહેકીક મુજકો હૈ એ ડર, ખલક અપની જો હૈ હાજર ।
પીછે મેરે મોહીમ ઘૈરાત, જો બરપાએ કરે દીનકી બાત ॥ ૪ ॥

જિકરિયા પયંગંબરે પુનઃ એ કહ્યું, ચોક્કસ પણે મને ડર છે. એ સમયે જે મારું બાળક હાજર છે, તે મારા મૃત્યુ પછી મારા જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવવામાં સમર્થ નથી.

પાતસાહી મેરી બીચ ઉમત, કબૂલ કરને કો બજાએ લ્યાવત ।
પીછે મેરે મૌત કે કહે હજરત, ચાહિએ ખલિફા ઈસ બખત ॥ ૫ ॥

મારા મૃત્યુ પછી મારા અનુયાયીઓમાં પ્રભુત્વ જમાવનારા અને મારા આદેશનું પાલન કરાવનારા યોગ્ય ઉત્તરાધિકારી (ખલિફા) મારે જોઈએ.

ના જનનેવાલી મેરી ઔરત, અઠાનબે બરસ કી મજલ હૈ ઈત ।
ઔર બસ બખ્સ ના કર, નજીક તેરે તેહેકીક મુકરર ॥ ૬ ॥

આ સમયે મારી ધર્મપત્ની પ્રજનન શક્તિ ધરાવતી નથી. કારણ કે તેની ઉંમર અઙ્ગાણું વર્ષની થઈ ગઈ છે. બસ, મારી એક જ માગણી છે. એ સિવાય મને બીજું કંઈ પણ આપશો નહિ. મને વિશાસ છે કે, આ કાર્ય ચોક્કસ જ આપની પાસે જ છે અર્થાત્ એ કાર્ય આપના વડે જ થશે.

ફરજંદ મેરે ઐસા હોએ, સાહેબ દીન હુકમ કા સોએ ।
લેવે મિરાસ ઈમામત, લેવે મુજસે હકીકત ॥ ૭ ॥

મને એવો પુત્ર આપો, જે ધર્મ પર દઢ થઈને આપના આદેશનું પાલન કરી શકે. મારા ગુરુપણાનો ઉત્તરાધિકારી બની શકે અને તે માટે મારી પાસેથી યોગ્ય જ્ઞાન મેળવી શકે.

(કુરાનના આ કથાનકને સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી સાથે જોડવામાં આવ્યું છે. જે રીતે જિકરિયા પયગંબરે પોતના ઉત્તરાધિકારી માટે ખુદાને અરજી કરી હતી તે જ રીતે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ બ્રહ્માત્માઓને પરમધામનું જ્ઞાન આપીને તમામ જીવોને અખંડ સુખ આપવાને યોગ્ય ઉત્તરાધિકારી માટે શ્રીરાજજીને અરજી કરી અને તેમને શ્રીપ્રાણનાથજી રૂપે યોગ્ય ઉત્તરાધિકારી પ્રાપ્ત થયા.)

એહ ભિરાસ કહી ભિલકત, ઈલમ કી લેવે હિકમત ॥ ૮ ॥

એ ઉત્તરાધિકારી અલૌકિક નિધિના સ્વામી છે. તેમનામાં તારતમ જ્ઞાનનું બળ છે. જેથી તેઓ બ્રહ્માત્માઓને તથા જગતના જીવોને તેનાથી તૃપ્ત કરશે.

પ્રકરણ ૧૩ ચોપાઈ ઉચ્ચ

ઔલાદ યાકૂબ કહ્યા ઈસહાક, ઈનોં કા કબીલા હૈ પાક ।

પહેલે કહી એહી મજકૂર, ઔર વિધ લિખી કર રોસન નૂર ॥ ૧ ॥

કુરાનમાં ઈસહાક પયગંબર અને તેમના પુત્ર યાકૂબનો પ્રસંગ છે. તે પણ શ્રીદેવચંદ્રજી અને શ્રીપ્રાણનાથજી સાથે બંધબેસતો થાય છે. તેમના પરિવારને પવિત્ર કહ્યો છે. તે પૂર્વનાં પ્રકરણોમાં પણ આ પ્રકારની વાર્તા દર્શાવી છે. તે વાતની પુષ્ટિ માટે એહી બીજા પ્રસંગનો ઉલ્લેખ કરીએ છીએ.

એ જો ભિલાઈયાં હૈં જંજર, સો જુદે કર દેડી ખીર ઔર નીર ।

એહી અગલી ફેર ઔર વિધ લિખી, સોઈ સમજી ચાહિએ દિલમેં રખી ॥ ૨ ॥

આ રીતે કુરાનની અલગ અલગ વાતોની કડીઓ મેળવવામાં આવી છે. તેનો અર્થ સત્ય અને અસત્ય અર્થાત્ માયા અને બ્રહ્મને અલગ અલગ રૂપે સ્પષ્ટ કરવાનો છે. પહેલાં જે પ્રસંગ કહ્યો છે, તેને પુષ્ટ કરવા માટે એહી બીજી રીતે કહેવામાં આવ્યું છે. જેથી સારી રીતે સમજને હૃદયમાં રાખવું જોઈએ.

ભેદ ન પાઈએ બિના તફસીર, એ દઈ સિધા મહંમદ ફીર ।

ખાસા મુરીદ એ જબ ભયા, બેટા નજરી યાહિયા કો કહ્યા ॥ ૩ ॥

સ્પષ્ટીકરણ કર્યા સિવાય આ વાર્તાઓનું રહસ્ય સમજી શકાય નહિ. આ સ્પષ્ટીકરણ ઈમામ મહદીએ કર્યું છે. જ્યારે તેઓ શ્રીદેવચંદ્રજીના મુખ્ય શિષ્ય થયા ત્યારે તેમણે, તેમને પોતાના માનસ પુત્રરૂપે સ્વીકાર્ય કુરાનના પ્રસંગમાં તેમને ‘યાહિયા’ કહ્યા છે.

ઈસા કો કર ગયા ખસમ, કલામ અલ્લા તાએ કહે હુરમ ।

કુરાન કિતાબેં જિકર કિયા, નામ લિખ્યા તાકો જિકરિયા ॥ ૪ ॥

યાહિયા પયગંબરે ઈસાને ખુદા સમાન માનીને તેમનો મહિમા ગાયો છે. કુરાનમાં ઈસાને ખુદાની અંગના કહ્યા છે. ત્યાં એ રીતે ઉલ્લેખ છે કે, ઈસા પયગંબરે ખુદા પાસે વારંવાર જિક (ચર્ચા) કરી તેથી તેમના બેટાનું નામ જિકરિયા પડી ગયું.

જો બેટા નસલી ઈસેકા થા, સો કલામ અલ્લા કહે જુદા રહ્યા ।

ઈન વિધ કેતી કહું જંજર, કુરાન કે ભાંતોં તફસીર ॥ ૫ ॥

કુરાનમાં એ પણ કહ્યું છે કે, ઈસા રૂહઅલ્લાહનો ઔરસ પુત્ર તેમનાથી જુદા સ્વભાવનો હતો.

(અહીં, શ્રીદેવચંદ્રજીનો ઓરસપુત્ર શ્રીવિહારીજી પણ અલગ પ્રકૃતિના હતા.) આ રીતે કુરાનમાં એવી અનેક કડીઓ છે તેનું વર્ણન ક્યાં સુધી કરવાનું ?

હાદિએ ઈનકો ઐસા કિયા, ફરજંદ મેરે મુદા લિયા ।
હે પરવરદિગાર મેરે, કબૂલ હુઆ રજામંદી તરે ॥ ૬ ॥

જિકરિયા પયગંબરે પુત્ર પ્રાપ્ત થવાથી ખુદા પાસે એવી પ્રાર્થના કરી કે, હે અલ્લાહ ! આપે મને જે પુત્ર આય્યો છે, તેણે મારા કાર્યની જવાબદારી સંભાળી લીધી છે. હે પરવરદિગાર ! આપે મારી પ્રાર્થના પ્રસન્નતાપૂર્વક સ્વીકારી છે.

અવ્વલ કૌલ ઈનકે બેસક, જિનમેં રાજી હોવે હક ।
પીછે ઈસકે સેજદે સિર, દ્વા કરે જરી કર કર ॥ ૭ ॥

હે પરવરદિગાર ! આપે મને જે પુત્ર આય્યો છે, તેનાં વચનો શંકા રહિત છે. એવાં વચનો દ્વારા આપ જરૂર ખુશ થશો. તે પછી પણ જિકરિયાએ મસ્તક નમાવીને ખુદાને વારંવાર પ્રાર્થના કરી કે, હે પરવરદિગાર ! આપે મારી પ્રાર્થના સ્વીકારી લીધી છે.

કરમ ખુદાએ કા સાહેબ સેજદે, પહોંચ્યા કૌલ મોંહ વાયદે ।
ઈન સમેં સબ કબૂલ કરે, એહ દ્વા દિલ સારી ધરે ॥ ૮ ॥

તે વખતે ફિરસ્તાએ આવીને કહ્યું, તમારા પર પરવરદિગારની અસીમ કૃપા છે. તમારી અરજી તેમના સુધી પહોંચી ગઈ છે. તેમણે તમારી પ્રાર્થનાને સ્વીકારીને તેને પોતાના હૃદયમાં ધારણ કરી લીધી છે.

ખુસખબરી તોહે જિકરિયા, દેતા હો મૈં યો કર કહ્યા ।
એ બેટા તુઝે બખસિયા, કહ્યા નામ ઉસકા યાહિયા ॥ ૯ ॥

હે જિકરિયા ! હું તમને શુભ સમાચાર આપું છું. ખુદાએ તમને પુત્ર આપી દીધો છે. તેમણે તમને જે પુત્ર આય્યો છે, તેનું નામ યાહિયા છે.

પૈદા કિયા યાહિયા કો દેખ, આગૂં વહ મૈં નામ એક ।
બીચ લ્યાએ જાદલમિસલ, ભાંત ખુજરકી નામ નકલ ॥ ૧૦ ॥

તે સમયે ખુદાએ કહ્યું, જુઓ ! તમે યાહિયા નામનો પુત્ર પ્રાપ્ત કર્યો છે. ભવિષ્યમાં તેનું અને મારું નામ એક જ હશે. ‘જાદલ મિસલ’ નામના પુસ્તકમાં લખ્યું છે કે યાહિયાનો મહિમા પણ ખુદાને અનુરૂપ જ હશે.

આગૂં ઈસકે ઐસા નહીં નામ, ના માફક ઈસકે કોઈ કામ ।
બોહોત હુએ કહ્યા ઈન રસમ, કોઈ હુઆ ન આદમી ઈન ઈસમ ॥ ૧૧ ॥

પૂર્વ કાળમાં પણ આ જગતમાં આ નામનો કોઈ વ્યક્તિ થયો નથી અને તેના જેવાં કોઈ કાર્યો કોઈએ કર્યા જ નથી. જો કે ખુદાનો સંદેશ આપનારા અનેક પયગંબરો થયા પરંતુ આ પ્રકારના નામવાળી વ્યક્તિ આજ સુધી કોઈ પણ થઈ નથી.

બલ્ક એહી હે ખુજરક, કિયા ખુદાએ પૈગંમર હક ।
ના કદ્દૂ મેહેતારીને પાલે, બાપકે ના હુએ હવાલે ॥ ૧૨ ॥

ખાસ કરીને તેઓ જ મહાન છે. સ્વયં ખુદાએ તેમને પોતાનો સંદેશ આપનારા પયગંબર

બનાવ્યા છે. તેમનું ન તો તેમની માતાએ પાલન-પોષણ કર્યું કે ન તો પિતાના સંરક્ષણમાં રહ્યા.

ઈમામ સાલબી સે નકલ આઈ, આગ્નૂ ઈસ કે નકલ ફૂરમાઈ ।

પીછે ઉસકે ઐસા ચહાવે, બુજરકી બીચ જહૂરકે લ્યાવે ॥ ૧૩ ॥

‘ઈમામ સાલહવી’ નામે પુસ્તકમાં આ પ્રસંગ તેની નકલ રૂપે ઉલ્લેખ કરેલો છે. ત્યાં લખ્યું છે કે, જિકરિયા પયગંબરે એવો પુત્ર માગ્યો, જે તેમના પછી, તેમના સિદ્ધાંતનો પ્રચાર-પ્રસાર કરીને બધે જ તેમનું જ્ઞાન ફેલાવી શકે.

પીછે ઉસકે એટે નામ લેવે, ખાસોમેં ખાસગી દેવે ।

ભાંત ભાંત નામ જુદે બેસુમાર, અપને નામેં સબ કિએ ઉસ્તવાર ॥ ૧૪ ॥

યાહિયાએ જિકરિયા પછી અનેક રીતે ખુદાનું નામ લીધું. અને શ્રેષ્ઠ બ્રહ્માત્માઓને અખંડનો માર્ગ બતાવ્યો. આ રીતે ખુદાએ પોતાના નામ પર ખાસ વિશેષતા આપીને તેને પોતાનાં તમામ કાર્યોમાં મજબૂત નિષ્ઠાવાન બનાવ્યો.

આખર અપને કામ મજબૂત, એ અરસ પરસ નામ કહ્યા મેહેમૂદ ।

આખર બુજરકી મહેમદ પર આઈ, ખાસી ઉમત મહેમદેં સરાહી ॥ ૧૫ ॥

ક્યામતના સમયે પોતાનાં કાર્યોને દફતાપૂર્વક સંપન્ન કરવા માટે ખુદાએ યાહિયાને પોતાના જેવી શક્તિ આપી. આ રીતે ક્યામતની સંપૂર્ણ જવાબદારી ઈમામ મહદી (શ્રીપ્રાણનાથજી) પર આવી. તેમણે બ્રહ્માત્માઓની ઘણી જ પ્રશંસા કરી છે.

ઈસમ ધરેકા માયાના એહ, ઐસી સબી કોઈ ઔર ન દેહ ।

એ તિસ વાસ્તે ઐસા કહ્યા, ગુનાહ કસ્ત કોઈ જાહેર ન ભયા ॥ ૧૬ ॥

આ યાહિયાને ખુદા સમાન નામ આપવાનો અર્થ એ છે કે, તેમના જેવો બીજો કોઈ દેહધારી નથી. તેથી તેમને માટે એવું કહેવામાં આવ્યું છે. તેઓ અધર્મ અને અપરાધથી હુંમેશાં દૂર રહ્યા છે.

હો સાહેબ મેરે જિકરિયા યોં કેહેવે, મેરે ફરજંદ ક્યોં ઐસા હોવે ।

મેરી ઔરત હે ઈન હાલી, સો તો નહીં જનને વાલી ॥ ૧૭ ॥

જિકરિયા પયગંબરે આ રીતે ખુદાને પ્રાર્થના કરી. કે, હે પરવરદિગાર ! મારો પુત્ર એટલો ભલો શી રીતે હશે જે કદાપિ અપરાધ જ ના કરે. અત્યારે મારા પત્ની એવી અવસ્થામાં છે કે, તે સંતાન ઉત્પન્ન કરી શકે તેમ નથી.

અબ મૈં પોહોંચ્યા ઉમેદ એતી, બુજરકી પાઈએ ઈનસેંતી ।

ના કદ્દૂ એતી થી ખબર, ના દેહેસત લઈ દિલ ધર ॥ ૧૮ ॥

હું પણ એવી અવસ્થાએ પહોંચી ગયો છું. મારી આ પ્રાર્થના છે કે, આ પુત્રથી ધર્મનું મહત્વ વધે. મને એટલું જ્ઞાન પણ ન હતું કે આપની શક્તિ શું છે. મેં ક્યારેય આપનાથી કોઈ પણ પ્રકારનો ભય પણ રાખ્યો ન હતો.

મોહે ગરીબી ઔર નાતવાન, એ બડાઈ આપસોં હોએ પેહેચાન ।

હોએ પેહેચાન જો મેરી ચાહે, બિલંદ કરને જો કુદરત ઉઠાએ ॥ ૧૯ ॥

મારા જેવા ગરીબ અને અશક્ત વ્યક્તિને આપે એટલું મહત્વ આપ્યું જેથી મને આપની

ઓળખાડા થઈ. તે મારો પુત્ર મારા સામાજયનો વિસ્તાર કરવા ઈચ્છે તો તેને આપનો પરિયય થાય. તે મારા વિચારોનો વધુ ફેલાવો કરવા ઈચ્છે તો આપના આદેશ (જ્ઞાન)ને હંમેશાં માથે ચઢાવે.

કહે ફિરસ્તે ખુદાકે હુકમ, એ જિકરિયા કહ્યા જો તુમ ।
એ બાત યોંઠી કર હૈ, ખુદાપા નાતવાની કહે ॥ ૨૦ ॥

તે સમયે જિબ્રીલ ફિરસ્તાએ ખુદાના હુકમથી જિકરિયાને કહ્યું, હે જિકરિયા ! તમે જે કાંઈ કહ્યું છે તે સત્ય છે. વૃદ્ધાવસ્થા ચોક્કસ જ અશક્ત હોય છે. તમે જે રીતે કહ્યું છે, તે જ રીતે તમે વૃદ્ધ અને અશક્ત છો.

એ તેરે ખુદાએને કહ્યા, પૈદા કરને કામ ફરજંદકા ભયા ।
કહ્યા બીચ ઈસ સિન સે, આસાન ખુદાકે દો સખ્સોંસે ॥ ૨૧ ॥

ખુદાએ તમારે માટે, આ રીતે કહ્યું, તમારે વેર પુત્ર ઉત્પન્ન થશે. તે સમયે જિકરિયાએ પૂછ્યું હતું કે, મને તે પુત્ર ક્યારે ગ્રાપ્ત થશે ? ત્યારે ફિરસ્તાએ કહ્યું હતું કે, આ જ વર્ષ તમને પુત્ર ગ્રાપ્ત થશે. ખુદા માટે તમને બન્નેને પુત્ર આપવાનું ખૂબ જ સરળ છે.

તો સાંચા યાહિયા પૈદા કિયા, નાખૂદસેંતી ખૂદમે લિયા ।
બુજર્ગકી સોં ખુદાઓને કહી, જિકરિયા ફરજંદ પોહોંચ્યા સહી ॥ ૨૨ ॥

ફિરસ્તાએ આ રીતે કહ્યું, જ્યારે ખુદાએ તમારી પ્રાર્થના સાંભળી ત્યારે, પોતાનો સત્ય સંદેશ આપનાર યાહિયાને તમારા પુત્ર રૂપે ઉત્પન્ન કર્યો. તમને પુત્ર થવાનો સંભવ ન હતો. તે અસંભવને પણ ખુદાએ સંભવ બનાવ્યો. ખુદાએ ખૂબ જ વિશેષ કામ કર્યું છે, જેથી જિકરિયાને પુત્ર ગ્રાપ્ત થયો.

ખુસખખરીસોં હુઆ ખુસાલ, પેહેલે ના સુધ થી વજૂદ ઈન હાલ ।
એ બાત જાહેર ન જાની કરે, દૂજે ફેરે પોહોંચે ઈન મરાતબે ॥ ૨૩ ॥

આ શુભ સમાચાર મેળવીને જિકરિયા પયગંબર ખૂબ ખુશ થયા. પહેલાં તે પોતાના શરીરની સ્થિતિને જોઈને નિરાશ હતા. કુરાનની આ ઘટના માત્ર બાધ્યાર્થ ગ્રહણ કરવાથી સમજાશે નહિ. (આ તો શ્રીદેવચંદ્રજી અને પ્રાણનાથજીના જીવન સાથે જોડાયેલી ઘટના છે. શ્રીદેવચંદ્રજી બીજું શરીર ધારણ કરીને અર્થાત્ શ્રીપ્રાણનાથજીના હદ્યમાં બિરાજમાન થવાથી વિજ્યાભિનંદ ખુદું અને ઈમામ મહદી રૂપે પ્રતિષ્ઠિત થયા.)

કહે જિકરિયા સાહેબ મેરે, કિન વિધ વાકા હોસી તેરે ।
મેરી નિસાનીકી ખબર જેહ, મોહે નહીં પડત માલૂમ એહ ॥ ૨૪ ॥

જિકરિયાએ પરવરાદિગારને કહ્યું હતું, આપની પ્રસિદ્ધિ શી રીતે થશે ? મારા ઔરસપુત્ર સંબંધી મને શંકા થાય છે કે, તે મારું કાર્ય કરી શકશે કે નહિ ?

કહ્યા ખુદાએને નિસાની તેરી, ન સકેગા કહે હકીકત મેરી ।
મરદોંસે બાત ન હોવે ઈન, કેહેની તીન રાત ઔર ચૌથા દિન ॥ ૨૫ ॥

ત્યારે ખુદાએ તમને કહ્યું, તારો ઔરસપુત્ર મારા જ્ઞાનનો ઉચિત પ્રચાર-પ્રસાર કરી શકશે નહિ.

તેનાથી મરદો સાથે વાત થઈ શકશે નહિ. ત્રણ રાત અને ચોથા દિવસની ચર્ચા કરવાની છે. જે તેનાથી નહિ થઈ શકે.

(ત્રણ રાત અને ચોથા દિવસનો અર્થ, વ્રજ, રાસ, જગણી અને પરમધામ છે. સદ્ગુરુના ઔરસ પુત્ર બિહારીજી બ્રહ્માત્માઓ (મરદો) ને આ જ્ઞાન આપવા માટે સક્ષમ ન હતા. તેથી સદ્ગુરુએ શ્રીરાજજી પાસે પ્રાર્થના કરી કે મને એવી વ્યક્તિ આપો, જે આ જ્ઞાનનો પ્રચાર – પ્રસાર કરી શકે. શ્રીદેવચંદ્રજીને ચિંતા રહેતી હતી કે, જગણીનું કાર્ય કોણ આગળ વધારશે. તેમણે ધામધણીને પત્રો પણ લખ્યા હતા. ત્યારે શ્રીપ્રાણનાથજી, શ્રીમેહેરાજના રૂપે તેમના શરણો આવ્યા. જેથી તેમને અપાર સંતોષ થયો.)

એ બેટે નસલી કી જંજીર, એ પાવેં ગિરો બગિછન બીર ।

બૈલત કદર કે તીન તકરાર, દિન ફજરકા ખખરદાર ॥ ૨૬ ॥

આ રીતે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીના ઔરસ પુત્ર શ્રીબિહારીજીના સંદર્ભમાં કુરાનનાં વિભિન્ન સ્થળે ઉલ્લેખ થયો છે. પરંતુ વિચક્ષણ વ્યક્તિઓ જ આ રહસ્યને સમજી શકે છે. આ રીતે મહિમામયી રાત્રિના ત્રણ ખંડ વ્યતીત થયા પછી શ્રીપ્રાણનાથજીએ જગણી લીલાનું પ્રભાત પ્રગટાવીને બ્રહ્માત્માઓને સાવચેત કર્યા.

એ ક્યા જાને ફરજંદ પૈગંમરી, એ બિતાબ દિયા યાહિયા નજરી ॥ ૨૭ ॥

શ્રીદેવચંદ્રજીના ઔરસપુત્ર શ્રીબિહારીજી બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રચાર-પ્રસારનું કાર્ય શી રીતે કરી શકે ? તેથી પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ આ શોભા તેમના માનસ પુત્ર શ્રીપ્રાણનાથજીને આપી.

પ્રકરણ ૧૪ ચોપાઈ ૪૧૧

છિપકે સાહેબ કીજે યાદ, ખાસલખાસ નજીકી સ્વાદ ।

બડી દ્વા માહેં છિપકે લ્યાએ, સબ જિરોહસો કરે છિપાએ ॥ ૧ ॥

પરમાત્માની ઉપાસના ગુમ રીતે કરવી જોઈએ. શ્રેષ્ઠ આત્માઓ આવી રીતની ઉપાસનાથી તેમની નીકટતાનો આનંદ મેળવે છે. સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ પરબ્રહ્મ પરમાત્માને જે પ્રાર્થના કરી હતી, તેને તેમણે બ્રહ્માત્માઓના સમુદ્દરથી પણ ગુપ્ત રાખી હતી.

બરસ નિન્યાનબેલોં સરમ, ન કરી જાહેર હોએ કે ગરમ ।

બરસ નિન્યાનબે કહી હુરમ, સાથ ઈસાકે સમજિયો મરમ ॥ ૨ ॥

સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ પોતાના આગમનથી નવાણું વર્ષ સુધી ધામધણી સાથે કરેલી પ્રાર્થનાને ગુપ્ત રાખી હતી. નવાણુંમાં વર્ષ ઉદ્દેપુરના સુંદરસાથને દુઃખ પડે છે. તે સાંભળીને તેમને ભારે દુઃખ થયું. તેથી તેમણે શ્રીરાજજીને પ્રાર્થના કરી. આ રીતે શ્રીદેવચંદ્રજી, શ્રીપ્રાણનાથજીના હદ્યમાં બેઠેલા હોવા છતાં પણ અંગનાના ભાવે તેઓ શ્રીરાજજીને પ્રત્યક્ષ રીતે પોકાર કરતા ન હતા. (તેથી તેઓ તે પછી હકી સ્વરૂપ કહેવાયા.)

સોએ ના જનનેવાલી કહી, તલબ બેટે કી રાખે સહી ।

બૂઢા ઈસા આબાજ કરે, આસ્તી આવાજ કોઈ ના દિલ ધરે ॥ ૩ ॥

કુરાન પ્રમાણે જિકરિયા પયગંબરે પોતાની પત્ની પ્રજનન યોગ્ય ન હોવા છતાં પણ પુત્ર પ્રાપ્તિની

ઈચ્છા કરી હતી. આ રીતે વૃદ્ધાવસ્થાના પયગંબરે પોકાર તો પાડ્યો. પરંતુ તેમની પ્રાર્થનાનું રહસ્ય કોઈ સમજ શક્યા નહિ.

(આ રીતે શ્રીદેવચંદ્રજીએ શ્રીપ્રાણનાથજીના હદ્યમાં બેસીને અધર્મનો નાશ અને ધર્મના પ્રચાર-પ્રસાર માટે યોગ્ય ક્ષત્રિય રાજાની શોધ કરી. અનેક રાજાઓને પોતાનો સંદેશ મોકલ્યો અને કહ્યું તમારે મુગલોથી ડરવાની જરૂર નથી. તમે ધર્મ માર્ગ પર મજબૂત રહો. પરંતુ તેમનો સંદેશ સ્વીકારવા માટે કોઈ સક્ષમ ન રહ્યું. છેવટે છત્રસાલજી તે માટે તૈયાર થયા અને તેમણે આ કાર્ય કર્યું.)

પાંચ જિલ્દેં ઈન મજલેં પાઈ, તોલોં બાત કરી છિપાઈ ।

જેતા કથ્યૂ કેહેતા પુકાર, સુનને વાલા ન કોઈ સિરદાર ॥ ૪ ॥

શ્રીદેવચંદ્રજીના અવતરણથી નવાળું વર્ષ સુધી પાંચ ગ્રન્થ (રાસ, પ્રકાશ, ખટ્ટઙ્ગતુ, કલશ અને સંનંધ) તૈયાર થઈ ગયા હતા. તેમ છતાં ત્યાં સુધી ક્યામતની વાત છુપાવી રાખી હતી. તેમણે જેટલો પણ પોકાર પાડ્યો, તેને સાંભળનારી કોઈ શિરોમણિ બ્યક્તિ તૈયાર થઈ ન હતી.

આવાજ ઉનકી થી ઈન પર, ચાહે આપ કોઈ લેવે ખબર ।

એ સુનિયો દૂજી વિખ્યાત, દૂજે જામેંકી કંદું બાત ॥ ૫ ॥

તેમનો પોકાર આ રીતનો હતો કે, કોઈ બ્યક્તિ એવો મળો જે બ્રહ્મજ્ઞાનના રહસ્યને સમજીને આખી દુનિયામાં તેને પ્રસિદ્ધ કરવા માટે શક્તિશાળી હોય. સદગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ બીજું શરીર ધારણ કરીને શ્રીપ્રાણનાથજી રૂપે શી રીતે પોકાર પાડ્યા તે વાત સાંભળો.

કહ્યા સુનો મેરે પરવરદિગાર, ધોએ હાડ બુઢાપે નાર ।

ખંભમે વજૂદ ઈન ઘર, બૂઢે હાડ સુસ્ત ઈન પર ॥ ૬ ॥

જે રીતે જિકરિયા પયગંબરે કહ્યું હતું, હે પરવરદિગાર ! મારી અરજ સાંભળો. મારી વૃદ્ધાવસ્થા થઈ રહી છે. હાડકાં નબળાં પડી રહ્યાં છે. આ અશક્ત થાંભલા પર આ વૃદ્ધ શરીર ટકેલું છે. વૃદ્ધાવસ્થામાં હાડકાં પણ નબળાં થઈ જાય છે.

કહ્યા હોવે વજૂદ તમામ, ઈન સે ભલી ભાંત હોવે કામ ।

જો સિર મેરા હુઆ સુપેત, તરફ રોસની નહીં અયેત ॥ ૭ ॥

તેઓએ એ પણ કહ્યું, વૃદ્ધાવસ્થા થવા છતાં પણ ધર્મનું કાર્ય તો સારી રીતે થઈ શકે છે. મારા વાળ પણ સર્ફ થઈ ગયા છે. પરંતુ હું બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રત્યે અસાવધ નથી.

અંદર જવાની હૈ રોસન, કાહ જ્યોં પકડે અગિન ।

ઉસહી જલકાર થે મકબૂલ, બૂઢે રોસની ન ગઈ ભૂલ ॥ ૮ ॥

મારામાં જ્ઞાનનો પ્રખર પ્રકાશ યૌવનની માઝક ઉભરાઈ રહ્યો છે. જે રીતે સૂકા ઘાસમાં અર્જિની જલ્દી ફેલાઈ જાય છે તે રીતે આ બ્રહ્મજ્ઞાન મારા અંગેઅંગમાં પ્રસરી ગયું છે. મારી વૃદ્ધાવસ્થા પણ બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રકાશને ભૂલી નથી. (આ રીતે સદગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીને પ્રાણનાથજીના હદ્યમાં થઈ રહેલા ધર્મના પ્રચાર-પ્રસારની પૂરી ધારણા હતી. મહારાજા છત્રસાલના મિલનથી તેમને સંતોષ થયો).

એ જંજીર સિપારે સોલમેં માહેં, બરસ સૌ કી મજલ હૈ જાહેં ।
યાદ કિયા માહેં કુરાન, કિસે ઈદ્રીસની પેહેચાન ॥ ૧ ॥

કુરાનના સોળમાં સિપારાનું આ વર્ણન છે. શ્રીદેવચંદ્રજીના અવતરણને સો વર્ષ થયાં ત્યારે શ્રી પ્રાણનાથજી રામનગરમાં હતા. આ પ્રસંગ તે સમયનો છે. જ્યારે તેમણે કુરાનના સોળમાં સિપારા પર વિચાર કર્યો. ત્યારે ઈદ્રીસ પયગંબરના ગ્રસંગનું રહસ્ય સ્પષ્ટ થયું.

બેટા નવાસે સાહેબ કા, બાપ દાદા નૂહ થા ।
અબનૂસ થા ઉસકા નામ, ઈદ્રીસ લક્બ કહ્યા ઈસ ઠામ ॥ ૨ ॥

નૂહ પયગંબરના પુત્રના પુત્રનું નામ અવનૂસ હતું. સત્ય અને અસત્યનો વિવેક તથા ધર્મનિષ્ઠાને લીધે તેમને ઈદ્રીસની ઉપાધિ મળી. આ રીતે શ્રીપ્રાણનાથજીએ મંદસૌર અને રામનગરના પડાવમાં શ્રીદેવચંદ્રજી દ્વારા સ્થપાયેલા સત્યધર્મને જાહેર કર્યો. ત્યાંના કાળી, મુલ્લાંઓએ તેમનો ઈદ્રીસની માફક સત્યનિષ્ઠ પયગંબરના રૂપમાં સ્વીકાર કર્યો.

એ લક્બ દિયા હૈ સાંચ કારન, માલૂમ હુઆ વાસ્તે ઈન ।
અવલ ખત યોં લિખ્યા કલામ, નજૂમ દરજી પના કિયા ઈસલામ ॥ ૩ ॥

સત્ય અને અસત્યના નિરૂપણને લીધે અવનૂસને આ ઉપાધિ મળી હતી. આમ તો અવનૂસ એક દરજી હતા, જે કપડાના ટુકડા મેળવી મેળવીને કપડાં સીબ્યા કરતા હતા.

(શ્રીપ્રાણનાથજીએ વિભિન્ન ધર્મોનાં પ્રમાણોને મેળવીને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા એક હોવાની વાત દર્શાતા પૂર્વક વ્યક્ત કરી. એ સત્યને લીધે તેમનો ઈદ્રીસ પયગંબર રૂપે સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો.

તીસ વરક હુએ નાજલ, ઊપર જામેં કહે અસલ ।
બીચ કિતાબ લ્યાએ ઈદ્રીસ, પીછે આદમકે સૌ બરીસ ॥ ૪ ॥

કુરાન વગેરે કટેબ ગ્રંથોમાં આદમનાં સો વર્ષ પછી ઈદ્રીસ પયગંબરનું પ્રગટ થવું જણાવ્યું છે. તેમના મારફતે ત્રીસ આયતો ઊતરી હતી. આ રીતે શ્રીપ્રાણનાથજી મારફતે અનૂપ શહેરમાં ત્રીસ સનંધો ઊતરી હતી. ક્યામતની આ ઘડીએ શ્રીદેવચંદ્રજીના અવતરણનાં સો વર્ષ પછી શ્રીપ્રાણનાથજી દ્વારા ઈદ્રીસ પયગંબરનાં કાર્યો જેવાં કાર્યો પૂર્ણ થયાં.

તેહેકીક વહ થા કહે ખલક, એહી સાંચ કહેગા હક ।
પોહોંચાયા ચૌથે આસમાન, બીચ મ્યારાજ બિસ્ત પેહેચાન ॥ ૫ ॥

તે વખતે બધા લોકો એ જ કહેતા હતા કે, એક ઈદ્રીસ પયગંબર જ સાચી વાત કરશે. આ જ રીતે રામનગરના અનેક મુસ્લિમ વિદ્વાનોએ શ્રીપ્રાણનાથજી માટે કહ્યું, વાસ્તવમાં એ જ ઈદ્રીસ પયગંબર છે. તેઓ જે કહે છે તે જ વાત સત્ય છે. તેમણે તમામની સુરતાને ચોથા આસમાન (પરમધામ)માં પહોંચાડી દીધી છે. રસૂલ મહિમદને જ્યાં ખુદાનાં દર્શન થયાં હતાં. તે અખંડ ભૂમિની ઓળખાણ તેમણે કરાવી દીધી છે.

પૈગંમરકી દરગાહ સાબિત, રસૂલ ઈદ્રીસ કુરમાએ મિલે ઈત ॥ ૬ ॥
રસૂલ પયગંબરે જ્યાં પહોંચીને ખુદાનાં દર્શન કર્યું હતાં તે અખંડ ધામ, દિવ્ય પરમધામ છે.

આ સત્ય સાબિત થયું. તેમણે કુરાનમાં ઈન્ડ્રીસ પયગંબરનો ઉલ્લેખ કર્યો છે, તેઓ પણ શ્રીપ્રાણનાથજી રૂપે અહીં પધાર્યો છે.

પ્રકરણ ૧૬ ચોપાઈ ૪૨૫

કહ્યા આમ સિપારે માહેં, અગ્યારે સદી લિખી હે જાંહેં ।
હુકમ હાદીકે ખોલોં ઈસારત, પાઈએ કૌલ જાહેર ક્યામત ॥ ૧ ॥

કુરાનના ગ્રીસમાં (અમ્મ) સિપારામાં અગિયારમી સદીમાં ક્યામત થવાનો ઉલ્લેખ છે. હવે સદ્ગુરુના આદેશથી આ સંકેતોને સ્પષ્ટ કરી દઉં છું. જેનાથી ક્યામતની ઘડી પ્રગટ થવાની સ્પષ્ટતા થઈ શકે.

દાવા હુંઆ હજરત કે સેતી, એ કરાર બાંધ્યા સરત એતી ।
નામ હજરત કે સેહેર કહી, અગ્યારે ગિરહ રસ્સી પર દઈ ॥ ૨ ॥

રસૂલ મહેમદે ખુદા પાસેથી આ જાણવા ઈચ્છા કરી કે, ક્યામતની ઘડી ક્યારે આવશે ? તે વખતે ખુદાએ ક્યામતની ઘડી માટેનો જે સંકેત આપ્યો તેનો કુરાનમાં આ રીતે ઉલ્લેખ કર્યો છે. કોઈ યહૂદી છોકરીએ રસૂલ મહેમદ પર જાહુ કરીને, તેમનું નામ લઈને એક દોરડામાં અગિયાર ગાંઠો વાળી હતી.

રસ્સી રખી કૂંઝો કે માંહેં, ઊપર પથર દિયા તાંહેં ।
જબરાઈલેં કહી ખબર, ભેજ્યા અલી કૂંઝો ગયા ઉત્તર ॥ ૩ ॥

તે છોકરીએ દોરડાને કૂવામાં રાખીને, તેના પર પથર રાખી દીધો. (તે સમયે રસૂલ મહેમદના મસ્તકમાં પીડા થઈ.) જિશ્રીલ ફિરસ્તાએ છોકરીના જાહુના સમાચાર આપ્યા. તેથી અલીને ત્યાં જોવા માટે મોકલ્યા. અલી કૂવામાં ઊતરીને તે દોરડાને લઈ આવ્યા.

અલી રસ્સી લ્યાયા ઊપર, ગિરહ અગ્યારે સદી હુંઈ નજર ।
અગ્યારે આયત આઈ તતપર, ભેજી ખુદાએને જબરાલ ખબર ॥ ૪ ॥

અલી કૂવામાં ઊતરીને દોરડાને ઉપર લઈ આવ્યા, જેના પર અગિયાર ગાંઠો હતી. તે સમયે રસૂલ મહેમદને ખુદાએ જિશ્રીલ દ્વારા અગિયાર આયતો મોકલ્યી.

ઈન પઢને રસૂલ ખબર ભઈ, હર આયત હર ગિરહ ખુલ ગઈ ।
ઉમર રજીઅલ્લા કરી નકલ, અજબ આયત આઈ સકલ ॥ ૫ ॥

તે આયતોને વાંચીને રસૂલને ખબર પડી કે, અગિયારમી સદીમાં ક્યામતની ઘડી આવશે. કેમકે એક એક આયત વાંચવાથી એક એક ગાંઠ ખૂલતી ગઈ. ઉમર રજી અલ્લાહે તે આયતો ઊતારી અને કહ્યું, એ આયતો તો ભારે અદ્ભુત છે.

વાસ્તે રદ કરને કો સેહેર, ખુલી ગાંઠે છૂટે પૈગંમર ।
ઈનસે પનાહ પકડી મૈં, સો તિનકી ફજર કરી જિને ॥ ૬ ॥

ખુદાએ જાહુના પ્રભાવને સમામ કરવા માટે અગિયાર આયતો મોકલી, જેના વડે બધી ગાંઠો ખુલ્લી ગઈ અને પયગંબર જાહુઈ પ્રભાવથી મુક્ત થયા. આ પ્રસંગને જોઈને ખબર પડી કે,

પરમધામથી બ્રહ્માંગનાઓ આ માયાવી જગતમાં આવીને ફસાઈ ગઈ છે. તેમને મુક્ત કરવા માટે શ્રીશયામાજી, સદ્ગુરુ બનીને આવ્યા. તેમણે જ રસૂલ મહિમદની અગિયારમી સદી વ્યતીત થયા પછી તારતમ જ્ઞાન દ્વારા અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને દૂર કરીને બ્રહ્મજ્ઞાનનું પ્રભાત કર્યું. મેં તેમનાં જ ચરણ ગ્રહણ કર્યા છે.

ફલક ચીજ કેહેત હેં એક, હુઆ ચાહે દોડિ દેખો વિવેક ।
મહિમદ લે ઉઠે ઉમત ખાસ, સો તો પોહોંચે સાહેબ વિલાસ ॥ ૭ ॥

એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે, ક્યામતના સમયે એક બનાવ બનશે, જેમાં આકાશ લાલ રંગનું થશે. વિવેક પૂર્વક વિચારો આકાશ તો બે વખત લાલ રંગનું થવું જોઈએ. (આકાશ એક જ છે પરંતુ સવારે અને સાંજે બે વખત લાલ રંગનું દેખાય છે. આ રીતે શ્રીદેવચંદ્રજી અને શ્રીપ્રાણનાથજી એક જ સ્વરૂપ છે. ક્યામતના સમયે બે અલગ-અલગ દેખાય છે.) આ જ રીતે અંતિમ સમયે અવતરેલા ઈમામ મહદી બ્રહ્માત્માઓના સમુદ્દરને પરમધામમાં જાગૃત કરી આનંદ વિલાસ કરાવશે.

પીછે રહ્યા જો પથર ઘાસ, સો ઈન દુનિયાં કી પૈદાસ ॥ ૮ ॥

જે લોકો મહામતિ શ્રીપ્રાણનાથજીના જ્ઞાનને સાંભળવામાં પાછળ રહી ગયા છે. તેઓ ઘાસ અને પથરની જેમ મહત્ત્વ વગરના છે. આ મિથ્યા જગતની સંપૂર્ણ સૂચિ એવા પ્રકારની જ છે.

પ્રકરણ ૧૭ ચોપાઈ ૪૩૩

સિપારા આમ આધા પૂરન, ફજર મક્કીએ સૂરત રોસન ।
ખાસ ઉમત આગે કરોં બયાન, લે રોસની મારો સૈતાન ॥ ૧ ॥

કુરાનના ત્રીસમા (અભ્મ) સિપારા જ્યાં અર્ધા થાય છે ત્યાં અર્થાત્ અઢારમા અધ્યાય, મક્કી સૂરતમાં બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રભાતનો ઉલ્લેખ છે. હું બ્રહ્માત્માઓ સમક્ષ તે પ્રસંગ સ્પષ્ટ કરી રહ્યો છું. આ વચ્ચેનો પ્રકાશ લઈને હૃદયમાં રહેલી નાસ્તિકતા રૂપી દુષ્ટાને દૂર કરી દો.

સૌગંદ ખાઈ બીચ હોને ફજર, દ્વા દોસ્તોં બખત નજર ।
ફજર બંદગી હોસી આરામ, જીવ દિલ પાવે ઈસલામ ॥ ૨ ॥

રસૂલ મહિમદે (સૂરા અલ ફજરમાં) સૌગંદપૂર્વક કહ્યું છે, બ્રહ્મજ્ઞાનનું પ્રભાત થવાથી પરમાત્મા પ્રગટ થશે. તે સમયે, તેમના મિત્રોએ કહ્યું, આપ અમારા માટે પ્રાર્થના કરો કે, અમને તેમનાં દર્શન થાય. ત્યારે રસૂલે કહ્યું, જ્ઞાનના પ્રભાતના (ઉસ) સમયે પ્રાર્થના કરવાથી પરમશાંતિનો અનુભવ થશે. તે સમયે મિથ્યા જગતના જીવો પણ ધર્મનિષ્ઠ બનીને ધર્મમાર્ગ પર ચાલશે.

પેહેલા રોજ કૌલ હુરમત, સો હાદી દેખાવે રોજ ક્યામત ।
જિસ બરસ બીચ હોએ ફજર, પેહેલે જિલહજ થેં ખુલી નજર ॥ ૩ ॥

ક્યામતના સમયે પહેલો દિવસ (દસમી સદી) સમ્માનયુક્ત વચ્ચે મેળવવાનો દિવસ છે. (એ સમયે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી તારતમ જ્ઞાન લઈને આવ્યા. જેથી બ્રહ્માત્માઓને સન્માન મળ્યું.) તે જ સદ્ગુરુ બીજું શરીર ધારણ કરી ક્યામતની ઘડી દેખાડશે. જે વર્ષે બ્રહ્મજ્ઞાનનું સવાર થવાનું છે તે વર્ષ ‘જિલહજ’ મહિના પહેલાં (દસમી સદીમાં) જ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા આત્મદાષ્ટ ખુલ્લી.

પેહેલે હિન્કી કહી દસમી રાત, દસમી સદી બીચ આએ સાખ્યાત ।
ઈન દસમી સે અંયારમી ભઈ પ્રભાત, મિલે દોસ્તોં સોં કરી બિખ્યાત ॥ ૪ ॥

વૈલ-તુલ-કદ્રની રાત્રિની દસમી સદીને પ્રથમ દિવસની રાત્રિ કહી છે. આ જ દસમી સદીમાં સાક્ષાત્ શ્યામાજી સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી રૂપે આ જગતમાં અવતર્યા. તે પછી અગિયારમી સદીમાં બ્રહ્મજ્ઞાનનું સવાર થયું. રસૂલ મહિમદ દ્વારા દર્શાવાયેલાં ત્રણ (બશરી, મલકી અને હકી) સ્વરૂપોએ પ્રગટ થઈને આ જ્ઞાનનો વિસ્તાર કર્યો.

દૂસરે સરૂપ મિલ કરી કસ્ત, હાજી મસ્કીનોં કો દેખાઈ વસ્ત ।
કહ્યા અરફેકા અગલા દિન, વાસ્તે અંયારહીં ઈદ રોસન ॥ ૫ ॥

સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ, શ્રીપ્રાણનાથજીના હદ્યમાં બિરાજમાન થઈને બ્રહ્માત્માઓને જાગૃત કરવા માટે ખૂબ જ મહેનત કરી. શ્રીપ્રાણનાથજીએ જુદાં જુદાં સ્થળે ભ્રમણ કરીને પરબ્રહ્મ પરમાત્માના માર્ગ સમર્પિત નમ્ર બ્રહ્માત્માઓને પરમધામની નિધિ સ્વરૂપ તારતમજ્ઞાન આપ્યું. ‘અરફા’ (દસમી સદી)નો આગળનો દિવસ અગિયારમી સદી છે. તેને કુરાનમાં ‘ઈદ’ કહ્યો છે. તે દિવસે બ્રહ્માત્માઓએ તારતમ જ્ઞાન મેળવીને પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં ચરણોમાં પ્રણામ કર્યા.

પઢના દ્વા વળજીના જિત, સબ ચાહ્યા હાજિયોં કા હુઆ ઈત ।
પાક હોવે સબોંકા દમ, તબ જાહેર હોવે ઈદ ખસમ ॥ ૬ ॥

હદીસોમાં ઉલ્લેખ છે કે, જે ઈદના દિવસે (અગિયારમી સદીમાં) શુદ્ધ ભાવે પ્રાર્થના કરવાથી ખુદા પ્રત્યે સમર્પિત આત્માઓના મનોરથ સિદ્ધ થાય છે, તે સમય આવી ગયો છે. કુરાન પ્રમાણે એ સમયે બધાંના મન શુદ્ધ થશે અને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પ્રગટ થશે.

(પરબ્રહ્મ પરમાત્માના પ્રગટ થવાનો સમય આવી ગયો છે. બ્રહ્માત્માઓ જાગૃત થઈને તેમનાં દર્શન કરશે. એ જ ઈદ છે.)

પેહેલા રોજ કયામત બયાન, સો હજાર બરસકી ઈસારત જાન ।
દોઉં સરૂપ કહે દો અંગુલી, દસમીસે દૂજી અંયારહીં મિલી ॥ ૭ ॥

પ્રથમ દિવસ અર્થાત્ દસમી સદી કયામતના સમયનો સંકેત કરવા માટે છે. તેને જ સંકેતોમાં એક હજાર વર્ષનો દિવસ કહ્યો છે. રસૂલ મહિમદને જ્યારે પૂછવામાં આવ્યું કે, કયાતમ કયારે થશે? ત્યારે તેમણે બે આંગળી બતાવીને એ સંકેત કર્યો કે, એક હજાર વર્ષનો એક દિવસ વ્યતીત થયા પછી જ્યારે બીજો દિવસ આવશે ત્યારે બન્ને મહાન સ્વરૂપો પરસ્પર મળશે. તે જ કયામતનો સમય છે.

દોઉં મિલ અંયારહીં ભઈ, સબ સાલે મિલાઈયાં બીચ કહી ।
કલીમઅલ્લા રોસની દસમી મિને, અંયારમીમેં ઊંઘા દિને ॥ ૮ ॥

આ રીતે અગિયારમી સદીમાં બન્ને સ્વરૂપ (શ્રીદેવચંદ્રજી અને શ્રીપ્રાણનાથજી) એક સાથે મળ્યા. તે જ સમયે બ્રહ્માત્માઓનું પણ મિલન થયું. આ પ્રસંગને કુરાનમાં આ રીતે કહ્યો છે. દસમી સદીમાં ‘કલીમઅલ્લાહ’ની રોશની થશે અને અગિયારમી સદીમાં દિવસ ઉદ્ય પામશે. (તે પ્રમાણે દસમી સદીમાં સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રીકૃષ્ણજીનો સાક્ષાત્કાર થયો અને તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું તથા અગિયારમી સદીમાં તેનો પ્રકાશ ચારે દિશામાં ફેલાઈ ગયો.)

રાતમેં સબ રોસની જુદી ભર્દ, ઈંગ્રાહીમ સાલ્વે મિલ ફજર કહી ।
ભી ફજર કહી રોસની બાદલ, બરસ્યા નૂર રૂહઅલ્લાસોં મિલ ॥ ૮ ॥

‘ઈંગ્રાહીમ સાલ્વે’ પ્રમાણે રાતના સમયે અલગ અલગ પ્રકાશ હતો, પરંતુ બન્નેએ મળીને સવાર થવાની વાત કરી. (જુદા જુદા સમયે તારતમ સાગર રૂપે વાણીનું અવતરણ થતું રહ્યું.) સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી અને શ્રીપ્રાણનાથજીએ મળીને બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રભાતને પ્રગટાયું. કુરાનમાં પ્રભાત સમયના પ્રકાશને ‘બાદલ’ કહ્યું છે. એ સમયે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીએ શ્રીપ્રાણનાથજીના હદ્યમાં બ્રહ્મજ્ઞાનનો વરસાદ વરસાયો જેથી તારતમસાગરનું અવતરણ થયું.

બરસ્યા બાદલ નૂર રોસન, ગિરે આંજૂ સરમિંદે સબન ।
સબ રોવેં હોવેં પસેમાન, એહી હાલ હોસી સારી જહાન ॥ ૧૦ ॥

કુરાનમાં ઉલ્લેખ છે કે, જ્યારે વાદળોમાંથી પ્રકાશનો વરસાદ વરસશે ત્યારે બધા લોકો શરમિંદા થશે અને તેમની આંખોમાંથી અશુદ્ધારા વહેશે. તે સમયે બધા લોકો રડી રડીને પશ્ચાત્તાપ કરશે. સંસારમાં બધે જ આ સ્થિતિ દેખાશે. (શ્રીપ્રાણનાથજીના મુખારવિંદમાંથી બ્રહ્મજ્ઞાનનો વરસાદ થવાથી, બાહ્યાંડબરમાં રૂબેલા કહેવાતા જ્ઞાની લોકો શરમિંદા બનશે અને પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગશે.)

પ્રકરણ ૧૮ ચોપાઈ ૪૪૩

સાખી - તીન દિન કહે જો બુજરક, સો તીનો સૂરતોં કે દિન ।
રસૂલ સે ક્યામત લગે, એ જો કિએ રોસન ॥ ૧ ॥

કુરાનમાં ત્રણ દિવસને સર્વશ્રેષ્ઠ કહ્યા છે. તે રસૂલ મહભ્રદે દર્શાવેલાં ત્રણોય સ્વરૂપના દિવસો છે અને રસૂલ મહભ્રદ્ધી લઈને ક્યામત સુધી માનવામાં આવ્યા છે. ત્રણોય સ્વરૂપોએ તેમને પ્રકાશિત કર્યા છે.

યાદ કરો ખુદાએકે તાંઈ, તકબીર કહોં દિન ગિને હેં જાંહીં ।
એ તીન દિન જો હેં બુજરક, પીછે ઈદ જુહા કે હક ॥ ૨ ॥

કુરાનમાં વારંવાર કહ્યું છે, દરેક વખતે ખુદાને યાદ કરો. જ્યાં, જે સ્થળો, ક્યામતના દિવસોની ચર્ચા કરી છે, તેનું વર્ણન કરું છું. એ ત્રણોય દિવસો મહા શ્રેષ્ઠ છે. અગિયારમી સદી (ઈદ) પછી બારમી સદીમાં ખુદાનાં દર્શન થશે. તે સમયે રમજાન પછી ‘ઈંગ્રાહીમ’ના દિવસની જેમ પ્રસન્નતા થશે.

નજીક ઈમામ આજમ કે કહી, પીછે નિમાજ સુખહકી ભર્દ ।
અરફાસે અસર ઈદ દિન, દોએ સાહેબ ભએ કૌલ ઈન ॥ ૩ ॥

‘ઈમામ આજમે’ એ દિવસ ખૂબ જ નજીક કહ્યો છે અને કહ્યું છે કે, દસમી સદી પાછળ અગિયારમી સદીમાં ફજની નમાજ પઢવામાં આવી. રસૂલ મહભ્રદનાં વચન પ્રમાણે ‘અરફા ઈદ’ (દસમી સદી) થી ‘ઈદ ઉલ અઝ્ર’ (અગિયારમી સદી) સુધી બન્ને સ્વરૂપો (શ્રીદેવચંદ્રજી અને શ્રીપ્રાણનાથજી) પ્રગટ થયાં છે.

સુખણ સેંતી અરફેકા દિન, આખર તાંઈ અસર ઈન ।
બાંધી ઉમેદ બડી આગું આવન, ભઈ તીનોં દિન નિમાજ પૂરન ॥ ૪ ॥

દસમી સદી (અરફા ઈદ) થી જ આત્મજગૃતિના સુપ્રભાતનો સંકેત મળે છે. એ સુઅવસરે બન્ને સ્વરૂપોનું મહામિલન થયું અને અંત સુધી તેમનો પ્રભાવ રહ્યો. ધર્મગ્રંથોમાં તેમના અવતરણની પૂર્વ સૂચનાથી બધા લોકો રાહ જોઈ રહ્યા હતા. આ ત્રણે સ્વરૂપોને ઓળખીને જેમણે તેમને પ્રણામ કર્યા તેમની ત્રણે દિવસની નમાજ પૂરી થઈ એવું માનવામાં આવ્યું છે.

(ઈદનો અર્થ પ્રસન્નતા થાય છે. ખુશીનો દિવસ જ ઈદ છે. કુરાનમાં ત્રણ દિવસોને વિશેષ મહત્વના કહ્યા છે. તે છે, ઈદ-ઉલ-અજહા (ઈદ કુર્બા, માસની દસ તારીખે હોય છે.) ઈદ-ઉલ-ફિત્ર (આ ઈદ રોજ પૂરા થવાની ખુશીમાં મનાવવામાં આવે છે. આ જ રમજાનની ઈદ છે.), ઈદ કુર્બા (આ ઈદ હજની ખુશીમાં મનાવવામાં આવે છે. તેને જ બકરી ઈદ કહે છે.)

ઈન મસલેં સાફાઈ ઈમામ, માફક દૂજે સાહેબકા નામ ।
સિતાખી ફિરે જો કોઈ, તો રોજ મિલાવા લેવે સોઈ ॥ ૫ ॥

ઈમામ સાઝીએ આ રીતે સ્પષ્ટ કર્યું છે, તેમનું સ્વરૂપ અને તેમની વિશેષતા પરમાત્મા સમાન છે. સ્વયં પરમાત્મા તેમના દ્વારા કાર્ય કરી રહ્યા છે. જે કોઈ વ્યક્તિ ક્યામતનો સમય કેમ ન આવ્યો એવું વિચારીને ઉતાવળ કરે છે, તો તેમણે કુરાનના સંકેતો મેળવીને જોવું જોઈએ.

અગ્યારહીં બારહીં જિલ્હજ કરે, સો ગુનાહ કદ્દૂ ના ધરે ।
બાજે હેં જાહીલ આરબ, બાતેં કરેં સિતાખી તબ ॥ ૬ ॥

અગિયારમી તથા બારમી સદીના સ્વરૂપ (શ્રીદેવચંદ્રજ અને શ્રીમાણનાથજ) ની ઓળખાણ કરીને જે તેમના પ્રત્યે સમર્પિત થશે. તેમનાથી ક્યારેય પણ કોઈ પણ પ્રકારનો અપરાધ થશે નહિ. તે આરબો મૂર્ખ છે જેમણે ક્યામત સંબંધમાં ઉતાવળ કરી અર્થાત્ ક્યામત ક્યારે થશે કહીને રસૂલને વારંવાર પૂછ્યું.

ગિરોહ એક બખત આખર, આબિદ કો ખુદાએ કહ્યા યોં કર ।
સિતાખી હોવેં રુખસદ, તુજ પર ગુનાહ નાહીં કદ ॥ ૭ ॥

હદીસોમાં ઉલ્લેખ છે કે અંતિમ સમયે એક (ત્યાગી તપસ્વી લોકોનો) સમુદ્દરાય હશે. તેમને ખુદાએ આ રીતે કહ્યું, જે તમે ઈન્દ્રિયોના વિષય તથા અશુભ કામોદીથી બને તેટલા જલદી દૂર થઈ જશો તો તમારા પર ક્યારેય પણ દોષ લાગશે નહિ.

ઔર કોઈ ઢીલ કરે જો તાંહીં, તીન રાત રહે મજલ માંહીં ।
તિનકો કદુઅએ નહીં આજાર, તેહેકીક યોંહીં હૈ નિરધાર ॥ ૮ ॥

જે લોકો ક્યામતનો સમય પ્રગટ થવામાં શા માટે વિલંબ થયો, આ રહસ્યને જાણતા નથી પરંતુ વ્રજ રાસ અને જાગણી લીલાનાં સ્વરૂપને શ્રીમાણનાથજમાં જુએ છે, તેમને કોઈ પણ રીતે કષ થશે નહિ. (નરકાણિમાં બળવું નહિ પડે.) આ વાત સંપૂર્ણ સત્ય છે.

ઈનમેં જો કોઈ પરહેજ કરે, પીછે અદા કે હજ ગુનાહસે ડરે ।
જો કોઈ ખતરોંસે ફિરયા હોએ, પરહેજ કરે આરામ વાસ્તે સોએ ॥ ૩ ॥

જે કોઈ વ્યક્તિ ગુણ, અંગ ઈન્દ્રિયોના વિષયોમાં સંયમ (પરેજ) પાળતા હોય, લૌકિક કર્તવ્યોમાંથી નિવૃત્ત થઈને સદ્ગુરુનાં ચરણોમાં સમર્પિત રહેતા હોય અને દોષોમાંથી મુક્ત રહેતા હોય તથા આવનારી આપત્તિઓથી પણ બચતા રહેતા હોય તેઓ શાંતિ માટે સંયમ (પરેજ) પાળે છે.

બાકી જેતી રહી ઉમર, તિનમેં રખે ખુદાએકા ડર ।
ક્યામત કો હોવેં જાહેર, પોહોંચેંગે બદલે યોં કર ॥ ૧૦ ॥

જે લોકો પોતાની બાકીની ઉમરમાં પરમાત્માથી ભય રાખીને પોતાનાં કર્તવ્યોનું પાલન કરશે તેમનાં તમામ કર્મોનું ફળ ક્યામતના સમયે પ્રગટ થશે.

પ્રકરણ ૧૮ ચોપાઈ ઘણા

તારીખ નામા

જિનકો ક્યામત કી હૈ સક, ક્યોં કર ઉઠસી યહ ખલક ।
બાત નહીં એ બરકરાર, કાફર ન હેબેં એ વિસ્તાર ॥ ૧ ॥

જે લોકોને ક્યામતના સમયના વિશે તથા તે સમયે કબરોમાંથી મડદાં શી રીતે બેઢાં થશે તે વિશે શંકા હોય, તેમણે એવી શંકા ન કરવી જોઈએ. અજ્ઞાની લોકો આ વાતને જાણતા નથી કે આત્મજગૃતિના સમયે શરીરરૂપી કબરમાંથી મડદાં સમાન સુષુપ્ત ચેતના જાગૃત થઈ રહી છે.

ન હેબેં અપના હવાલ, કે પૈદા કિએ આદમી ડાલ ।
ખુદાએ ખાક પાકસે પૈદા કિયા, તિન બૂંદકા એ વિસ્તાર કર દિયા ॥ ૨ ॥

એવા લોકો પોતાની પરિસ્થિતિ તરફ જોતા નથી કે, પરમાત્માએ શી રીતે પાર્થિવ તત્વો વડે મનુષ્ય, પશુ-પક્ષી, વનસ્પતિ વગેરેનાં શરીરનું નિર્માણ કર્યું. માત્ર એક બિંદુથી આ કેટલો બધો વિસ્તાર કર્યો છે.

એહ તમામ જો પૈદાઈસ કહી, તિનકા ખુલાસા કર દેઓ સહી ।
જિનસેંતી હોવે મકસૂદ, ઈન નાખૂદ સેંતી લ્યાયા બૂંદ ॥ ૩ ॥

જીવોની ઉત્પત્તિ અંગે જે કાંઈ કહેવામાં આવ્યું છે, હવે હું તેની સ્પષ્ટતા કરી દઉં છું. જેનાથી પોતાના ધ્યેયની સિદ્ધિ થતી હોય તેના માટે જેનું અસ્તિત્વ જ ન હોય તેને પણ પરમાત્મા અસ્તિત્વમાં લઈ આવે છે. તેમણે મિથ્યા શરીરને પણ પોતાનો જોશ આપીને, પોતાના જેવાં બનાવ્યાં છે.

તિનમેં બાજે કહે બેસુધ, તિનકો કબું ન આવે બુધ ।
ઈનમેં ખુદાએ કિએ દોએ, ક્યામત કામ દૂજે સે હોએ ॥ ૪ ॥

તે જીવોમાં કોઈ કોઈ અત્યંત બેશુદ્ધ છે. તેમનામાં ક્યારેય આત્મબુદ્ધિ આવતી નથી. પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ શ્રીદેવચંદ્રજને બે સંતાનો આપ્યાં. તેમાંથી બીજા માનસ પુત્રથી જ ક્યામતનો દિવસ નક્કી થયો.

સાહેબ ચાહે સો કરે, નિપટ માહેં નજરમે ધરે ।
એ ખુદાએ પેહેલે કિયા કરાર, જમાના હોસી સિરદાર ॥ ૫ ॥

પરમાત્મા જેવું ઈચ્છે છે તેવું જ કરે છે. તેઓ અત્યંત નાની વ્યક્તિને પણ પોતાની કૃપાદિષ્ટિ દ્વારા મહાન બનાવી દે છે. આ રીતે પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ પહેલેથી જ નક્કી કર્યું હતું કે, ઈમામ મહદીના આગમનથી ક્યામતની ઘડી અત્યંત શ્રેષ્ઠ માનવામાં આવશે.

ખાવંદ હોએકે કરસી કામ, તિનકા અવલ સે ધરિયા નામ ।
બાહેર લ્યાયા તુમારે તાંઈ, છિપા લડકા થા પેટ માંહીં ॥ ૬ ॥

ઈમામ મહદી બધાના સ્વામી બનીને ક્યામતના સમયે સૌનો ન્યાય કરશે. પહેલેથી જ કુરાનમાં તેમનું નામ ઈમામ મહદીના રૂપે તથા પુરાણોમાં નિષ્ળલંકના રૂપે લખાયું છે. આ રીતે પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ બુદ્ધ નિષ્ળલંકને પોતાને ધરે (જમનગર)થી બહાર બેંચીને બુંદેલખંડ સુધી પહોંચાડ્યા. જેમકે માના ગર્ભમાંથી બાળકને બહાર ખુલ્લા જગતમાં લાવવામાં આવે છે.

નિહાએત થા નાતવાન, ના વરપાએગી ના કામ પેહેચાન ।
સબ તરબિયત તુમકો કિયા, પોહોંચે કુદરત તમામ હાથ હિયા ॥ ૭ ॥

બુદ્ધ નિષ્ળલંક સ્વરૂપ શ્રીપ્રાણનાથજીએ મને આ રીતે કહ્યું. તે સમયે હું ખૂબ જ ગરીબ હતો. ધર્મસંબંધી બાધ્ય ઓળખાણ પણ ન હોવાથી ક્યામતના સમયની બિલકુલ ઓળખાણ ન હતી. પરંતુ સદ્ગુરુએ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા મને બધી રીતે શક્તિશાળી બનાવ્યો અને પોતાનો આવેશ આપીને પોતાના સંપૂર્ણ કાર્યો મારા હાથમાં સોંપી દીધાં.

તું થા બીચ કોમ જાહિલ, તિત ખુદાએને દી અકલ ।
બરસ બારહીં કે લિએ તીસ, દસ લિએ અગ્યારહીં કે કિએ ચાલીસ ॥ ૮ ॥

શ્રીછત્રસાલજી પોતાને માટે કહે છે કે, તમે તો અધ્યાત્મજ્ઞાન વગરના અભ્યંજન (થોડું જાણનાર) લોકોના સમુદ્દરયમાં હતા. એવામાં પરમાત્માએ તમને જાગૃત બુદ્ધિનું જ્ઞાન આપ્યું. આ રીતે ઈસા રૂહઅલ્લાહ સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદજીએ બારમી સદીના ત્રીસ વર્ષ અને અગ્નિયારમી સદીના દસ વર્ષ, કુલ ચાલીસ વર્ષ સુધી આધ્યાત્મિક રાજ્ય કર્યું.

તુમમે સે કોઈ હોએગા ઐસા, જો પોહોંચે કે કરેગા વજા ।
બીચ જવાનિયાં આગૂં જવાન, બાહેર ફેર હુએ નિદાન ॥ ૯ ॥

તેમજે આ પણ કહ્યું, તમે બ્રહ્માત્માઓમાંથી એવા શૂરવીર હશો જે સમર્પજા ભાવના ઉચ્ચ શિખરે પહોંચીને જીવનનો લાભ પ્રાપ્ત કરશો. શૂરવીર- બ્રહ્માત્માઓના આગેવાન બનીને લોકોની જીવનશૈલી બદલી દેશો.

પ્રકરણ ૨૦ ચોપાઈ ૪૬૨

લિખ્યા આમ સિપારે સૂરત, આઈ માહેં મજકૂર ક્યામત ।
સૌંહ કરી સાહેબ આસમાન, એ ઈસારત બારેં સદીમેં નિદાન ॥ ૧૦ ॥

કુરાનના ત્રીસમાં (અમ્મ) સિપારાના આઈમા સૂરતમાં ક્યામતની ચર્ચા કરી છે. ત્યાં રસૂલ

મહભૂદે પરબ્રહ્મ પરમાત્મા (સાહિબ-એ-આસમાં)ના સોગંદ ખાઈને બારમી સદીમાં ક્યામતની ઘડી આવવાનો સંકેત કર્યો છે.

દો હાદી દસમી સદી સે આએ, ઉમત તિનમેં લઈ મિલાએ ।
દસ ઊપર દોએ બુરજ જો કહી, ઈનમેં હાદી ઉમત મજકૂર ભઈ ॥ ૨ ॥

તેના પ્રમાણે બે સદ્ગુરુ (હાદી) દસમી સદીથી આગળ વધીને અગિયારમી સદી સુધીમાં આવ્યા. તે બન્નેએ પોતાના બ્રહ્માત્માઓના સમુદ્દરને પોતાના ધર્મમાં જોડ્યા. કુરાનમાં દસ ઊપર બે ગુર્જોની ચર્ચા કરી છે. (તે બન્નેમાં એકથી બીજા ગુર્જનું અંતર સો વર્ષનું દર્શાવ્યું છે. તે બારમી સદી માટે છે.) એમાં સદ્ગુરુ તથા બ્રહ્માત્માઓના મિલનની ચર્ચા છે.

દસ ઔર દોએ જુદે કહે, એ ઈસારત જિનકી સોઈ લહે ।
એ બુરજ કહે દસ ઔર દોએ, એ જિનતી મજલ ચાંદકી સોએ ॥ ૩ ॥

કુરાનમાં દસ પછી બે ગુર્જોની ચર્ચા કરી છે અને તે બન્નેને અલગ અલગ કહ્યા છે. એ સંકેત જે બ્રહ્માત્માઓ માટે કરવામાં આવ્યો છે તેઓ જ તેને જાહી શકે છે. એ બાર ગુર્જ ચંદ્રમા સ્વરૂપ રસૂલ મહભૂદના પ્રયાણ પછી બારમી સદી સુધીની યાત્રા માટે કહેવામાં આવ્યા છે.

યા દરિયા આસમાન સબ, એ ક્રૌલ સાહેબ કાન ભૂલેં કબ ।
એ સૌગંદ ખાએ કે કરી સરત, એહી રોજ જો કહી ક્યામત ॥ ૪ ॥

આ જગતમાં સમુદ્રથી લઈને આકાશ સુધી જે સૃષ્ટિ છે, તેને પરમાત્માએ જે મર્યાદાની સીમામાં રાખી છે, તે પોતાની સીમા ભૂલતી નથી. રસૂલ મહભૂદે પોતે સોગંદપૂર્વક કહ્યું કે, બારમી સદી જ ક્યામતનો સમય હશે.

ફેર ફેર કહ્યા સૌંહ ખાઈ, અલ્લા કી સાહેદી ટેવાઈ ।
ખુદાએ ટેખતા હે સબન, ઔર જાનતા હે સબન કે મન ॥ ૫ ॥

રસૂલ મહભૂદે વારવાર સોગંદ ખાઈને, ખુદાની સાક્ષી આપીને આ ઘોષણા કરી છે. પરમાત્મા સૌનાં કાર્યોને જુઝે છે અને સૌના મનની વાતોને પણ જાણે છે.

જવાહી ભી સાહેબ કહી, સૌંહ ભી ખુદાએ કી ખાઈ સહી ।
એક ક્રૌલ બીચ બંદા કહ્યા, પૈગંમર ભી એહી ભયા ॥ ૬ ॥

રસૂલ મહભૂદે સાક્ષી પણ પરમાત્માની આપી છે અને સોગંદ પણ તેમના નામના લીધા છે. આ ભવિષ્યના વચ્ચેનોમાં કોઈ કોઈ વાર અંતિમ સમયે આવનારાઓને બંદા અથવા મર્સીહા પણ કહ્યા છે. ખરેખર ઈમામ મહદી રૂપે આવેલા પયગંબર તેઓ જ છે.

અમેતસાલૂન

મહંમદ જાહેર કરી દાવત, ડર કુરમાયા રોજ કયામત ।
પદ્ધ્યા ખલક ઉપર કુરાન, એ તીનો માને નહીં કુરમાન ॥ ૧ ॥

રસૂલ મહભ્રદે કુરાનના માધ્યમથી ધર્મનો ઉપદેશ આપ્યો. તેમાં કયામતના સમયે સૌનાં કર્માના લેખા-જોખાનો ન્યાયનો ડર બતાવ્યો. તેમણે બધા લોકો માટે કુરાનનું જ્ઞાન આપ્યું. પરંતુ જે લોકો, એ ત્રણે વાતો માટે તેમનો આદેશ માનતા નથી તેઓ કાફર કહેવાય છે.

કાફર પૂછેં મોભિનોંસે લે, ના પૂછે રસૂલ કો દિલ દે ।
ખુદાએ તાલાને કહ્યા યોં કર, કિસ ચીજ સે પૂછેં કાફર ॥ ૨ ॥

એવા કાફરો, સંદેશ પહોંચાડનારા બ્રહ્માત્માઓને અનેક પ્રશ્નો પૂછે છે, પરંતુ સીધા સંદેશાવાહક (રસૂલ) પાસે જઈને પ્રેમપૂર્વક પૂછતા નથી. કુરાનમાં ખુદા તરફથી આ સ્પષ્ટ કહ્યું છે, એવા કાફર લોકો કઈ શંકા માટે પૂછે છે ? અર્થાત્ તેમનું પૂછવું નકામું છે.

કુરાન ચીજ ઐસી બુજરક, ફેર તિનમેં લ્યાવેં સક ।
રસૂલ કો નામ ધરેં કાફર, કિવિતા જૂઠા જાદુગર ॥ ૩ ॥

કુરાન પોતે શ્રેષ્ઠ ગ્રંથ છે. તેના ઉપદેશમાં પણ કાફર લોકો શંકા કરે છે અને રસૂલ મહભ્રદને પણ એ રીતે કહેવા લાગે છે કે, તેઓ કવિતા બનાવનાર જૂઠા જાદુગર છે.

એ બુજરક બુનિયાદ નબુવત, બીચ કૌલ દરગાહ બડી સિફત ।
કોઈ કહે પૈગંભર હૈ, કોઈ સાયર દિવાના કહે ॥ ૪ ॥

ખુદાએ પ્રારંભે તેમને પયગંભરી આપી છે. પરમધામમાં પણ તેમને ખૂબ જ મહત્વ મળ્યું છે. ઘણા લોકો તેમને ખુદાના પયગંભર માને છે. તો કેટલાક કવિતા કરનારા (શાયર) અથવા દીવાના સમજે છે.

કોઈ કોઈ કયામત કો માનેં, કોઈ કોઈ સામેં મારેં તાનેં ।
એક ગિરો મિને નબુવત, કહે છુડાવેંગે વે કયામત ॥ ૫ ॥

કેટલાક લોકો કયામતના સમયનો સ્વીકાર કરે છે તો કેટલાક એ વિષે મહેણાં મારે છે. પરમાત્માએ એક સમુદ્ધાયમાં પયગંભરના અવતરણની શોભા આપી છે. તેમના માટે કુરાનમાં કહ્યું છે કે, તે સમુદ્ધાય કયામતના સમયે બધા જીવોને જન્મ-મृત્યુ રૂપી બંધનોમાંથી મુક્ત કરશે.

કેટેક સાહેબસોં બૈઠે ફિર, કેટેક કયામત સે મુનકર ।
બાજોં કો દુનિયાં હૈયાત, બાજે સક લ્યાવેં ઈન બાત ॥ ૬ ॥

કેટલાક લોકોએ રસૂલ મહભ્રદનાં વચ્ચનોથી પોતાનું મોહું ફેરવી લીધું તો કેટલાક લોકો કયામત પ્રત્યે અવિશ્વાસ રાખવા લાગ્યા. કેટલાક લોકો આ મિથ્યા જગતમાં અખંડતા જોવા લાગ્યા તો કેટલાક લોકોને એ તમામ વાતોમાં શંકા થઈ.

ખુદાએ કી સૌંહ ખાએ કે કહી, કે ક્યામત નજીક આઈ સહી ।
પેહેલી નીયત અકીદે અપની, ઝૂઢા કૌલ ના કરે ધની ॥ ૭ ॥

રસૂલ મહભદે ખુદાના નામના સોગંદ ખાઈને કહ્યું છે કે, ક્યામતનો સમય નજીક આવી રહ્યો છે. તેથી રસૂલ મહભદના અનુયાયીઓ સૌ પ્રથમ આ વચનો પર પોતાના વિશ્વાસનું મૂલ્યાંકન કરે. કેમ કે ખુદાએ દર્શનના સમયે રસૂલ મહભદને જે વચન આપ્યું છે, તે મિથ્યા થઈ શકતું નથી.

જિમી કો કહ્યા બિધાન, તિન પર લ્યાવશી તીનો જહાન ।
પહાડ મેખાં કહી ઉસ્તવાર, પૈદા કિયા દુનિયાં નર નાર ॥ ૮ ॥

કુરાનમાં આ પૃથ્વીને પાથરણું કહી છે અને તેના પર ત્રણ પ્રકારની સૂચિઓ ઉત્પન્ન કરી છે. અહીંના પર્વતોને પૃથ્વીના મજબૂત કિલ્લા (મેખા) દર્શાવ્યા છે. આ પ્રકારની પૃથ્વીમાં ખુદાએ નર, નારીઓને ઉત્પન્ન કર્યા છે.

તો નસલ તુમારી બાકી રહે, સ્યાહ સુપેત છોટે બડે કર કહે ।
કોઈ ખૂબ કોઈ કિએ બુરે, નીંદ રાત તાજગિયાં કરે ॥ ૯ ॥

તમારી વંશપરંપરા ચાલતી રહે એવું વિચારીને કોઈકને કાળા કોઈકને ગોરા તો કોઈકને નાના મોટા બનાવ્યા છે. ખુદાની સૂચિમાં કેટલાક લોકો સારા છે, તો કેટલાક ખરાબ છે. તેમણે રાત્રિ ઊંઘવા માટે બનાવી, જેથી લોકો ઉઠીને સ્ફૂર્તિનો અનુભવ કરી શકે.

રાત નિકોઈયોં કો ભાંને, કૂખત હૈવાની કી આને ।
બંદગી ઈનસે હોવે દૂર, સબ ઢાંપે અંધેર મજકૂર ॥ ૧૦ ॥

અજ્ઞાનમયી રાત્રિ સારા વ્યવહાર (નિકોઈ)નું હરાણ કરે છે અને લોકોના હૃદયમાં પશુવૃત્તિ ઉત્પન્ન કરી દે છે. તેથી તે લોકો ખુદાની બંદગીથી દૂર રહે છે. તે કારણે બધે જ અજ્ઞાનમયી વાતો છવાઈ જાય છે.

સાહેબ ફતુઆત કા યોં કહે, સાહેબ રાતોં કે તલે રાત રહે ।
ઈનકી નજરોં ન છિપે દુસમન, જો કોઈ હેં સાહેબ કે તન ॥ ૧૧ ॥

‘સાહેબ ફતુઆત’ના લેખકે એ રીતે લખ્યું છે કે, આ લૈલતુલક્રની રાત્રિના સ્વામી બ્રહ્માત્માઓના ચરણોમાં એવી અજ્ઞાનમયી રાત્રિઓ દબાઈ રહે છે. તેમની નજરમાં અંતરના શત્રુઓ છુપા રહી શકતા નથી. પરમાત્માના અંગરૂપ બ્રહ્માત્માઓ અંદરના શત્રુઓને ભગાડી દે છે.

રાતોં ચલને વાલે કહે સેખલ ઈસ્લામ, કરેં પરદા દુનિયાં સોચલેં આરામ ।

દિન કે તાંઈ કહ્યા બાજાર, ઈત બેઈન્સાફી ચલન હાર ॥ ૧૨ ॥

અજ્ઞાનરૂપી અંધકારયુક્ત રાત્રિમાં પણ સન્માર્ગ ચાલનારા બ્રહ્મનિષ આત્માઓ (શેખ ઉલ ઈસ્લામ) છે. તેઓ દુનિયાથી વિમુખ થઈને પોતાનો વ્યવહાર શાંતિથી ચલાવે છે. દિવસના સમયને કોલાહલયુક્ત બજાર કહ્યું છે, જેમાં અન્યાયનો વ્યવહાર ચાલે છે.

એ જો ચલે રાંતો કે યાર, મેં ઈન બંદે પાકોં કી જાળિં બલિહાર ।

કહ્યા જો સાહેબ કા દિન, વહ બખત તલબ કરેં મોમિન ॥ ૧૩ ॥

બ્રહ્માત્માઓ ભાણિમાવંત રાત્રિ (લૈલતુલકદ્ર)માં યાત્રા કરનારા પરમાત્માના મિત્રો કહેવાય છે. હું પોતે આ પવિત્ર આત્માઓ પર સમર્પિત થાઉં છું. કટેબ ગ્રંથોમાં ક્યામતના સમયને પરમાત્માના આગમનનો દિવસ કહ્યો છે. બ્રહ્માત્માઓ તેની રાહ જુએ છે.

ઈનહીં મેં હૂંદેં હાસિલ, ઈસ દિન ઉમત કી ફસલ ।

ઈનકે તલે સાતોં આસમાન, એ સારોં કે ઊપર જાન ॥ ૧૪ ॥

આ બ્રહ્માત્માઓમાં શોધ કરવાથી ઈમામ મહદી પ્રાપ્ત થશે. ક્યામતનો સમય બ્રહ્માત્માઓ માટે ઊપજનો સમય છે અર્થાત્ તારતમ સાગરરૂપી વાણીના અવતરણનો સમય છે. કુરાન પ્રમાણે સાતે આસમાનના ફિરસ્તા તેમના નીચે છે અર્થાત્ તેઓ બધા તેમની ચરણરજ જ મેળવવા ઈચ્છે છે. એ બ્રહ્માત્માઓ આ બધાથી ઉપર દિવ્ય પરમધામમાં રહે છે.

ઔર ખલક જો ઈનકે તલે, તિન ખલક કોં હોએ જુલજુલે ।

પૈદા કિયા આઝિતાબ રોસન, એ દિન હુઆ વાસ્તે મોમિન ॥ ૧૫ ॥

કુરાનમાં આ રીતે ઉલ્લેખ છે કે, જીવસૂષિ આ બ્રહ્માત્માઓથી નિભન સ્તરની છે. તેમને નરકાણિનો તાપ(દુઃખો) મળશે. પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ આ જગતમાં બ્રહ્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવ્યો જેથી બ્રહ્માત્માઓ માટે નવપ્રભાતનો ઉદ્ય થયો.

ઈનકે સાથ ઉત્તરચા બાદલ, સો નૂર બાદલિયાં રોસન જલ ।

તિનકી પૈદાસ કહી દાના ઘાસ, એ કહી ઈસારત તીનોં પૈદાસ ॥ ૧૬ ॥

આ બ્રહ્માત્માઓ સાથે વાદળનું અવતરણ થયું છે. તે વાદળ પ્રકાશ રૂપે પાણીનો વરસાદ લાવે છે. તે વરસાદથી આ પૃથ્વીને દાણા-ઘાસ રૂપી જીવસૂષિને લાભ થયો. આ રીતે કુરાનમાં માત્ર સંકેતમાં ત્રણ સૂષિઓની વાત કરી છે.

(અહીં વાદળનો અર્થ સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી સાથે છે જેમણે મિથ્યા જગતમાં તારતમ જ્ઞાનનો વરસાદ વરસાવ્યો છે.)

ગોહું જો ઔર કહ્યા ઘાસ, કાફર ફિરસ્તે રૂંહેં ઉમત ખાસ ।

ફિરસ્તે જો ગોહું ઈસલામ, ઔર ઘાસ કહ્યા સબ કાફર તમામ ॥ ૧૭ ॥

કુરાનમાં ઘઉં, જવ તથા ઘાસ રૂપે બ્રહ્મસૂષિ, ઈશ્વરીસૂષિ અને જીવસૂષિનો ઉલ્લેખ છે. ત્યાં ઈશ્વરીસૂષિને જવ, ધર્મનિષ બ્રહ્માત્માઓને ઘઉં તથા અવજ્ઞાકારી જીવસૂષિને ઘાસની સંજ્ઞા આપવામાં આવી છે.

મોતી દરિયાવ સે કાઢ્યા મહુમદ, ઈન વિધ ઈત લિખ્યા સબદ ।

ઘાસ કહ્યા સબ ચારા હૈવાન, ગિરો દોડિ ઉતરી દરિયાવ સે જાન ॥ ૧૮ ॥

કુરાનમાં આ પણ ઉલ્લેખ છે કે, પરમાત્માએ આ ભવસાગરમાંથી મોતીના રૂપે મહભ્રદને શોધી

કાઢ્યા. ત્યાં ધાસ અર્થાત્ જીવસૂષિને પશુઓનો ચારો અર્થાત્ પાશવી વૃત્તિઓઓથી ઘેરાયેલા કહ્યા છે. તેમના સિવાય બ્રહ્મસૂષિ અને ઈશ્વરી સૂષિઓનો સમુદ્દરાય પરમધામ અને અક્ષરધામથી અવતર્યાનું કહ્યું છે.

યાહી કો બાગ દરખત કહે, નજીક મિલાપ કે લપેટે ગાએ ।

ઈનોં કે બીચ ચલે હુકમ, રોજ ક્યામત કો જાહેર ખસમ ॥ ૧૯ ॥

તેમને જ અન્ય સ્થળોમાં પરમધામના બગીચાઓનાં વૃક્ષ કહ્યાં છે. તેમની નજીક હોવાથી ઈશ્વરી સૂષિને પણ પરમધામના આનંદનો અનુભવ થયો. ક્યામતના સમયે આ જ બ્રહ્માત્માઓ વચ્ચે પ્રગટ થઈને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પોતાનો હુકમ ચલાવશે.

બરકરાર કિયા હુકમ બખત, એ ઈસારત જાહેર કહી ક્યામત ।

એ ફસલ પરહેજગાર મોમિન, કાફરોં કે તંબીહ કે દિન ॥ ૨૦ ॥

પરમાત્માએ પોતાના હુકમથી ક્યામતનો સમય નક્કી રાખ્યો છે. એ સંકેત ક્યામતની એ ઘરીને પ્રગટ કરે છે. આ સમયે બ્રહ્મસૂષિ અને ઈશ્વરી સૂષિને લાભ મળશે અને જીવસૂષિને માર પડશે, અર્થાત્ તેમને નરકાણિમાં બળીને શુદ્ધ થવું પડશે.

ઈસ રોજ ફુંકે કરનાએ, અસરાફીલ સૂર કુરાન કે ગાએ ।

એક સૂરેં આખર હુઈ સબન, દૂજે સૂરેં ઉઠે સબ તન ॥ ૨૧ ॥

હદીસોમાં ઉલ્લેખ છે કે, ઈચ્છાફીલ ફિરસ્તા આ સમયે પ્રગટ થઈને હુંદુભિ વગાડશે અને કુરાનનું ગાન કરશે. તેમના હુંદુભિના એક સ્વરથી જગતમાં પ્રચલિત બાધ્યાંબર તથા દંભ ઊરી જશે. બીજા સ્વરથી બ્રહ્માત્માઓ જાગૃત થશે અને જગતના જીવોને અખંડ સ્થાન મળશે.

સબ ઉઠે કબર થેં અપની, કાયમ કિએ ક્યામત કે ધની ।

ઈમામ સાલબી કહે યોં બની, રસૂલ પૂછે ઉમત અપની ॥ ૨૨ ॥

તે સમયે બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રામ કરીને બધા સુખુમ આત્માઓ શરીરરૂપી કબરમાંથી ઊરી જશે અર્થાત્ જાગૃત થઈ જશે. ક્યામતના સમયના સ્વામી ઈમામ મહદીએ પ્રગટ થઈને મિથ્યા જગતના બધા જીવોને અખંડ મુક્તિ સ્થળોમાં પ્રતિષ્ઠિત કર્યા. ઈમામ સાહુવીએ પોતાના પુત્રને આ પ્રમાણે કહ્યું. તે સમયે રસૂલ પોતાના સમુદ્દરાયના લોકોને કેટલાક પ્રશ્નો પૂછશે અને તેના ઉત્તરની ઈચ્છા રાખશે.

કહે ક્યામતમેં સબે ઉઠાએ, દસ વિધ ફેલ પૂછે જાએ ।

બાંદર સૂરત હોસી સુકનચીન, જિનોં હિરદે મેં નહીં યકીન ॥ ૨૩ ॥

કટેબ ગ્રંથોમાં કહ્યું છે ક્યામતના સમયે તમામ જીવોને તેમની કબરોમાંથી બેઠાં કરવામાં આવશે અને તેમનાં દસ પ્રકારનાં કર્મો વિશે પૂછવામાં આવશે. જે લોકો ખૂબ જ સ્વાર્થી તથા અવિશ્વાસુ (સુકનચીન) હશે, તેમની આકૃતિ (વૃત્તિ) વાનર જેવી હશે. એવા લોકોના હદ્યમાં જરા પણ વિશ્વાસ નહિ હોય.

સુઅર સૂરત હરામખોર કહે, જો કબૂં હલાલ કે ઢિગ ના ગએ ।
ગધે સૂરત કહે હરામકાર, જનકે બુરે ફેલ રોજગાર ॥ ૨૪ ॥

બીજાઓને કષ આપીને અનધિકારથી ધન મેળવનારા (હરામખોર) લોકોની આકૃતિ સૂવર જેવી હશે. તેવા લોકો ક્યારેય પણ સત્ય અને પરિશ્રમની નજીક જતા નથી. જે લોકો અનધિકાર ચેષ્ટા કરનારા તથા પ્રતિબંધિત વ્યવહાર અને વ્યવસાય કરનારા હશે તેમની આકૃતિ ગધેડા જેવી હશે.

સૂદ ખાનેવાલે હુએ અંધે, ઉસી ખેંચ સે દોજક ફંદે ।
ન કિયાસેજદા ન સુની પુકાર, સો હુએ બેહેર પડે દોજક માર ॥ ૨૫ ॥

વ્યાજની સંપત્તિનો ઉપયોગ કરીને બીજા લોકોનું શોખણ કરનારા લોકો આંધળા મનાશે. તેમનો લોભ જ તે લોકોને નરકનાં બંધનો તરફ ખેંચી જશે. જે લોકોએ આ સમયે પ્રગટેલા ઈમામ મહદીને પ્રણામ ન કર્યા અને તેમનો પોકાર ન સાંભળ્યો તે બહેરા થશે અને તેમને નરકનાં દુઃખો ભોગવવાં પડશે.

ગુંગો કહે જાલિમ હુકમ, વે સબકે તલે ન લે સકે દમ ।
પઢે જુબાં કાટે પીબ લોહૂ બહે, ઝૂઠે ફેલ મુખ સીધે કહે ॥ ૨૬ ॥

જે લોકો અત્યાચારી બનીને અન્યાય પૂર્ણ શાસન કરશે તેઓ મૂંગા થશે અર્થાત્ તેમની જીબ કાપવામાં આવશે. એવા લોકો સભ્ય લોકો સાથે વાત કરી શકશે નહિ. ધર્મગ્રંથોનો માત્ર બાધ્ય અર્થ કરીને ઠગ બનેલા લોકોની જીબ કાપી લેવાશે. તેમાંથી લોહી અને પરુ વહેશે. આ રીતે નિષિદ્ધ આચયરણ કરીને તેને સારું દેખાડનારા લોકોની સ્થિતિ આ પ્રકારની થશે.

મલે દોજકી હાથ પાઉં દોએ, તાએ દેખેં બિસ્તી અચરજ હોએ ।
ઉડન વાલે કહે મૌભિન, મુતકી ભી પરોસી કહે તિન ॥ ૨૭ ॥

આવું થવાથી નરકમાં પડેલા લોકો હાથ ઘસીને પસ્તાવો કરશે. તે લોકોની આવી દશા જોઈને સ્વર્ગમાં રહેનારા જીવોને આશ્રય થશે. બ્રહ્માત્માઓને પ્રેમ અને વિશ્વાસની પાંખો દ્વારા ઉડનારા કચ્છા છે. ઈશ્વરીસૂષ્ટિ પણ તેમની નજીક અક્ષરધામમાં રહેનારી છે.

તાએ હર ભાંત રંજ પોહેંચાયા જિન, સો લટકે બીચ સૂલી અગિન ।
ચુગલખોર કાટે હાથ પાંઊં, ઔર સખતી દિલોંકો લગે ઘાઉ ॥ ૨૮ ॥

આ બને સમુદ્યોના આત્માઓને જેમણે બધી રીતે દુઃખ આપ્યું છે તેમને અજિનમાં બાળીને સૂલી પર ચઢાવવામાં આવશે. ચુગલીખોરોના હાથ-પગ કાપી નાખવામાં આવશે અને કઠોર હદ્યવાળા લોકોને પણ ઊંડો આઘાત લાગશે.

એ દસ ભાંતકી કહી દોજક, જો બેકુરમાન હુએ હક ।
જિનહું ફેલ જૈસે કિએ, તિનકો બદલે તૈસે દિએ ॥ ૨૯ ॥

આ રીતે સત્યથી વિમુખ થયેલા કાફરોને માટે (ઈમામ સાત્વીએ) દસ પ્રકારના નરકનું વર્ણન કર્યું છે. જે લોકોનું જેવું કર્મ હશે તેમને તે પ્રકારનું ફળ મળશે.

કુરમાયા કેતેક ફેર ઉઠાએ, તકબરો દોજક હમેસગી પાએ ।
ઔર જો કહે મોતિન કે ધર, સો ખાસી ગિરો સાહેબકે દર ॥ ૩૦ ॥

જે લોકોએ એક વખત હુકમનું ઉલ્લંઘન કરી ફરીથી તેનો સ્વીકાર કર્યો તેમને નરકની અજિનમાં શુદ્ધ કરીને સ્વર્ગમાં લેવામાં આવશે. ત્યાં જે સ્થળને મોતીઓનું ધર કર્યું છે, પરબ્રહ્મ પરમાત્માના એ દિવ્ય પરમધામમાં બ્રહ્માત્માઓનો શ્રેષ્ઠ સમુદાય રહેશે.

ઉનકો જો લગે રહે, સો મુતકી બૂંદો મિલે કહે ।
જિનોં ઈનોંકી દોસ્તી લઈ, સાહેબો પાતસાહી તિનકો દઈ ॥ ૩૧ ॥

એવા બ્રહ્માત્માઓની સેવા જે કરશે તેમને ઈશ્વરીસૃષ્ટિ કહી છે. તેમણે આ બ્રહ્માત્માઓની મૈત્રી કરી છે, તેથી પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ તેમને આવું મોટું સામ્રાજ્ય આપ્યું છે.

ઔર ભી સુનો દૂજુ જંજીર, દિલ દે દેખો ખીર ઔર નીર ।
એ જો દુનિયાંકા કહ્યા આસમાન, દો ટુકડે દિલ કહ્યા જહાન ॥ ૩૨ ॥

હવે બીજી કરીને સાંભળો અને તે પર હદ્યપૂર્વક વિચારો. તેથી ક્ષીર-નીર અર્થાત્ સત્ય અને અસત્યનો નિર્ણય થઈ શકે. કટેબ ગ્રંથોમાં આ રીતે ઉલ્લેખ છે કે, ક્યામતના સમયે આકાશ ફાટીને બે ટુકડામાં વહેંચાઈ જશે. ખરું જોતાં આ મિથ્યા જગતના જીવોના હદ્યરૂપી આકાશ માટે એ કહેવાયું છે.

(હદ્યના ફાટી જવાથી આ લોકોમાં અખંડ નિષિ ટકશો નહિ.)

એ રોજ હે નિપટ સખત, યોં જુલજુલા હોસી ક્યામત બખત ।
બીચ હવાકે પહાડ ઉડાએ, એ જો દુનિયાં મેં બુજરક કેહેલાએ ॥ ૩૩ ॥

ચોક્કસ જ ક્યામતનો આ સમય અત્યંત કઠણ છે. આ સમયે નરકાજિની જવાણાઓ સૌને દંડાડશે. મિથ્યા જગતમાં જે લોકો પર્વતની જેમ ઊંચું અભિમાન રાખે છે, તેઓ હવામાં ઊરી જશે.

બુજરકોં ધોખા કર્યોએ ન જાએ, તો બખત ઐસા દિયા દેખાએ ।
ફિતુએ ઈનોંકે જાવેં તબ, ઐસા કઠિન બખત દેખેં જબ ॥ ૩૪ ॥

કહેવાતા જ્ઞાનીઓનો ભ્રમ કોઈપણ રીતે દૂર થતો નથી. તેથી ક્યામતના સમયને આ રીતે કઠણાઈથી ભરપૂર કર્યો છે. આ લોકોના મનનો ભ્રમ ત્યારે દૂર થશે, જ્યારે તેઓ આવી કઠણ ઘડીને પ્રત્યક્ષ જોશે.

ઠંઢે વજૂદ હોવેં વર પાએ, તબ હકીકત દેખેં આએ ।
સબ દુનિયાં હુઈ ગુન્હેગાર, યોં દેખ્યા બખત દોજખકાર ॥ ૩૫ ॥

નરકાજિનમાં બળીને શુદ્ધ થવાથી એમના મનમાં શીતળતા છવાઈ જશે ત્યારે તેઓ વાસ્તવિકતાને સમજ શકશે. બધા અભિમાની લોકો અપરાધી બની ગયા. એવા નરકગામી લોકોએ જ આવા કઠણ સમયને જોયો.

અબ જો સુનો ખાસ ઉમત, ખડે રહો દોજક એક બખત ।
જિન ભાગો ગોસે રહો ખડે, દેખો દોજકિયોં ખજાને ખડે ॥ ૩૬ ॥

જે શ્રેષ્ઠ આત્માઓ છે, તેઓ હવે સાંભળે. તેમણે પોતાના પ્રેમ અને વિશ્વાસમાં મજબૂત રહેવું

જોઈએ. બધા અધમી લોકો માટે નરકના અજિનની જવાળા ચારે તરફ છવાઈ જશે. એવા સમયે પોતાની ધીરજ અને વિશ્વાસ પર ઉભા રહો. પોતાના કર્તવ્યના માર્ગ પરથી ખસવું નહિ. જુઓ, નરકમાં જનારા માટે દુઃખો વધી રહ્યાં છે.

ભિસ્ત રજવાન મોમિન નિગેહવાન, દોજખ ખજાના પોહોંચે કુશરાન ।

તહાં તાંઈ બખત પોહોંચે સબન, પૈદરપે જલે અગિન ॥ ૩૭ ॥

જે જીવો ઉપર બ્રહ્માત્માઓની કૃપા થાય છે તેમને સૌથી ઊંચું સ્વર્ગ મળશે. જે લોકો કાફર હશે તેમને નરકનાં દુઃખો મળશે. તે લોકો જ્યાં સુધી પરમાત્મા પર વિશ્વાસ મૂકશે નહિ ત્યાં સુધી નરકના અજિનમાં વારંવાર સળગતા રહેશે.

ગુજરે હેં હદસોં કાફર, દૂર દરાજ જાની થી આખર ।

દુખ લંબે હુએ તિન કારન, યોં મતા પાયા દોજભિયો હાલ ઈન ॥ ૩૮ ॥

એવા કાફર લોકો પાપની સીમાઓ વટાવી ચૂક્યા છે. તેમને ક્યામતનો સમય દૂર લાગતો હતો. તેથી તેમનાં દુઃખો લાંબા સમય સુધી ચાલતાં રહ્યાં. આ રીતે કાફરોએ નરકનાં અનેક કષ્ટો મેળવ્યાં.

કરે મોઅલિમ નકલ અપની જુબાંએ, સાંચી જિકર જો કહી ખુદાએ ।

જબ મગજ માએને લીજે ખોલ, તબ પાઈએ ઈસારત બાતૂન ખોલ ॥ ૩૯ ॥

ધર્મગ્રંથોના અભ્યાસુ વિદ્વાનો પોતાના મુખે દૃઢતાપૂર્વક કહે છે કે, પરમાત્માનું નામ જ સત્ય છે. તેને યાદ કરવું જોઈએ. જ્યારે તેઓ કુરાનનાં ગૂઠ રહ્યાં છે અને ગ્રહણ કરશે ત્યારે તેમને ક્યામતના આ સંકેતોનું જ્ઞાન થશે.

સાખી- દુનિયાં કી ઉમર કહી, અવ્વલ સિપારે માઈં ।

સાત હજાર સાલ ચાલીસ, નીકે દેખિયો તાંઈં ॥ ૪૦ ॥

આ દુનિયાના આયુષ્ય વિશે કુરાનના પહેલા સિપારામાં સંકેત કરવામાં આવ્યો છે. ત્યાં દુનિયાનું આયુષ્ય સાત હજાર ચાલીસ વર્ષનું બતાવ્યું છે. આ ઉપર સારી રીતે વિચારવું જોઈએ.

તેતાલીસ જુફત જો કહે, હર જુફત સતર બહાર ભાએ ।

હર બહાર સાતસૌ બરસ લાએ, હર બરસ તીનસૌ સાઠ દિન દાએ ॥ ૪૧ ॥

કુરાનના ગ્રીસમા સિપારામાં, આમેતસાલુન સૂરતમાં તેતાલીસ જોડાં (યુગમ) કહ્યાં છે. પ્રત્યેક જોડાંના સિતેર ‘બહાર’ અને પ્રત્યેક ‘બહાર’ના સાતસો વર્ષ કહ્યાં છે. પ્રત્યેક વર્ષમાં ગ્રાણસો સાઈં દિવસ ગણવામાં આવે છે.

યાકે એકઈસ લાખ સાત હજાર દિન, આદમ પીછે મજલ ઈન ।

એ રસૂલકે આએકી મજલ, એ ગિનતી કર તુમ દેખો દિલ ॥ ૪૨ ॥

આ રીતે એકવીસ લાખ સાત હજાર વર્ષ થાય છે. (પ્રેમ અને સેવાને લીધે બ્રહ્માત્માઓને એક વર્ષ એક દિવસ જેવો લાગે છે.) આ ગણતરી આદમ (સર્ઝિઅલ્વાહ) પછી રસૂલ મહભ્રદના અવતરણ સુધીની છે. આ ઘરી રસૂલ મહભ્રદના આગમન માટે કહી છે. આ ગણતરીને તમે હદ્યપૂર્વક સમજુ લો.

પાંચ હજાર તાએ બરસ ભઅે, આઠસૌં સૈંતાલીસ ઉપર કહે ।
ત્રેસઠ બરસ ઉમર કે લિએ, છે હજાર નબે કમ કિએ ॥ ૪૩ ॥

તે એકવીસ લાખ, સાત હજાર દિવસનાં પાંચ હજાર આઠ સો સુડતાલીસ વર્ષ થાય છે. રસૂલ મહિમદ ત્રેસઠ વર્ષ સુધી રહ્યા છે. તેને મેળવતાં છ હજાર વર્ષ પૂરાં થવામાં નેવું વર્ષ બાકી રહે છે.

ઈતથેં રસૂલેં કરી સફર, ઈનકે આગે કી કરોં જિકર ।
અગ્યારહીં કે જબ બાકી દસ, તથ દુનિયાં ઉમર સાત હજાર બરસ ॥ ૪૪ ॥

જ્યારે રસૂલ મહિમદે જગતમાંથી પ્રયાણ કર્યું હવે તે પછીની ચર્ચા કરીએ છીએ. અગિયારમી સદી મહિમદનાં દસ વર્ષ બાકી રહેવા સુધી દુનિયાના આયુષ્યના સાત હજાર વર્ષ બતીત થાય છે.

ઈત થેં અમલ ભયો ઈમામ, ચાલીસ બરસોં ફજર તમામ ।
જોડા પર જોડા ગુજરે, દુનિયાં ઉમર ઈત લોં કરે ॥ ૪૫ ॥

હવે અહીંથી ઈમામ મહિદીનો સમય શરૂ થાય છે. ચાલીસ વર્ષ સામ્રાજ્ય પછી બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રભાતની લીલા પૂરી થઈ. જ્યારે વીસ વીસ વર્ષની બે જોડી અર્થાત્ ચાલીસ વર્ષ વીતી ગયાં ત્યારે ઈમામ મહેદીએ બ્રહ્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવ્યો. અહીં સુધી દુનિયાંની ઉમર માનવામાં આવી છે અર્થાત્ એનાથી આગણ તેમણે જગતના જીવોને કર્મકંડમાંથી મુક્ત કરી ભક્તિના માર્ગ ચાલવાનો ઉપદેશ આપ્યો.

તિનમેં જો દસ બરસોં ફજર, સબ દુનિયાં ભર્ય એક નજર ।
તીસ બરસ જબ અગ્યારહીં પર, તથ દુનિયાં સબ ભર્ય આખર ॥ ૪૬ ॥

ચાલીસ વર્ષની પ્રભાત લીલામાં દસ વર્ષ સુધી બ્રહ્માત્માઓની જાગણી લીલા માનવામાં આવી છે. તે સમયે બધી દુનિયા બુદ્ધનિષ્કલંકના શરાણે આવી. મહિમદી અગિયારમી સદી પછી (બારમી સદીના) ત્રીસ વર્ષ વીતી ગયા બાદ દુનિયા માટે ક્યામતનો સમય નક્કી થયો.

સતર બરસ પુલ સરાત કે કહે, સો ઉઠને ક્યામત બીચમેં રહે ।
પુલ સરાત દુખ કહિએ કયો કર, કાફર જલેં જુલજુલે આખર ॥ ૪૭ ॥

તે ઉપરાંત બારમી સદીનાં બાકીનાં સિતેર વર્ષ ‘પુલેસિરાત’ નાં કથાં છે. ક્યામતના સમયે જાગૃત થવાનો તથા ઈશ્વારીલ ફિરસ્તાનો દુંહુલિ વગાડવાનો આ જ સમય છે. આ સમયે કાફર લોકો તલવારની ધાર સમાન ‘પુલેસિરાત’ વડે કપાઈને નરકમાં પડશે. આ રીતે અંતિમ સમયે કાફરો જુદી જુદી યાતનાઓથી પીડાશે.

દસ ઔર દોએ બુરજ જો કહે, સો બારહીં ક્યામતકે પૂર ભઅે ।
એ તીસરી બદી ફિરસ્તોં કી ફજર, પીછે ઉઠ બદી દુનિયાં નૂર નજર ॥ ૪૮ ॥

કુરાનમાં દસ અને બે અર્થાત્ બાર ‘ગુર્જ’ કહીને બારમી સદી પૂરી થતાં ક્યામતના સમયની વાત કરી છે. તે સમય પૂરો થઈ ગયો છે. તે ઉપરાંત તેરમી સદીમાં ફિરસ્તાઓની જાગૃતિની

ચર્ચા કરી છે. તે સિવાય જગતના બધા જીવો અક્ષરબ્રહ્મની દાખિમાં અંકિત થઈને મુક્તિ સ્થળોનું સુખ મેળવશે.

પ્રકરણ ૨૨ ચોપાઈ ૫૧૬

દિન ક્યામતકે પૂરે કહે, સો ખાસ ઉમતવાલોને લહે ।
ક્યો લહે જાકો લિખી દોજક, જવે નહીં તિનોંકી સક ॥ ૧ ॥

આ રીતે ક્યામતના દિવસોની ગણતરી પૂરી થઈ ગઈ. બ્રહ્માત્માઓના સમુદ્દરે આ સમયને ઓળખી લીધો. જે લોકોના ભાગ્યમાં નરકનો અભિનૈતિક લખાયો છે તેમના મનમાંથી ક્યામતના સમયના વિષયમાં શંકાઓ દૂર થતી નથી.

પુરસિસકા દિન સાહેબ દેખાવેં, ક્યામત કૌલ દૂજા કોઈ ન પાવેં ।
પાંચ સૂરત લિખી આમ સિપારે, એ સમજેં પાક દિલ ઉજિયારે ॥ ૨ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્મા ઈમામ મહદીના રૂપે પ્રગટ થઈને તમામને ન્યાય આપવાનો (પુરસિસકા) દિવસ દેખાડી રહ્યા છે. ક્યામતની આ ઘરીને બ્રહ્માત્માઓ સિવાય કોઈ જાણી શકતું નથી. કુરાનનાં ‘અમ્’ સિપારાના છત્રીસમા અધ્યાયમાં પાંચ સ્વરૂપો (ત્રણ તથા રાસનું સ્વરૂપ આદેશનું સ્વરૂપ, શ્રી દેવચંદ્રજી અને શ્રી પ્રાણનાથજી)નું વર્ણન છે. પવિત્ર અને ઉજ્જવળ હદ્યવાળા બ્રહ્માત્માઓ જ તેના અર્થને સમજી શકે છે.

એ પાંચોં નેક અમલ જો કરેં, સો લિસ્તી ઝુરમાનસે ના ટરેં ।
ઔર જૂઠા કામ બદફેલી કરેં, સો દોજખકી આગમેં પરેં ॥ ૩ ॥

આ પાંચેય સ્વરૂપોને ઓળખીને જે બ્રહ્માત્માઓ તેમના આદેશનું પાલન કરી શુભ કાર્યો કરે છે તેઓ મુક્તિસ્થળોમાં વાસ કરે છે. જે લોકો તેમને ઓળખતા નથી અને ભ્રમમાં પડીને મિથ્યા આચરણ કરે છે, તેઓ નરકના અભિનમાં પડે છે.

હમેસાં દોજખી બદકાર, રોજ ક્યામત કે હુએ ખુઆર ।
એ દિન કિને ન કિયા મુકરર, તાએ પેહેચાનો જિન દઈ ખબર ॥ ૪ ॥

હુરાચારીઓને સદા નરકનાં દુઃખો જ મળે છે. ક્યામતના દિવસે પણ તેઓ મુક્તિફળથી વંચિત રહીને નુકસાન જ મેળવે છે. ક્યામતનો એ દિવસ આજ સુધી કોઈપણ નક્કી કરી શક્યું નથી. જેમણે આ દિવસની સૂર્યના આપી છે, તે ઈમામ મહદીને પરમાત્માના રૂપે ઓળખો.

કોઈ ન જાને રાહ ન જાને દિન, ઈન સમેં હાદિઓ કિએ ચેતન ।
ઉસ દિન બદલા હોવે અતિ જોર, હાથોં સીધે સાહેબ કરે મરોર ॥ ૫ ॥

આજ સુધી કોઈ પણ અખંડનો માર્ગ જાણતું ન હતું અને ક્યામતની ઘરી પણ પરિચિત ન હતા. આ સમયે સદ્ગુરુએ પ્રગટ થઈને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા સૌને સાવચેત કર્યા. ક્યામતના દિવસે બધા જીવોને પોત પોતાનાં સારાં કર્માનું ફળ મળશે. સદ્ગુરુ પોતાના જ્ઞાનના વચન રૂપી હાથોથી સૌના અંતઃકરણને દુનિયામાંથી વાળીને પરમાત્મા પ્રસ્તે લગાડશે.

તિત પોહોંચકે સુધ દઈ તુમેં કિન, બુજરકી દઈ ઈત ઈત ।
નિહાયત ઈસ રોજ કી કોઈ ન પાવે, એ પાતસાહ પુરસિસકા દેખાવે ॥ ૬ ॥

પરમધામમાં પહોંચીને જેમણે પરમધામની જાણકારી આપી છે અને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા જગાડીને આ જગતમાં પણ મહત્ત્વ આપી છે તેમને ઓળખો. ચોક્કસ ક્યામતની આ ઘડીને આજ સુધી કોઈ સમજયું નથી. બધા જીવોને પોતપોતાનાં કર્મો પ્રમાણે ફળ આપીને તેમને અખંડ સુખ આપનાર સમાટ ઈમામ મહદી (શ્રી પ્રાણનાથજી) ક્યામતની આ ઘડીને પ્રત્યક્ષ બતાવી રહ્યા છે.

કિનકો નફા ન દેવે કોએ, તથ કોઈ ન કિસીકે દાખિલ હોએ ।
કૂવત તિન સમેં કહુંએ જાએ, તો કોઈ નફા કિસીકો ન સકે પોહોંચાએ ॥ ૭ ॥

ન્યાયની આ ઘડીએ કોઈપણ કોઈને લાભ પહોંચાડી શકશે નહિ અને કોઈપણ કોઈનાં દુઃખ સુખમાં સહયોગી બની શકશે નહિ. તે સમયે કોઈની પણ ચતુરાઈ અથવા અહંકાર ક્યાંનો ક્યાંય ગેડી જરે. એટલા માટે કોઈપણ કોઈને લાભ પહોંચાડી શકશે નહિ. (સૌને પોતાનાં જ શુભ અશુભ કર્મોનું યથાયોગ્ય ફળ મળશે.)

હુકમ હાદિકા સાહેબ કુરમાન, કરે સિફાયત ખુદા મોમિનોં પેહેચાન ।
મોમિન યકીનદારોંકો ચાહેં, હક્કેમં ભી ઉનહીં કો મિલાએ ॥ ૮ ॥

સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીના આદેશથી ઈમામ મહદી શ્રીપ્રાણનાથજી, સૌને અહીં સંદેશ આપી રહ્યા છે અને બ્રહ્માત્માઓને પરમાત્માની ઓળખાણ કરાવીને તેમની પ્રશંસા કરી રહ્યા છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્મા (તેમના પ્રત્યે) વિશ્વાસ રાખનારા બ્રહ્માત્માઓ સાથે પ્રેમ કરે છે અને તેમને જ દિવ્ય પરમધામની પોતાની લીલાઓમાં સામેલ કરે છે.

જબ જાહેર હુઅા રોજા ઔર હજ, તથ કાજિએ ખોલ્યા મુસાફ મગજ ।
એ બાત સાહેબેં છત્રસાલસોં કહી, ઘર ઈમામ બિલંદી છતાકો દઈ ॥ ૯ ॥

કુરાન અને હદ્દીસમાં કહ્યા મુજબ જ્યારે રોજા અને હજનો દિવસ પ્રગટ થઈ ગયો અર્થાત્ બ્રહ્માત્માઓને પરબ્રહ્મના સ્વરૂપની ઓળખાણ કરાવીને તેમના પ્રત્યે સમર્પિત થવાનો સમય પ્રગટ થઈ ગયો ત્યારે સ્વયં પરમાત્માએ સદ્ગુરુ રૂપે પ્રગટ થઈને ન્યાયાધીશ બનીને કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરી દીધાં. મહામતિ શ્રીપ્રાણનાથજીએ એ વાતો છત્રસાલને બતાવી અને દિવ્ય પરમધામમાં રહેનારા બ્રહ્માત્માઓ વચ્ચે તેમને સન્માન આપ્યું.

પ્રકરણ ૨૩ ચોપાઈ ૫૨૫

નૌમી આગે અરફા ઈદ કહી, લે દસમી આગું સબ લીલા ભર્ય ।
મજલેં સબ અગ્યારહીં કે મધ, સો કહે કુરાન વિવેક કે વિધ ॥ ૧ ॥

કુરાનમાં નવમી સદીની આગળની દસમી સદીને ‘અરફા ઈદ’ કહી છે. (એ સમયે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી અને બ્રહ્માત્માઓનું અવતરણ થયું.) દસમીથી લઈને અગ્યારમી સદી સુધી આ જગતમાં બ્રહ્માત્માઓની જાગણી લીલા થર્ય. (જુદા જુદા સ્થળો તારતમ જ્ઞાન પહોંચવાથી

બ્રહ્માત્માઓ જાગૃત થયા.) કુરાનમાં આ પ્રસંગનો જુદી જુદી રીતે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

એ અગ્યારહીં બીચ બડો વિસ્તાર, પ્રગટે બિલંદ સબ સિરદાર ।

સબ ન્યામતેં સિફતેં દઈ સિતાર, ઉત્તરિયાં આએતેં જો ઉસ્તવાર ॥ ૨ ॥

આ જ અગિયારમી સદીમાં તારતમસાગરરૂપી બ્રહ્મવાણીનો વિસ્તાર થયો. આ જ સદીમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ પ્રગટ થઈને શ્રીદેવચંદ્રજીને તારતમ જ્ઞાન આપ્યું અને શ્રીપ્રાણનાથજી સહિત બ્રહ્માત્માઓ તથા અનેક અવતારી પુરુષો પ્રગટ થયા. આ સમયે પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ પરમધામનો સંપૂર્ણ બજાનો અને શોભા આપી. જેના ફલ સ્વરૂપે તારતમ સાગરરૂપ બ્રહ્મવાણીનો વિસ્તાર થયો.

છિપા થા બુજરક બખત, જાહેર હુઅા રોજ દેખાઈ ક્યામત ।

અગ્યારહીં સુખ લે ચલે સિરદાર, પીછે બારહી મેં જલે બદકાર ॥ ૩ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માના સાક્ષાત્કાર અને બ્રહ્માત્માઓના મિલનનો દિવ્ય સમય આજ સુધી ગુપ્ત (અજ્ઞાત) હતો. શ્રીપ્રાણનાથજીએ જુદા જુદા ધર્મગ્રંથોનાં પ્રમાણોને સ્પષ્ટ કરીને ક્યામતનો દિવસ દેખાડી દીધો. અગિયારમી સદીમાં બ્રહ્માત્માઓ આ મિથ્યા ખેલમાં પણ પરમધામનાં અપાર સુખોનો અનુભવ કરી પરમધામ તરફ ચાલી નીકળ્યા. તે ઉપરાંત બારમી સદીમાં ખરાબ કર્મો કરનારા જીવોને નરકના અજ્ઞિમાં તાવીને શુદ્ધ કર્યા.

જિન પાઈ રાહ રોજ ક્યામત, સો ઉઠે ફજર કે નૂર બખત ।

ફજર પીછે જબ ઊંઘા દિન, તબ તો તોબા તોબા હુઈ તન તન ॥ ૪ ॥

જે લોકોએ ક્યામતના સમયને ઓળખીને ધર્મનો માર્ગ અપનાવ્યો તેઓ બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રભાતે પોતાના મૂળ ઘર દિવ્ય પરમધામમાં જાગૃત થયા. બ્રહ્મજ્ઞાનનું પ્રભાત થવાથી જ્યારે દિવસ ઊંઘ્યો ત્યારે તો બધા જીવોએ હાય હાય કરતાં કરતાં પસ્તાવો કર્યો કે અમે હજુ સુધી પરબ્રહ્મ પરમાત્માને ઓળખી શક્યા નહિ.

તબ તો દરવાજા મૂંદકે ગયા, પીછે તો નફા કાઢૂ કો ન ભયા ।

સબ જલે જલ્યા અજાજીલ, જાએ ઉઠાયા અસરાઝીલ ॥ ૫ ॥

બારમી સદી પછી પસ્તાવો કરીને એક બંદગીના બદલામાં હજાર બંદગીનું ફળ મેળવવાનું દ્વાર બંધ થઈ ગયું. (સૌને પોતાનાં કર્મો પ્રમાણે ફળ મેળવવાનો સમય પુનઃ આવી ગયો.) તે ઉપરાંત કોઈને પણ વિશેષ લાભ મળ્યો નહિ. (જેમણે જેવાં કર્મો કર્યા હતાં તેમને તે પ્રમાણે ફળ મળવા લાગ્યા.) દરેક જીવોના હૃદયમાં વસેલા અજાજીલ ફિરસ્તા પણ નરકની અજ્ઞિમાં બળીને શુદ્ધ થઈ ગયા અર્થાત્તુ પરબ્રહ્મ પરમાત્માની ઓળખાણ ન થવાથી પસ્તાવો કરી, પોકાર પાડવા લાગ્યા. ત્યારે ઈશ્વારીલ ફિરસ્તાએ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા સૌને જાગૃત કરીને મુક્તિસ્થળોમાં પ્રતિષ્ઠિત કર્યો.

એક સૂરેં ઉડાઓકે દિઅ, દૂસરે તેરહીમેં કાયમ કિએ ।
યોં ક્યામત હુઈ જાહેર દિન, મહંમદેં કરી ઉમત રોસન ॥ ૬ ॥

કુરાન પ્રમાણે ઈશ્વરીલ ફિરસ્તાએ પોતાના હુંદુભિના એક સ્વરથી મિથ્યા જગતના જીવોના અભિમાન અને મિથ્યાચારને ઉડાવી દીધા તથા તેરમી સદીમાં પોતાના હુંદુભિના બીજા સ્વર વડે દરેક જીવોને મુક્તિસ્થળોમાં પ્રતિષ્ઠિત કર્યા, અર્થાત્ બુદ્ધજીએ તારતમ શાન દ્વારા અશાનરૂપી અંધકારને દૂર કરી, જીવોને જાગૃત કરી, તેમને મુક્તિસ્થળોનું સુખ અપાવ્યું. આ રીતે ક્યામત અર્થાત્ આત્મજાગૃતિનો દિવસ પ્રગટ થયો. કુરાનમાં વર્ણવાયેલા મહદી મહમ્મદ અર્થાત્ શ્રીમાણનાથજીએ બ્રહ્માત્માઓને જાગૃત કરી તેમને આ જગતમાં પ્રગટ કરી દીધા.

પ્રકરણ ૨૪ કુલ ચોપાઈ ૫૩૧

શ્રી ક્યામતનામા ગ્રંથ (બડા) સંપૂર્ણ

॥ શ્રી તારતમ સાગર સમ્પૂર્ણ ॥

पहले बीज उत्तम हुआ, पुरी जहां नैतन ।
सब पुरियों में उत्तम, हुई धन धन ॥
ए मधे जे पुरी कहवे, नैतन जेहुं नाम ।
उत्तम चौदे भवनमां, जिहां वालानो विश्वाम ॥

- महामति श्री प्राणनाथ

श्री ५ नवतनपुरीधाम, जामनगर